

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 42

ME

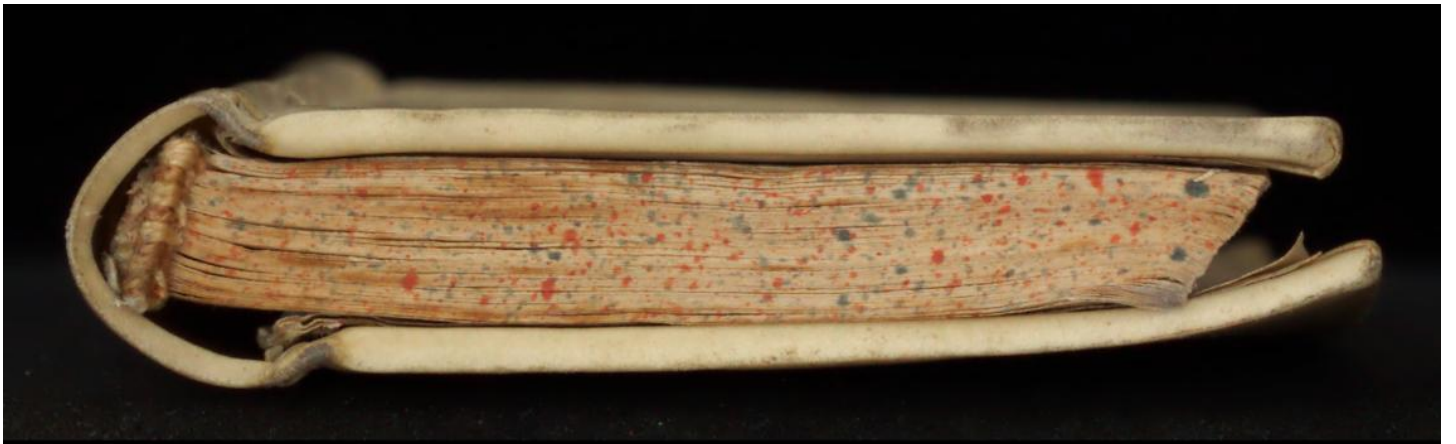
DE S

Foe

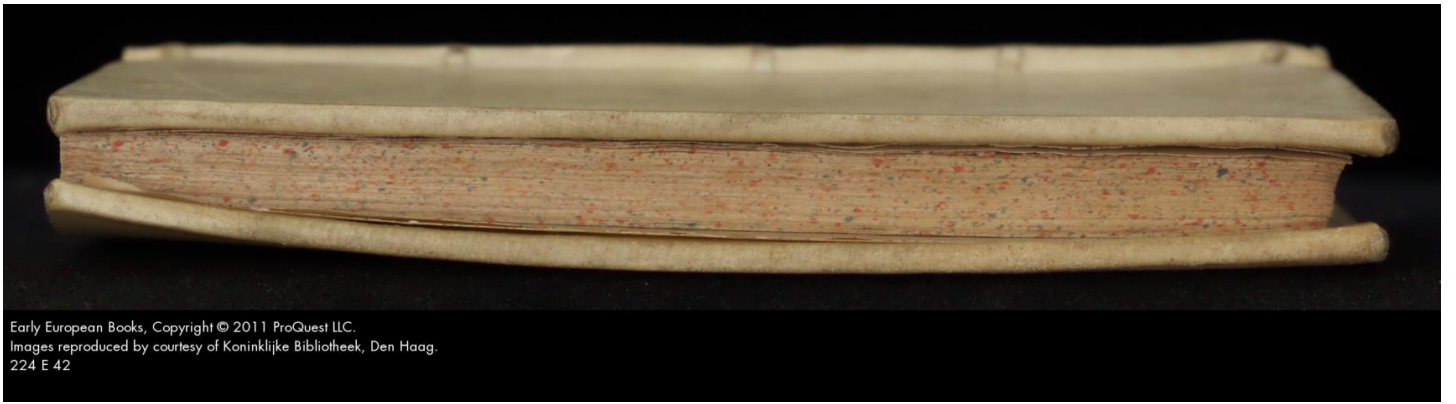
BE

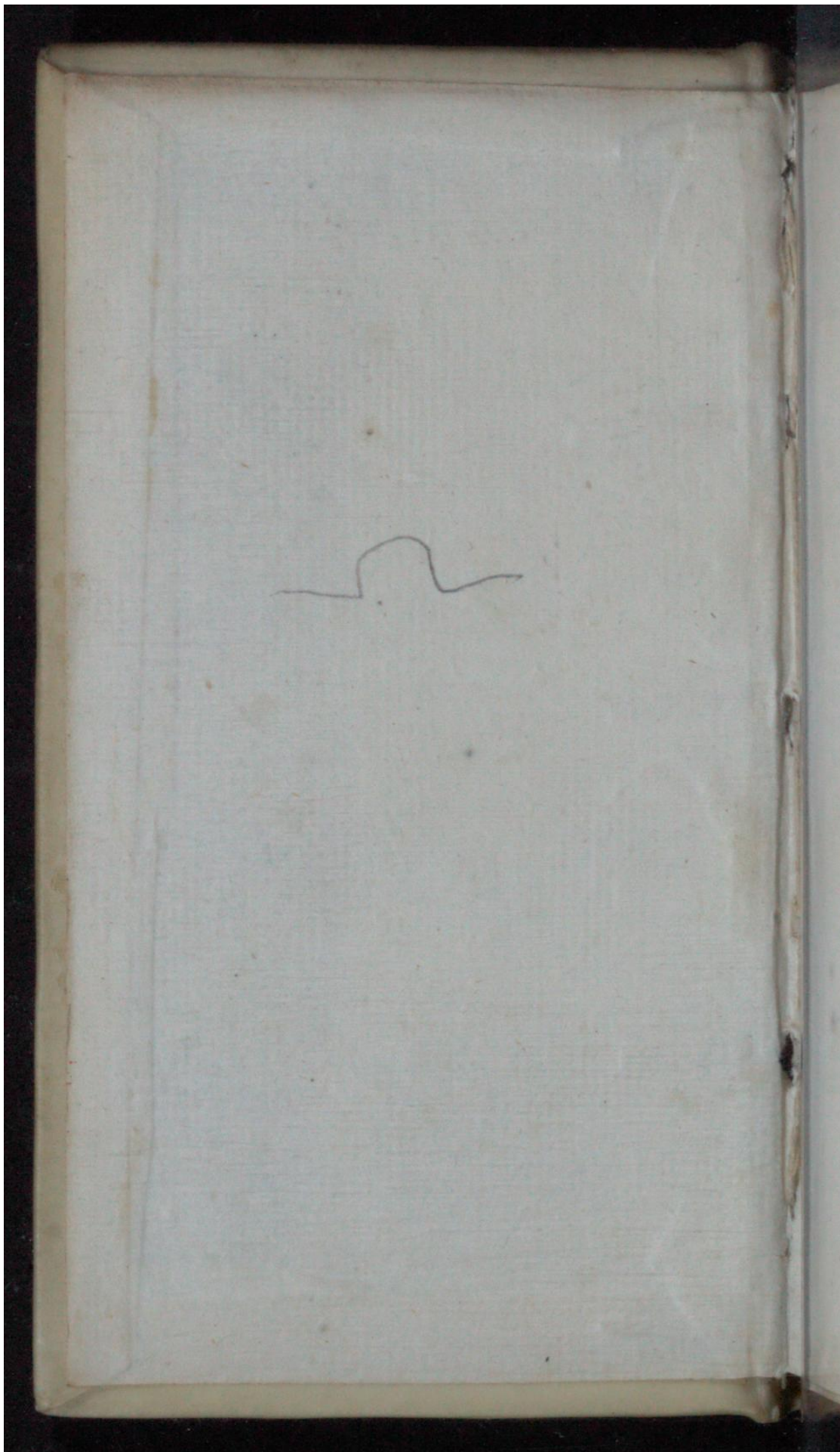
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 42

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 42

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 42

~~Elmwood~~

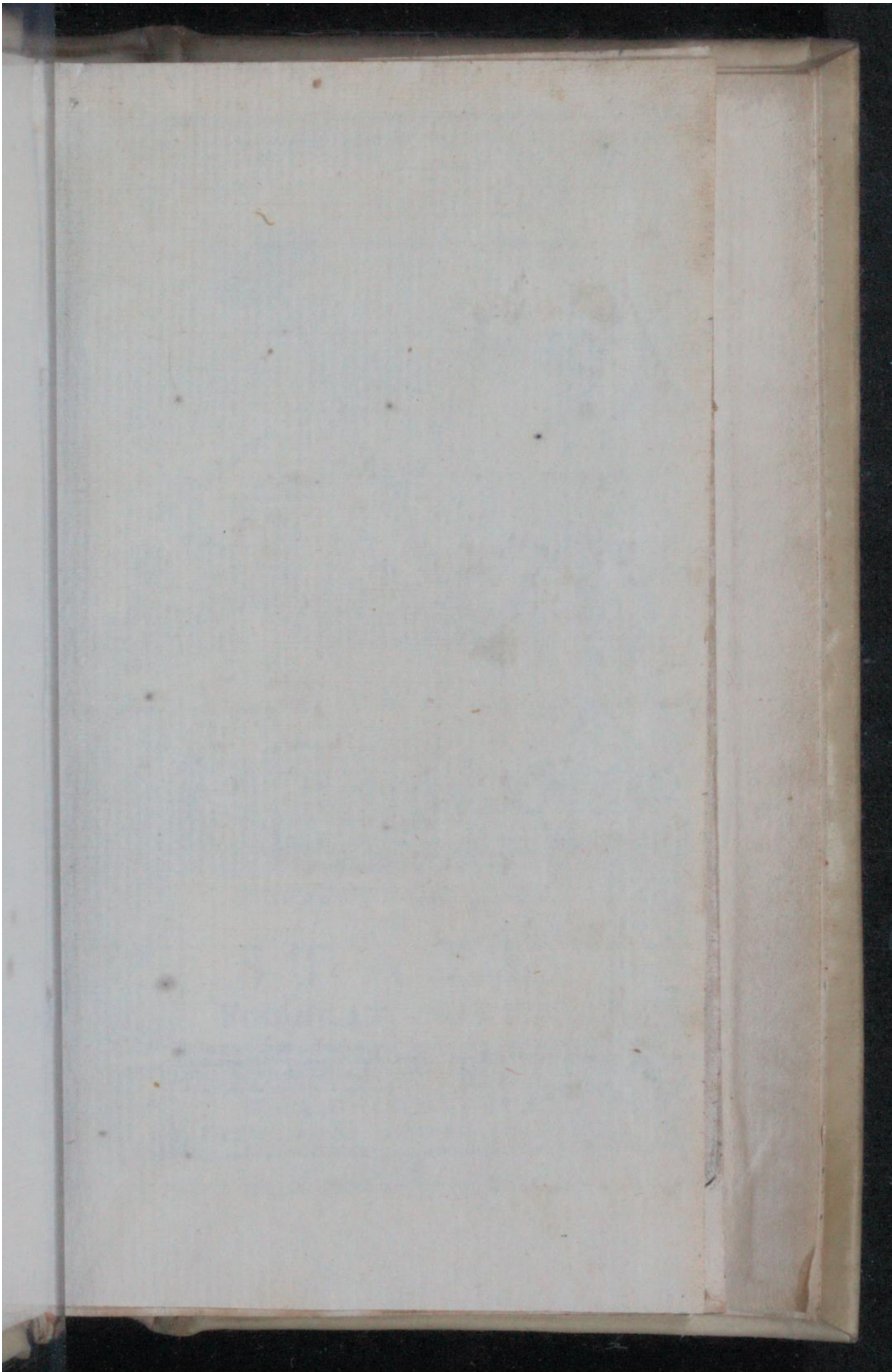
~~136~~

KW

224

142

B 8 mf

8

COMMENTARIOLUS
DE
STATU
FŒDERATI BELGII.

HAGÆ - COMITUM
Ex Typographia ADRIANI VLACQ.

1654.

Koninklijke
Bibliotheek
te's Hage.

CON

De

CON

De

Cap. I.

Cap. II.

Cap. III.

Cap. IV.

Cap. V.

Cap. VI.

Cap. VII.

COMMENTARIOLI
De Statu Reipublicæ Fœ-
deratorum Belgarum.

- CAP. I. **F**œderati Belgii Provincie, earumque appendices, causa interior iniqui Hispanorum in Belgas Imperii, & horum defectionis. Fœdus Fœderatorum & fœderis istius leges. Pag. 1.
- CAP. II. De Fœderatorum Ordinum Imperii ratione, & Supremo eorundem Senatu. Pag. 12.
- CAP. III. De cura rei maritimæ & Supremis Archithalassicis Conciliis, ejus tuendæ causa à fœderatorum communitate institutis. Pag. 29.
- CAP. IV. De Supremo Governatore & militiæ Imperatore Fœderatarum Belgii Ditionum. Pag. 34.
- CAP. V. De opibus, quibus Fœderatorum Belgarum res sustentatur. Pag. 44.
- CAP. VI. De præcipuis munimentis, quibus domi aut foris Fœderatorum Respublica sustentatur. Pag. 50.
- CAP. VII. De fœderibus, quæ Fœderatæ Reipublicæ cum exteris Principibus aut populis intercedunt. Pag. 62.

INDEX CAPITUM.

- CAP. VIII. De Collegiis Societatum utriusque
Indiæ, quibus in Orientem &
Occidentem navigatur. Pag. 71.
- CAP. IX. Quid de perpetuitate aut duratione
Fœderatæ hujus Reipubl. judican-
dum sperandumque sit. Pag. 92.
- CAP. X. De singularum Ditionum regimine,
Hollandiæ imprimis, quæ cætera-
rum omnium loco adducitur in ex-
emplum. Pag. 96.
- CAP. XI. De singulari Urbium Hollandicarum
regimine. Pag. 107.
- CAP. XII. De Tributis ac Vectigalibus; quotu-
pliciæ illa sint; Denique de eorum
colligendorum per universam Hol-
landiam ratione. Pag. 113.

QUIBUS SUBJUNCTA

Pauli Merulæ de Statu Reipubl. Bataviæ Dia-
triba. Pag. 1.

Item,

Decretum Ordinum Hollandiæ & West-Frisiæ
De Antiquo Iure Reip. Bataviæ. Pag. 17.

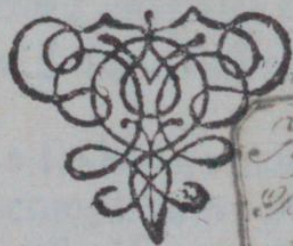
CUM-

COMMENTARIOLUS
DE
STATU CONFOE-
DERATARUM PRO-
VINCIARUM BELGII.

Editio quarta auctior & emendatior.

ACCESSIT
De eadem materia
PAULI MERULÆ
DIATRIBA:

Nec non
*Decretum Ordd. Holland. & West-Frisiæ,
De Antiquo Iure Reip. Batavicae.*

*Koninklijke
Bibliotheek
te 's Hage.*

HAGÆ-COMITVM,
Ex Typographia ADRIANI VLACQ,
M. DC. LIV.

COMMENTARIORUM
STATUM CONFO
DE REBUS
EXTRACTUM
ACCESIT
Dilectissimi
PAULI MERKULI
STATUM
Nec
Dilectissimi
De Rebus

MADE IN
EX LIBRIS
M. D. C. L. V.

Co
STA
DERA
c
Federat
es, imp
buan d
Federat
B
die Hispa
fuerunt
nos. Fede

COMMENTARIOLUS

De

STATU CONFŒDERATARUM PROVIN-
CIARUM BELGII.

CAP. I.

Fœderati Belgii Provincia, earundem appendices, iniqui Hispanorum in Belgas Imperii, & horum defectionis interiores causa, Fœdus Fœderatorum, & fœderis istius leges.

BELGIUM septendecim ditionibus complexum, post ejuratum à nonnullis Hispanorum Imperium, in Hispanicum & Fœderatum hodie dividitur. Decem earum hodie Hispano parent; septem, sed firu, opibus, frequentia hominum, longè cæreris superiores, à Fœderatis possidentur: nempe Ducatus
A unus,

2 DE STATU FOEDERAT.

unus, *Geldria*; Comitatus duo, *Hollandia, Ze-
landia*; Dominia quatuor, *Ultrajectum, Frisia,
Transisulania, & Groninga.*

2. His accedunt in Flandria Brabantiaque
& ipsis finibus, ipsoque fundo Germanici
Imperii plurimæ validissimæ civitates, vi ar-
morum expugnatae: alia etiam in Indorum
orbe regna plurima (quorum nomine Orato-
res sive legati foederatorum iisdem honori-
bus, quibus regii afficiuntur, ad exemplum
Venetae Reipubl. Cypri quondam regno po-
sitæ) quæ velut appendices Imperii vulgò
appellantur.

3. Parent autem illæ, & eodem loco apud
Foederatos habentur, quo Provinciae olim
apud Romanos. Summum enim caput, vis
& auspiciū summi Imperii est penes illas
septem, quas diximus, ditiones, quæ tyran-
nidis sub Carolo V. Cæsare cœptæ, sub Filio
ejus Philippo II. adultæ, & deniq; sub hujus
Duce Albano, ultimum exitium rebus Bel-
gicis minitantis pertæsæ; Philippi & simul
omnium Principum Imperium ejuravêre.

4. Erat quippe harum ditionum easque
incolentium libertas summa, & auctoritas
Principum plurimis pro libertate repertis le-
gibus definita: Contra Philippi absolutissima
erat dominatio, contra leges usurpata, & con-
tra fas omne iniquissima. Qui abdita princi-
palium consiliorum proprius inspiciunt, cau-
sam

sam atrocis adeo & perniciosi Belgis Imperii non aliam statuunt, quàm quòd hic sedem Monarchici illius Imperii promovendi, & bellorum proinde ponere, Hispani Austriaci- que constituisent, ob locorum inde in Gal- liam & Britanniam, hinc in Germaniam & Septentrionem; denique in omnem celebri- orem Europæ oram excurrentium opportuni- tatem, Neque eam hic tueri possent ob sum- mam à majoribus gentis acceptam liberta- tem, nisi eâ omni & natione pariter excisâ.

5. Propterea natæ primo singularium ali- quot civitatum, dein totarum provinciarum, *Hollandiæ, Zelandiæ*que in primis ab Hispanis defectiones, quibus aliæ quinq; ditiones mox sese junxerunt. Sic factum est, ut Anno 1579. *Fœdus* inter eas iniretur *Ultrajecti*, & inde *Ultrajectinum* est appellatum, totius istius fœ- deratæ societatis columnen unicum ac funda- mentum. Ac proinde haud abs re fuerit fœ- deris istius leges in medium hic proferre.

Fœdus Ultrajectinum, ejus- que leges.

Geldria, Hollandia, & ceteræ ditiones æ-
terno fœdere ita sibi invicem illigantur, ac
si una omnium ditio foret: A fœderatis
sive testamento, sive codicillis, sive donationibus,

4 DE STATU FOEDERAT.

sive cessionibus, venditionibus, contractibus, pactis, matrimonii Principum, aut aliâ aliquâ ratione eternum non divelluntor.

II. Singularia tantum privilegia singularesque libertates, immunitates, jura, statuta, consuetudines à Majoribus accepta, cuncta integra & illibata singulae ditioes sibi conservanto, in iis conservandis tuendisque aliæ alias quavis ope adversus quosvis juvanto: Sin autem harum rerum causa controversiæ quædam litesque inter has & istas ditioes exortæ sint, aut exoriantur, eæ ordinaria Judicum sententia, vel quorundam arbitrio, aut amico contractu deciduntor, sopiuntor: Quamdiu decise illæ aut sopitæ non fuerint, nulla ditio alteri ditioi noxam aut damnum inferat.

III. Eadem ditioes invicem sese adversus quamvis vim ab Hispanis, aut eorum nomine ab aliis inferendam bonis ac sanguinis impensis juvare tenentor. Quicquid singulis ditioibus evenerit, omnes ad se pertinere arbitrantor.

IV. Eadem ditioes adversus quoscunque, sive indigenas sive externos Principes Dominosve, hostilia quocunque tandem nomine & ob singulares controversias, singulasque tantum ditioes spectantes, inferentes, invicem se optima fide defendere constrictæ sunt, iis copiis tantisque opibus, quantæ plurimum Fœderatorum consensu requiri videbuntur.

V. Quo eadem ditioes, urbes & membra hujus fœderis adversus vim omnem & irruptiones hostium

BELGII PROVINCIAR. Cap. I. S

hostium tutiores sint, limitaneæ civitates, aliæque, ubi id consultum videbitur, communibus opibus, ex communi Fœderatorum arbitrio & consensu muniantur, sumtusque in eam rem sufficiunt singulares illæ ditiones, quarum urbes arcesque muniendæ videbuntur. Sin verò consultum videbitur novas arces, novaque militiæ opera alia extruere, aut vetera demoliri, eorumve formam mutare, omnes fœderatæ ditiones pariter impensas præstanto.

VI. Quò autem opes idoneæ præfatis aliisque belli sumptibus sufficiant, ad earundem ditionum defensionem, in singulis eadem formâ, iisdemque legibus vectigalia cuiusvis vini, cerevisiæ, frumenti, salis, panni, serici, majorum jumentorum, consitorum agrorum, pascuorum, mercium in publicis libris expendendarum nomine, communi consilio & consensu exiguntur. Regalia quæ ad Hispaniarum Regem hætenus Ditionum harum Dominum pertinere, si opus, in eundem usum convertuntur. Æs ex præfatis vectigalibus collectum, in usum & defensionem communis causæ tantum destinatur. Eadem vectigalia prout minor aut major necessitas flagitabit, ex communi consilio minuuntur aut augentur.

VII. Limitaneæ Civitates, quævis militum præsidia ex Fœderatorum jussu accipere & admittere tenentur, stipendia illis, communibus omnium sumptibus persolvuntur. Et quò earundem Urbium securitati magis provisum sit, præsidarii

illi milites, eorumque Præfecti fidelitatis juramentum non modò generatim omnibus fœderatis, sed etiam illarum Urbium Magistratibus singulatim dicunt. Quò, ne oneri civibus iidem milites sint, disciplinæ militaris accuratissimæ quàm primùm conduntor leges. Præfidiarius miles à vectigalibus solvendis immunis non esto. Civibus hospitii nomine, quod militibus præbituri sunt, certa pecuniæ summa ex fœderatorum arario persolvitor.

VIII. Quotquot ætatis annum 18. attigere, & sexagesimum nondum emensi sunt, post exactum à condito hoc fœdere mensem unum in omnibus Fœderatorum ditionibus lustrantor, eorumque nomina & numerus Supremo Fœderatorum confessui exhibentor; quemcunque autem illorum usum esse voluerint, Fœderati ex communi consensu statuunt.

IX. Non nisi ex communi omnium assensu, & omnibus pariter probantibus, nemine refragante, pax, bellum, aut induciæ ineuntor, vectigalia, aut tributa indicuntor. Res cæteræ ad executionem & administrationem hujus fœderis spectantes, plurium inter Fœderatos suffragiis ineuntor, aguntor & executioni mandantor. Si tamen belli aut pacis, aliarumve majorum rerum nomine inter se convenire haud possint Fœderati, arbitrio, donec aliud statutum fuerit, Gubernatorum singularum ditionum res controversæ submittantor, eorum arbitrium sequi fas omnes esto.

X. Singulæ prædictarum ditionum confœderationem,

rationem, ligam aut unionem cum vicinis aliisque
 exteris Principibus aut populis ineundi propria
 auctoritate, sine omnium foederatorum consensu
 potestatem non habent.

XI. Si qui vicini Principes, Domini aut po-
 puli huic etiam foederi velint illigari, ad id ex
 communi consensu admittuntur.

XII. Eandem monetam probant omnes, &
 eandem omnes improbant. Quod monetariam
 rem spectat, de ea ex omnium consensu leges
 quam primum promulgantur, easque omnes se-
 quuntur.

XIII. Quod publicum Religionis exercitium
 permittendum, vel non permittendum iis, qui à
 Reformata diversi sunt, spectat, singulae ditiones
 de eo pro arbitrio ex usu suo statuunt, interim
 libertatem Religionis conscientiaeque cuius indul-
 gere omnes tenentur, neminem ejus causa perse-
 quuntur, aut negotium facessunt.

XIV. Si quae, quod non faxit Deus, inter
 quasdam ex ditionibus foederatis controversiae ex-
 titerint, caeterae ditiones, quas controversiae illae
 non spectabunt, pacis publicae causam eas ex jure
 aequo & bono decidendi potestatem habent. Sin-
 verò omnes generatim ditiones oblatæ controversiae
 spectaverint, ditionum singularum Gubernatores
 eodem, quo supra dictum est, modo, sententiam
 pronunciant.

Decisio ejusmodi controversiarum ultra men-
 sem non differatur, & quia interest hujus in primis

Reipublicæ, concordēs inter se agere has ditiones, ac idcirco ejusmodi lites non trahi aut proferri post sententiam, sive ab aliis ditionibus, sive à Gubernatoribus latam, appellationi, exceptioni, revisioni, nullitati locus non esto.

XV. Eadem ditiones, urbes & membra, ne exteris Principibus, populisve belli Fœderatis inferendi occasionem præbeant, ante omnia cavento. Idcirco cum exteris æquè ac indigenis ex jure æquo & bono, & eodem modo agunt. Si quæ ditio hanc legem infregerit, quovis pacto eam ad observationem ejus compellere cæterorum Fœderatorum muneris, curæ ac potestatis esto.

XVI. Singularum ditionum Ordines aut Præfecti aliarum ditionum, quæ huic fœderi se dederunt, dabuntve, subditos ultroque citroque commeantes, aliis aut majoribus oneribus, quam cives domesticos non premunt.

XVII. Quò autem communis Fœderatorum Reipublicæ administratio rectè instituat, & consilia publica optimè ineantur, omnium Fœderatorum nomine Plenipotentiarum quidam constituuntur. Illi statum diem & locum conventui Ordinum singularum ditionum indicunt. Gravamina sive capita, de quibus agendum erit in tempore ad eos transmittunt: si quæ tamen ejusmodi sint, quæ hætenus regi & clam haberi expediat, ipsis majoribus omnium Fœderatorum Comitibus & conventui servantur. Vocatæ & monitæ in hunc modum singulæ ditiones legatos suos idonea

nea

BELGII PROVINCIAE. Cap. I. 9

nea instructos auctoritate, ad indictum diem & locum Comitii, aut Conventui Fœderatorum omnium mittunt. In his Comitii plurimum sententiæ paucorum suffragiis præferunt, iis exceptis majoribus rebus, de quibus modò dictum est. Quod si ditiones quædam legatos suos idonea instructos auctoritate ad indictum diem & locum mittere neglexerint, nihilominus reliquarum Legati, qui præsentem se sistunt, quid agendum consulendumve videbitur, consulunt, decernunt, & decreta haud aliter, ac si omnes Comitii interfuissent mandant. Sin verò res ejusmodi veniant in deliberationem, quæ moram pati posse videbuntur, iterum atque tertio Ordines ditionum, quarum Legati abfuerunt, monentur & Legati evocantur; quibus verò integrum non erit ad ea Comitii Legatos suos amandare, scripto sententiam suam complecti, eamque transmittere licet.

XVIII. Si quæ talia singularum ditionum Ordines cognoverint existimaverintque, de quibus omnium Fœderatorum consilia exquiri debeant ac expendi, eorum indicium Plenipotentariis, quibus evocandorum Ordinum potestas est, faciunt: Plenipotentarii autem eo nomine omnium Fœderatorum Conventum indicunt.

XIX. Si de mente aut interpretatione harum legum controversiæ quid obortum sit, aut in ea obscurum, sententiâ plurimum ex Fœderatis ipsarum legum sententiâ & mens censetur.

XX. Si novas verò leges addere, aut receptas mutare

mutare vel augere pro occasione necessarium fuerit, de iis ex omnium suffragio & consensu statuunt.

XXI. Has leges omnes sanctè observanto, in eam rem solenni juramento se obstringunto. Si quid in contrarium aut directè aut indirectè factum fuerit, nullum atque irritum censeo, eorumque qui contravenierint, & contravenire persisterint, bona, urbes, arces, agros, cæteris invadere licitum & justum erit. Si denique beneficio juris quid his legibus adversum sit, præsertim illius, quo statuitur, generalem renunciationem locum non habere, nisi specialis præcesserit, singuli Fœderati renunciato.

6. Hæ sunt illæ leges, quæ ut initium huic Reipubl. fecêre, ita hodie omnes accuratissimè adhuc observantur, nisi quòd in modo convocandorum Ordinum, quemadmodum post videbimus, celebrandisque eorum Comitibus, non nihil sit mutatum. Cæterùm in easdem leges non nisi post multas gravesque controversias est conventum. Objiciebant enim alii veteres, & adhuc nondum decisas controversias singularum quarundam inter se ditiorum, quibus haud sopitis, stare fœderis concordiam non posse videbatur. Verùm exceptum ab aliis est, earum rerum cognitionem in meliora & opportuna magis tempora rejici oportere. Non enim litigandum nunc singulis

gulis de jure, quod in alterum prætenderent, sed communem adversus hostem conjunctis animis litigandum de juris omnium ac libertatis conservatione.

7. Quæ cæteris potentiores ditioresque erant ditiores, tanto infirmiores pauperioresque se futuras causabantur, si infirmioribus pauperioribusque juvandis ex fœdere obstringerentur. At verò contra ab aliis exceptum est, non jam considerandum venire, quæ ditio potentiâ & opibus major sit, quæ inferior, sed quàm par, nisi mutuo se auxilio complecterentur, futura esset singularum fortuna. Itaque animadverterent potentiores, non tam se adjuturas infirmiores, quam infirmioribus esse necessario juvandas. Denique ad animum suum revocarent, non tam imminui potentiam suam & opes in subsidium infirmiorum collatas, quàm qualicunque etiam opera & fide infirmiorum augeri & confirmari.

8. Nata jam erat Respublica & saluberrimæ pro ea leges institutæ; verùm deerant idoneæ opes, quibus eam tueri adversus hostem potentissimum liceret. Tantæ enim ea tempestate angustia rerum inter Fœderatos fuere, ut earum monumentum in æreo numismate tum expresserint, in quo non expressa modò navis erat jactata inter fluctus ac remis velisque destituta, sed & legebantur illa de-

sperantium Ordinum verba : *Incertum quò facta ferent.* Itaque tandem communi consilio placuit omnia illo foedere constituta administrandæ Reipubl. ratione omnium harum ditionum dominium, & quale in eas priorum Principum fuerat Imperium, *Gallarum Regi* aut *Reginæ Angliæ* offerre. Verùm oblatum amplissimum munus ob rerum angustias iidem abnuère, quod nempe crederent, nunquam fieri posse, ut illæ ditiones feliciter sese contra Hispanos tuerentur. Sola *Regina Angliæ* in partem curarum tum venit, ac missis militaribus copiis, creditaque Fœderatis ingenti pecuniæ summâ, afflictissimas eorundem res sic satis sustentavit, pro eo beneficio munitissimis civitatibus, *Brilâ Hollandiæ, & Flissingâ Zelandiæ,* eidem oppignoratis.

CAP. II.

*De Fœderatorum Ordinum Imperii ratione,
de supremo eorundem Senatu.*

IGitur eo foedere percussò, Legati Ordinum singularum ditionum indictis Comitibus in unum aliquoties convenère, quibus *Ordinum Generalium Fœderati Belgii* titulus factus est. In his militiæ summum Imperatorem Provinciarum ditionumque omnium *Gubernatorem Guilielmum Nassovium Arau-*
sionen-

onensium Principem, & suæ libertatis primum
 quasi auspiciem creavere; condideruntque pa-
 riter accuratissimas, quantum fieri poterat,
 leges, secundum quas res fœderis domi mi-
 nitiæque in posterum gererentur.

2. At quia nondum status & continuus
 erat eorundem Ordinum Conventus, & vel
 maximè requiri videbatur ordinarius quidam
 & assiduus Senatus, à quo decreta & consulta
 Ordinum Generalium executioni darentur,
 & ad quem oblata omnia negotia statim pos-
 sent referri, inprimis curæ quoque fuit ordi-
 narium Senatum instituere, quem *Senatum*
 sive *Consilium Status*, vulgò *den Staedt van*
Staten dixerunt.

3. Hujus muneris erat Leges à Generali-
 bus Ordinibus præscriptas observare, obser-
 vandas aliis indicere, commune Fœderato-
 rum ærarium curare, stipendia persolvere,
 providere ne quid res Fœderis caperent de-
 trimenti, deniq; de gravioribus omnibus ne-
 gotiis, de quibus nihil dum ab Ordinibus Ge-
 neralibus esset decretum, ad quæ proinde ex-
 pedienda major & ipsa Generalium Ordinum
 auctoritas requirebatur, ad Ordines singula-
 rum ditionum referre, & urgente necessitate
 Generalium Ordinum conventum indicere
 ac flagitare, adeo ut horum Senatorum au-
 ctoritas, quò ad capita rerum, non libera fue-
 rit aut absoluta, sed cohibita intra certas le-
 ges,

ges, certosque limites mandatorum. In minoribus levioribusque pro arbitrio consulebant, decernebantque.

Si tamen res quædam majores oblatae nullam omnino moram paterentur, de his quoque Generalium Ordinum non consultâ auctoritate, ipsi decernebant.

4. Senatus ille Ordinarius constabat ex Governatore Supremo & singulis singularum Fœderatarum ditionum legatis, quibus additi Thesaurarius, sive custos ærarii, & qui à secretis essent, Secretarii tres.

5. Ad eundem Senatum *Anglorum Oratori* etiam tum aditus patebat ex lege Fœderis, in quo Regina Angliæ Elisabetha, non sine gravi ratione id sibi erat stipulata: quippe judicabat se in primis gnaram esse debere rerum interiorumque consiliorum ejus Republicæ, cui tantam pecuniæ summam credidisset, tantasque suppetias tulisset.

6. Porro Consilarii sive membra hujus Senatus in solemne hoc juramentum adigebantur, se in hujus muneris administratione non singulis ditionibus, à quibus essent legati, sed verò omnibus fœderatis ditionibus pariter addictos fore. Inter alias leges etiam hæc in primis tum præscripta eis fuit, ut nimirum singulis ternis mensibus, rationem rerum à se gestarum, consiliorum omnium ac consultationum, ut & accepti & expensi ad singularum,

um ditionum Ordines transmittere tenerentur, quò sic singulis constaret, rectè atque ex ordine omnia pro communi libertate, communibusque commodis administrari.

Sed neq; illud hic omiserim, nullam fixam sedem huic Senatui aut Conventui tum fuisse assignatam: Enim verò longè consultius vitum est, ut locum subinde ille mutaret, & nunc in has, nunc in illas fœderatas ditiones raptim se transferret pro oblatâ aliâ atque aliâ alibi necessitate.

7. At verò invidendis successibus crescente jam Repub. & aliis atque aliis ideo majoribus negotiis continuò se offerentibus, & quòd in augustiori quodam nomine ac consensu augenda & repræsentanda non vis tantum, sed species etiam Majestatis hujus Reip. videretur: placuit tandem Supremum Statum, & fixum Conventum sive Senatum constituere, qui proprio nomine *Ordinum Generalium Fœderati Belgii* diceretur.

8. Susplicari etiam haud sine gravi causa libet, promovendo huic instituto accessisse quoque hanc interiorem & observatione cum primis dignam rationem, quòd nempe viderent Fœderati Consilio isti Status de quo jam dictum est, interesse Anglorum Legatum, qui sic & in arcana hujus Reipublicæ inspiciebat penitus, & presentia sua ac auctoritate impediebat, quò minus quid pro conservanda libertate

libertate proferri vel decerni posset adversus Anglorum crescentem tum Auctoritatem. Consultius igitur visum est, Consilio Status in posterum relinquere gerendas res leviores, res verò majores omnes Senatui huic novo & Supremo permittere, qua ratione factum est, ut neque in Legato foedus cum Anglis initum violaretur, & magis provisum esset libertati.

9. *Ordines* dicuntur singularum ditionum Legati, *Generales*, quia in Supremo Confessu conjuncti, non tam curant res ad singulas ditiones, quàm ad omnes foederatas simul pertinentes. Ob auctoritatem, qua polent, & Majestatem, quam conjuncti repræsentant, titulus illis tribuitur solennis *Hoochmogende*/ quasi dicas, *Altipotentes*, cum singularium ditionum Ordines tantum *Edele Mogende*/ & Hollandiæ West-Frisiæque *Edele Groot-Mogende*/ appellentur.

10. Ex quibus autem membris conflatum, & quomodo constitutum sit tanti istius Confessus corpus, ex sigillo etiam apertum est, quo ad confirmandas vires Imperii Ordines Generales semper utuntur. In eo quippe Leo præter fasciculum Septem telorum arctissimè colligatorum eminet ac spectatur. Tela designant armis & consiliis pro iis foeliciter gerendis, his unitis tuendam esse hujus Reipubl. libertatem. Septem tela totidem ditiones; colligata, eas ditiones arctissimè foederatas in hoc
Senatu

Senatu per Legatos suos coire & conjungi,
ac pro æternitate suarum rerum ea vota ac
consilia communicare, ex quibus omnium
nomine decreta conficiuntur.

II. Supremus igitur Ordinum Genera-
tium Senatus est, qui ex singularum fœde-
ratarum ditionum legatis constitutus, in iis,
quæ commune fœdus spectant, militaris in-
primis rei ordinaria administratione, fœde-
rum cum exteris initorum cura & observa-
tione, excipiendis & audiendis exterorum
Legatis, ut & singulorum Fœderatorum
desideriis querelisque, quatenus hæc etiam
commune fœdus concernunt, aliisque omni-
bus agendis & decernendis, quæ vel legi-
bus fœderis definita, vel speciali concessio-
ne attributa iis sunt, summa pollet Imperii
potestate. In aliis verò omnibus graviori-
bus extraordinariisque negotiis non tam li-
berrimum jubendi, quàm pro libertate re-
perta deliberandi, consulendi, de iis ad sin-
gularum ditionum Ordines referendi; & ex
horum vel conspirantibus omnium vel plu-
rium transmissis decretis, decretum omnium
fœderatorum nomine faciendi ac promul-
gandi habent auctoritatem.

12. Adeo, ut qui ad Supremum hunc Se-
natum legantur, vicem sustineant ac tueantur
eorum Fœderatorum, à quibus Legati sunt,
idque duntaxat in rebus, quæ ex initi fœde-
ris

ris formula, aut post subsecuta speciali concessione omnium Supremo huic Senatui attribuantur, adstrictaque sit prope omnis eorum auctoritas legibus vel Fœderis vel specialium mandatorum. Jus igitur iis est ordinandi res, quæ fœdere aut consensu illo, quem dixi, huic Senatui sunt permiffæ; ita ut quæcunq; permiffa illis nominatim non inveniuntur, in iis summum maneat jus penes Ordines singularum Fœderatarum ditionum.

13. Cæterum cum plerosque, exterorum imprimis, ita sentire videamus, ac si Ordinibus Fœderatarum Generalibus creditum datumque esset supremum omne Imperium in singularum ditionum Ordines & subditos: error iste ante omnia amovendus & res omnis, quò propius illucescat, uno altero veteris vel recentis alterius Reipubl. exemplo illustranda videtur.

14. Polybius gravissimi auctor judicii tradit, sua ætate Græcis aliisque externis gentibus creditum, Romæ fuisse summam Senatus potestatem, quòd apud Senatum audirentur Legati, atque ab eo responsa acciperent.

Quare mirandum non est, si jam ab externis quibusdam creditur, Fœderatarum Belgii ditionum Legatos, ex quibus Ordinum Generalium Conventus constituitur, summo jure præesse, quòd in eo Conventu audiantur Legati responsaq; accipiant; quòdque nomi-

ne

e Ordinum Generalium maximè ad Reges,
 principes, populosque exteros literè perscri-
 antur. Sed quemadmodum ostendit idem
 Polybius, non penes Senatum fuisse summam
 imp. Rom. dignitatem: ita apud nos verè dici-
 tur, Summum Imperium non esse penes illos
 ditionum Legatos, qui generales Ordines di-
 cuntur, sed penes uniuscujusque divisionis Or-
 dines, qui ad opem mutuam arctissimo fœde-
 re connectuntur: Adeo quidem, ut in Gene-
 rali Ordinum potestate ea sint omnia, quæ
 ad communem spectant defensionem, ma-
 nentibus rebus cæteris penes ordines singula-
 rum ditionum. Sic multi de Helvetiis credi-
 dère, omnes sub uno Imperio contineri. Ve-
 rùm enim verò docent rerum gnari, cuique
 pago jus in se suum esse, sed ipsos pagos arcto
 inter se fœdere devinciri. Atque hoc discrimen
 unius regionis, quæ sub se multas par-
 tes complectitur, ut Gallia Normandiam, Bri-
 tanniam, Armericam, Campaniam, aliasque
 plurimarum Civitatum inter se fœderatarum,
 ut apprimè necessarium ad dijudicandum
 uniuscujusque Civitatis ac Imperii statum,
 commendatur ab iis omnibus, qui de Repu-
 blica scripserunt. Itaque exemplo hic etiam
 sint magnæ illæ Græciæ Urbes, ut Athenæ,
 Thebæ, Corinthus: iis singulis in se plenum
 erat Imperium, neque tamen eò minus ad-
 versus vim Persarum inter sese colligabantur,
 atque

atque ad communia foederis negotia institutus erat Amphyctionum conventus.

15. Non est igitur initum à foederatis Belgarum ditionibus foedus, ut jura Imperii singulorum populorum confunderentur, sed ut illa inviolata melius communi auxilio defenderentur. Suntque Ordines Generales tantum primores & antistites foederis, & Ordines singularum ditionum non illorum subditi, sed focii sunt, eoque nomine in iis, quas ad illos perscribunt, literis, semetipsos solent appellare. Est in Ordinibus Generalibus non suprema omnium, sed suprema tantum foederis potestas. Nam ab Ordinibus uniuscujusque ditionis leges conduntur & edicta super omni negotio civili, inconsultis Ordinibus Generalibus. Et contra, quæ leges ab Ordinibus Generalibus procedunt, ad ditionum singularum Ordines diriguntur, non jure Imperii, sed omnium rogatu ut eas finant publicari. Neque illæ Ordinum Generalium leges vim habent obligandi, nisi à singularum ditionum Ordinibus sint approbatae.

16. Multi quidem in hac Republica exposuere aliquando longè utilius fore, firmioremque futuram hanc Rempublicam, si omnes foederatae ditiones unius supremi Magistratus aut Senatus summo in omnibus Imperio subessent. At verò aliter morum ha-

rum

um gentium gnaris fuit visum semper, qui
le constituenda summa aliqua potestate sen-
iunt judicandum, non ex eo, quod perfe-
tissimum optimumque simplex ratio suppe-
ditat, sed verò ex legibus singularibus, mo-
ribusque & ingeniis diversis singulorum po-
pulorum.

Atque ita docent prudentiæ auctores, non
facile mutandas esse leges, præsertim, quæ de
imperio sunt, etiam si in melius itura sit mu-
tatio.

Nec obstat, quod ea ratione perfectior
futura hæc Respublica videatur. Perfectum
quippe in re qualibet intelligi debet, non
nuda contemplatione, sed inspecto, quid
materia ferat aut recuset. Jam verò constat,
singulis fœderatis ditionibus sub singulorum
olim & divisorum Dominorum imperio
constitutis diversas esse leges ac consuetudi-
nes, quæ diversis singulorum ingeniis ac-
commodatæ, si confunderentur, non perfe-
ctior aliqua Respublica, sed confusa quæ-
dam diversarum rerum & vix inter sese co-
euntium moles tandem extaret.

17. Fateor equidem in ejusmodi fœdera-
ta Republica, in qua præter commune fœdus
cætera suum singulare imperium singulis di-
tionibus relictum est, facile extare posse plu-
rimas dissensiones, quibus commune fœderis
bonum sistatur ac conturbetur, aliis atque a-
liis

liis alia atque alia continuò de fœderatis fœderatorumque communi bono sentientibus. At verò, si quæ inter ditiones controversiæ hic extiterint, plurimæ offerunt sese componendi omnia rationes, sive judiciis ordinariis, sive compromisso facto in ditiones, quas controversum negotium non tangit, aut in Præfectos quoque & Gubernatores, si ipsi partes non fecerunt, sive denique in exteros fœderatosque ut communes amicos & socios, quorum quàm maximè interest, fœderatam hanc Rempubl. pacatam atque salvam esse.

18. Cæterùm descriptionem quam dedimus hujus Senatus, propius nunc inspiciamus. Diximus verò ante omnia, ex singularum ditionum Legatis eum esse constitutum. Ergo in eo septem Ordines sunt Legatorum pro numero septem ditionum, qui ut ante expositum est, in unum idemque fœdus observandum juravere.

Legati illi sunt: *Geldriæ*, qui primo; *Hollandiæ*, qui secundo; *Zelandiæ* qui tertio; *Trajecti*, qui quarto; *Frisiæ*, qui quinto; *Transisulania*, qui sexto sententiam dicunt loco; *Groningæ* denique, qui septimo. His additur *Actuarius* seu *Secretarius*.

19. Civitates *Brabantiæ*, aliæque vi armorum à fœderatis subactæ ditiones, superioribus annis identidem petivere, ut sibi quoque suisque Legatis in supremo eo Senatu

BELGII PROVINCIAR. Cap. II. 23

sententiæ dicendæ jus esset: at inconsultum
d cæteris visum quatuor potissimum ob ra-
iones: 1. Quod vi multisque fœderatorum
impensis essent subactæ, ac provinciarum
proinde loco haberi deberent. 2. Quod non
iufficerent eæ conferendis tantis opibus ad
communis fœderis defensionem necessariis,
quantas pro sua quævis proportione ac fa-
cultate conferrent reliquæ fœderatæ ditio-
nes. Jam autem & iniquum & inconsultum
est, ut summi sententiam Imperii illi cum
cæteris obtineant, à quibus eadem cum ex-
teris ad communis causæ præsidium non
conferuntur. 3. Quod in hunc Senatum plu-
ribus admittis, plures gravioresque senti-
entiarum dissensiones metuerentur: constat
quippe in iis publicis consiliis cum modico
Senatorum numero pauciores etiam con-
currere rarioresque dissensiones. 4. Denique
quod pro Majestate Reipublicæ multò con-
stantius videretur, si apud eos solos maneret
supremi Imperii potestas, ex quibus prima
Reipublicæ auspicia erant enata.

20. Gubernator supremus ditionum &
militiæ terrâ marique Imperator non habet
in hoc Senatu sententiæ dicendæ locum:
consilia modò ejus pro Republica & desideria
vel ab hoc Senatu plerumque expetuntur,
vel ab eo sponte oblata audiuntur, quæ
subinde per hujus Senatus Præsidem, à quo
ferè

24 DE STATU FOEDERAT.

ferè consulitur, subinde præsens ipse factâ in eam rem protestate, exponit.

21. Præses verò Supremi hujus Senatus non unus idemque semper est, sed singulis octiduis mutatur, ejusque personam constituunt vicibus recurrentibus nunc Geldriæ, nunc Hollandiæ, tandem etiam aliarum omnium foederatarum ditionum Legati.

22. Porro quod horum Legatorum concernit creationem, singularum ditionum Ordines è suo corpore suos sibi deligunt, & ad hunc Senatam andant, quidam tres numero, alii duos, nonnulli etiam unum: plures tamen unius Ditionis Legati unum tantum hic suffragium pariter conficiunt. Non enim viritim hic suffragia, sed per ditiones, ut sic dixerim, nationesque colliguntur; adeò ut omnium ditionum, sive unum sive plures Legatos huc mittentium par atque eadem hic auctoritas, atque conditio sit, nisi quod Hollandiæ Zelandiæque Legatorum consiliis votisque à cæteris sponte plusculum quid hic tribuatur, quia oppidorum, hominumque numero & tributorum modo hæ duæ ditiones cæteras universas vel æquent, vel superent. Mirum igitur non est, aliquid eximium hic illis dari, sine quorum præsentibus opibus cæteri consilia sua ac vota dare non possent effecta.

23. Stipendia illis à sua cuique ditione persolvuntur.

24. Mu-

BELGII PROVINCIAR. Cap. II. 25

24. Muneris hujus dignitatem plerarumque ditionum Ordines suis credunt in triennium modo, alii sexennium; pauci cum vita patiuntur terminari, quod id & tutius sit libertati, & quod magnis & continuis eorundem Imperiis parum sibi putant provisum, & quod hac ratione tantæ hujus dignitatis vires identidem ad plures possint redire.

25. Addidi, summam iis Imperii potestatem in illis tributam esse, quæ commune fœdus spectant, militiam in primis: quo nihil significatur aliud, quam ad horum curam pertinere, ea omnia statuere ordinariè ac per omnne Fœderatum Belgium indicere, quæ aut legibus fœderis sunt definita, aut ejusmodi sunt, quibus intermissis institutum fœderis ac destinatio neutiquam potest obtineri, sicut & consiliis edictisque cavere isthæc omnia ac interdicerere, quæ ad turbandas res fœderis sunt comparata; quæ ferè in rebus & disciplina militaribus ac observatione fœderum cum exteris initorum, & tutandis qua terrâ qua mari finibus omnia versantur.

26. Cura ordinaria fœderum facit, ut ipsi Generales Ordines eligendi Supremi terræ marique Imperatoris, eumque in juramentum adigendi habeant potestatem: facit & illa, ut ad horum curam pertineat effectum dare, ut fœderatæ ditiones maneant & continentur in mutua consensione, & amicitia,

B

tam

tam quo ad fœdus, quam res alias. In eo tamen jus imperandi ipsis non est, sed sola cura atque inspectio iis permittitur, quæ hortando, consulendo, suadendo sine ullo Imperii majoris jure expeditur. Interveniunt enim non imperantes, sed ut amici consulentes. Constat autem curam ipsi posse mandari, cum nullum Imperium conceditur. Si quid adversus fœdus actum sit, convenire illi quidem possunt Ordines singularum ditionum, sed non singulos cives.

Nam ab omni ævo hæ Belgii ditiones jus & privilegium de non evocandis subditorum causis habuere; subinde quidem urgente necessitate factum est, ut singulorum civium causas judicio suo Ordines Generales subjecerint, verum id factum est ex Ordinum singularum ditionum consensu, atque eâ lege ne res ad consequentias in posterum perduceretur, aut exemplum fieret in fraudem legum summique Imperii ac libertatis, atque eum in finem, ut cautio conciperetur, quæ esset optima, & actis infereretur.

27. In exteros peregrè adventantes, aut res eorum, qui communitati Fœderatorum operam ac ministerium addixerunt, ut milites similesque alios, sicut & subditos partium Brabantia & Flandria, quæ Fœderatorum ditionis sunt, Ordines Generales omnes actus summi Imperii exercent, quemadmodum di-

tio

tionum singularum Ordines in suas nationes
tam in condendis legibus, quam in exigendis
tributis.

28. Cura ordinariæ militiæ facit, ut in
Ordinum Generalium Sacramentum miles
indigatur, ut ex horum numero & Senatu de-
lecti aliquot militiæ Imperatorem in expe-
ditionem abeuntem semper sequantur, sine
quorum consilio nihil majoris operis in mili-
tia exequi potest Imperator.

29. Præterea addidi in cæteris fœdere non
definitis, aut consensione particulari non in-
dulsis, hos Ordines habere tantum consulendi
auctoritatē. Quod ut intelligatur promptius,
sciendum est, ad hunc Supremum Senatū &
exteros Legatos vel Gubernatorem ditionū,
vel singularum Ditionum Ordines, vel etiam
quoslibet privatos omnia deferre, quæ ad cu-
ram Fœderatorum Reipublicæ pertinere ar-
bitrantur. De iis quæ sic ad se delata sunt, con-
sultant inter se Legati, ex quibus Senatus hic
constitutus est; Dein singuli ad suæ ditionis
Ordines relata & deliberata omnia perscri-
bunt, si nempe majoris illa sint momenti, &
super his postulant eorum sententiam, & de-
cretum. Decretis illis acceptis, singuli Legati
singula decreta à suis accepta in hoc Senatu
promunt, ex quibus tandem omnium Fœde-
ratorum nomine decretum unum conficitur.
prævalente plurium assentientium consensu,

exceptis iis rebus, quæ tributa, aut insignes
aliquam Reipublicæ mutationem spectant
in quibus unanimis omniumque consensus
desideratur.

30. Socius huic Supremo Senatui additus
est alius illo inferior, qui vulgò **den Gae-
van Staten**/ quasi *Consilium Status Fœderato-
rum Ordinum* dixeris, appellatur: Constituitur
tur ille ex talibus Legatis, ex quibus supre-
mus, nisi quod in hoc perpetuum Præsides
agat, & sententiæ dicendæ jus habeat Su-
premus militiæ Imperator.

31. Ad hunc Ordinaria & extraordinaria
omnia minora negotia, quæ commune fœdus
& militiam spectant, referuntur, postquam
ordinaria & extraordinaria majora ejus inge-
nii negotia cum Republica ita crevissent, ut
omnibus expediendis par non esset Supre-
mus Senatus, qui hujus instituti causa fuit. In
hoc Consilium Status admitti quoque solent
illi, qui Supremo Militiæ Imperatori Suc-
cessores destinati sunt, quò sic in tempore
assuescant Reipublicæ curandisque Imperii
rebus; sicuti Principis Henrici filio, admo-
dum adolescenti, aditus factus fuit.

C A P. III.

De cura rei maritimæ & supremis Archithalassiscis conciliis, ejus tuendæ causâ à Fœderatorum Communitate institutis.

CUm iis rebus maximè conservetur Imperium, quibus partum est, maxima certe circa res maritimas cura esse debet penes Fœderatas nationes, quæ maris beneficio non modò opes omnes suas sibi pepere, sed veluti dato quodam à natura ipsa invicto præsidio adversus communem hostem sunt tutiores.

2. Vis quæ in maritimo Imperio conservando impenditur, versatur in idoneo armamentorum navium numero, quarum aliæ publicæ sunt, aliæ privatorum.

Publicæ, quæ impensis publicis; Privatæ quæ auspiciis quidem publicis; sed privatorum tamen hominum impensis instruuntur atque adornantur. Nam statim ab initio hujus Reipublicæ consultissimum existimatum est, præter maritimam vim publicam, privatos etiam propositis præmiis publicis ad eam curam invitare, plurimique ei se dedere, partim ob spem prædæ amplissimæ, partim etiam ut propositis præmiis fruerentur,

quæ majora vel minora sunt, prout ab iis
hostium naves plurium aut pauciorum vo-
cium (vulgo *lasten* vocant:) capiuntur, *Wyluyters*
dicuntur.

3. Navium publicarum usus est in ultro citroque
mercorum navigantium navibus ad
versus vim tuendis (quod vulgo *conboyeren*
vocant, quasi *somitari* dixeris.) Præterea in
ultro citroque navigando mari proximo, eade-
que adversus Flandrorum irruptiones tutio-
reddendo, quod vulgo *Cruyssen* / quasi di-
cas *discurrere*, vocant. Denique in obstruendo
omni maritimo aditu, per quem hostes aliâ
facile possunt erumpere, quod vulgo *wacht*
ten / quasi dicas *in statione esse*, vocant.

4. Privatorum naves vel in bellicis hosti-
stium in proximo hoc mari persequendis, vel
in capiendis diripiendisque ditibus Hispano-
rum navibus ad Indiam imprimis Occidentalem
occupantur.

5. Omnibus his maximo Imperio præe-
Archithalassus, vulgo *Admirael Generael*
qui Supremus Foederatarum ditionum Gu-
bernator aut Imperator est: neque tamen il-
le præsentem se sistit in maritimis expeditio-
nibus, cum ejus præsentia res domi a
terrâ administrandæ haud possint carere.
Itaque vices ejus hic explet Vicarius Supre-
mus, qui vulgo *Luytenant Admirael* / appo-
pelkatur.

6. Cur

6. Cum verò Ordinum Generalium sit, eâdem cura invigilare maritimis rebus, quâ militiæ, quæ terrâ administratur, neque tamen omnibus his curis unus Senatus sufficiat, & maritimæ rei Curatores in portibus potius, quam alibi muneris sedem habere debeant, ab iis electi sunt quidem alii, qui totius fœderatæ Communitatis nomine res maritimas tractarent. Constituunt autem illi non unum, sed diversa consilia in tribus potissimum maritimis ditionibus, *Hollandia, Zelandia, Frisiaque*. In *Hollandia* tria sunt, *Amstelodamense, Roterodamense, & Hornanum*; quod postremum aliquando *Enchusam Borealis* itidem *Hollandiæ* oppidum transfertur. Unum in *Zelandia*, *Mittelburgense*; unum etiam in *Frisia*, *Doccumense*, nunc *Harlingam* translatum.

7. Constant singula hæc Consilia ex septem Senatoribus; *Hollandica* ex quatuor *Hollandis* & tribus aliis; *Zelandica* ex quatuor *Zelandis*; *Frisica* ex quatuor *Frisiis*, identidemque aliis tribus, qui è singularum ditionum membris electi, mox istarum Ordinibus accepti, ab Ordinibus Generalibus delegantur & Sacramento adiguntur. His additur Secretarius unus, & itidem unus Fisco maritimo Præfectus.

8. Caput & Præses horum omnium Consiliorum est Supremus Gubernator, tanquam

Supremus Archithalassus, cujus personam si absit, tueri potest Archithalassus vicarius.

9. Bis quotannis olim, nunc quoties res postulat, ex singulis his conciliis missi Legati Hagæ Comitum conveniunt, ibique cum Ordinibus Generalibus & Governatore deliberant de maris & commerciorum præstanda securitate.

10. *Ærarium* illis proprium & suum est, quod vulgò *nauticum* appellatur, cujus opes constant ex ære, quod pro turela navium suarum ac mercium pendunt externi aut domestici mercatores, etiam ex his portoriis, quæ in vectarum & evectorum mercium nomine in portibus singulis persolvuntur, vulgò *Conboog-gelden* appellantur. In hoc *ærarium* etiam defertur omnis illa pecuniæ vis, quæ pro mercibus in agrum hostilem avectoris persolvitur, vulgò *Licenten* / quasi *licentiam* dicas, vocant.

11. Verum accepti & expensæ rationes horum conciliorum Legati Ordinum Generalium Commissariis singulis ternis mensibus reddere tenentur.

12. Capitaneos quos vocant seu Præfectos navium nominandi iidem habent potestatem, manente penes Archithalassum vi eligendi.

13. Cura & auctoritas horum in eo generatim versatur, ut tutæ sint adversus vim omnem hostilem navigationes, ut quisvis ju-

re liberi maris utatur, ut classes & naves bellicæ suo tempore & loco paratæ sint, omnibusque necessariis præfidiis instructæ, eas destinare in illa loca, in quibus navigantibus maximè possint esse usui. Denique controversias omnes maritimæ rei causa inter nautas, socios navales, mercatoresque exortas cognoscere & decidere, à sententia autem ab his probata appellationi non est locus, si summa rei, de qua quid controversum est, florenos 600. non excefferit: si excefferit, revisioni datur & permittitur locus.

14. Hoc etiam singulatim in horum conciliorum iudiciis ac tribunali observandum est, quod non permittantur longa litis sufflamina, quemadmodum in aliis dicasteriis & Curiis judicialibus; Sola enim secunda replicatio quam vulgò *duplicam* vocant, litigantibus partibus est permissa: Neque id sine gravi ratione; cum mare frequentantium ventisque commodis utentium interfit controversias suas non trahi aut proferri, sed quam fieri potest, celerrimè expediri.

15. Nullæ naves privatorum, de quibus dictum est, sine horum impetrato consensu expressisque mandatis, mare aut hostem tentant. Sin contra venerit, in Præfectos aut Piratas animadvertitur; imò harum navium Præfecti datis idoneis fide jussoribus in his conciliis cavere debent, nullis civibus aut

amicorum populorum subditis damnum se-
se illaturos.

16. Denique horum muneris est efficere,
ut in illata omni maritima præda jure suo
sibi que debitis Communitas Fœderatorum
fruat. Debetur autem huic quinta pars
omnis prædæ, decima pars Archithalasso,
quod superest in mercatores, qui suis expen-
sis naves instruxere, navium Præfectos ac
Classarios ipsos distribuitur.

C A P. IV.

*De supremo Governatore & militiæ Imperatore
Fœderatarum Belgii ditionum.*

CUm iterum iterumque redierit nobis
Supremi Governatoris aut Impera-
toris mentio, ut de eo quæ memoratu
sunt digniora dicamus, restat.

2. Est autem huic Præfecto duplex no-
men vel titulus, pro duplici qua utitur, mi-
litari aut togata, auctoritate. Dicitur quippe
Supremus Governator, vulgo *Gouverneur
Generael* / respectu eorum, quæ domi ipsi
in singularum Fœderatarum ditionum rebus
permessa sunt & attributa. Dicitur itidem *Im-
perator Supremus*, vulgò *Capiteyn Generael
vande Vereenighde Nederlanden* / intuitu
Majestatis, qua militiæ pollet.

3. Hujus

3. Hujus tam illustris præfecturæ dignitas in Illustrissimam Nassoviorum familiam in hunc usque diem ab Ordinibus est collata, primò Guilelmo, deinde Mauritio, Friderico Henrico, & tandem etiam Guilielmo, hujus filio, eo honore fungentibus, nisi quod inter Guilielmi primi & Mauriti Præfecturam intercesserit Robertus Dudleus Anglus, Lycestriæ Comes, quod tum & adolescens admodum Mauritius esset, & Anglorum Regina Elisabetha ingentes suppetias tulisset Fæderatis, ea lege, ut Anglorum aliquis summa Præfectura ornaretur. Cæterùm in familia Nassovica manere placuit, quod & illi libertatis suæ initia Respublica deberet, quod neque usui etiam in liberis Rebuspublicis crebræ istiusmodi mutationes, & pro libertate repertis legibus astricta Præfectorum auctoritate, libertati satis provisum videretur.

4. Interim Guilielmo primo summa quædam & exquisitissima, majorque quam cæteris successoribus auctoritas fuit, & quod ejus auspiciis enata esset hæc Respublica, & quod Conventus, res & consilia Ordinum turbata fuerint, nec adhuc satis constituta, denique quod illorum turbatissimorum temporum res imprimis requirerent unius eximiam auctoritatem. Imò Guilielmum tantum temporis Ordines fecere, ut non Præfecturam modo, sed Dominium quoque harum ditionum

offerendum ei judicaverint, quod tamen ipse munus prudenter repudiavit, cognito haud dubie foederatorum populorum ingenio, quos ad obsequia & gravia tributorum praestanda onera promptiores sub Supremo Ordinum, quam unius Comitis Imperio, in quo minus plerumq; est libertatis, futuros non ignorabat.

5. Verum qualis hodie ea potestas sit, nunc videamus. Remotiores Indorum nationes ac Reguli in literis, foederibusque cum his Regionibus initis, summam Praefecto huic & liberrimam auctoritatem, absolutumque in omnia dominium adscribunt, hujus Imperii penitus ignari: Formulas tamen illas Ordinibus non repudiantibus, quod illae gentes summo unius Imperio uti assuetae, nullas Republicas aestiment, nisi in quibus penes unum est vis Majestatis.

6. Ergo quia Praefectus hic Militiae Imperator est, in ejus Sacramentum miles omnis adigitur, non tamen solius, cum ipsa Juramenti formula Foederatorum Ordinum disertam praemittat mentionem. Neque tamen illi auctoritas est pro libitu vel novum militem conscribendi, vel eum, qui conseriptus est, exauctorandi. Conscribendorum & exauctorandorum militum penes solos Ordines Foederatos liberrima manet potestas, agnito quidem Imperatoris consilio, sed non agnita ejus auctoritate,

7. Neque

7. Neque etiam huic Imperatori est distribuendorum militarium stipendiorum potestas, ejus rei omnimoda curarione penes Ordines manente.

8. Interim Gubernatores limitaneorum Urbium constituendi, Centuriones, Tribunos, aliosque militiæ Duces creandi, ac reliquos castrenses honores conferendi hac lege habet potestatem, ut ex iis modo quos plures numero Ordines denominavere, eligat, quos functioni idoneos maximè arbitratur: Adeo ut potestas hæc eligendi plerumque constricta sit intra cancellos factæ ab Ordinibus denominationis. Dixi plerumque, quia nonnullæ dignitates militares sunt, quas illi pro arbitrio distribuere concessum est, nulla præcedente Ordinum denominatione. At illud imprimis magnificentum est, quod ubi in castris agit, & in ipsa expeditione est, hic Imperator omnes tunc temporis vacuas factas militares dignitates, in quoscunque vult, conferendi liberrimam habeat & absolutissimam auctoritatem.

9. Cæterùm suscipere expeditionem, castra movere, Urbes hostiles obsidere, vel in agrum hostilem irrumpere, aut tale quid majoris operis moliri, sine expresso Fæderatorum Ordinum consensu ei non licet. Qui consensus quomodo impetretur, clam interim manentibus in hostem destinationibus, nunc videndum est.

Quo-

Quoties consultum judicat Imperator tale quid adversus hostem agendum suscipere ingreditur Supremum Fœderatorum Ordinum Senatū, ac in eo destinationes suas generatim exponit, easque utiles & necessaria Reipublicæ generalibus etiam rationibus commendat, petitque Ordinum assensum addito pariter, quantæ impensæ in futuram expeditionem faciendæ sint, quo ejus etiam rei in deliberando Ordines possint habere rationes.

Eo facto duos tresve ex toto illo Fœderatorum Ordinum corpore dari sibi Imperator postulat, quibus speciatim omnis expeditio- nis interius & particularius consilium exponit: si cognito eo, ad Fœderatos Ordines iterum referunt cognita sibi & ex Imperatore audita utilissima Reipublicæ fore; rectis interim particularibus in hostem consiliis, quæ interest non cum adeo multis communicare. Si isthæc omnia probent Ordines & admittant, parat se expeditioni Imperator, manente penes Ordines curâ necessariorum illorum mediorem, sine quibus perfici expeditio non potest.

10. Porro abeunti in expeditionem Imperatori comites adduntur tres quatuorve, aliquando plures ex Fœderatorum ordinum Senatu, qui & in castris referant Reipublicæ Majestatem, & in arduis negotiis à Consiliis sint
Im-

Imperatorī, atque in iis in quibus id necesse
 est, decretis Imperatori concilient authorita-
 tē. Interim cogere militarem Senatum ex
 castrensibus Ducibus constantem, ibiq; in me-
 moriam consulere, & leges condere militares,
 quæ faciunt ad meliorem castrorem & expe-
 ditionis disciplinā in Imperatoris arbitrio est.

11. Stipendium militare Supremi Præse-
 di, quæ belli Imperator est, constat... milli-
 bus in menses singulos. Præterea cum in ex-
 peditione est, & castris, in quibus plurimæ ei
 tolerandæ sunt impensæ, honorarii loco cu-
 jusvis expeditionis majoris nomine in eum
 aureorum... millia conferuntur.

12. Sed & præter stipendium illud, ingens
 pecuniæ vis, quæ... plerumque excedit, ei-
 dem Imperatori traditur, quo eâ utatur, ad
 clam consilia hostium per hos aut illos explo-
 ratores, quorum ministerium expedit esse ar-
 canum, penitus cognoscenda & indaganda;
 neque proinde tenetur Imperator expensæ
 illius pecuniæ Fœderatis Ordinibus reddere
 rationem.

13. Qui idem etiam Fœderatarum Ditionum
 Gubernator curat, ut Ordinum singula-
 rum Ditionum, ut & Generalium decreta atq;
 jussa mandentur executioni, ac insuper ea om-
 nia administrat, quæ ei ut Gubernatori sunt
 attributæ, quæ mox propius prosequemur.

14. Non tamen omnium Fœderatarum
 Ditionum

Ditionum unus & idem est Gubernator. Nam sub initium hujus Reipublicæ Supremi militiæ Imperatores Præfecturam modò habuerunt ditionum Hollandiæ, Zelandiæque aliarum ditionum aliis Gubernatoribus constitutis. Hodie penes militiæ Imperatorem sex ditionum præfectura est. Frisia enim suum & singularem agnoscit Gubernatorem qui hodieque Nassovii etiam sanguinis est.

Quemadmodum enim omnes Fœderati Ordines agnoscere coguntur unum & eundem Militiæ Imperatorem, ita & in agnoscendo domi eodem Gubernatore necessarium non est, cum uniuscujusque ditionis disciplina non tam ad bonum communis fœderis quàm uniuscujusque singularis ditionis fit comparata.

15. Juramentum in quod adigitur Gubernator, mentionem habet obsequii deferendi & Ordinibus Generalibus & Ordinibus singularum ditionum, quarum constituitur Gubernator, quibus omnibus parere ex amussim tenetur.

16. Neque in omnibus ditionibus quarum delectus est Gubernator, eadem pollet autoritate. Nam quædam ditiones plusculum, quædam minus Gubernatori permittunt.

17. Autoritas autem ejus generatim & nomine officii & nomine bonorum, quæ in hac

ac aut illa ditione possidet, quorumque titu-
 o jus aliquod majus & excellentius habet,
 enit expendenda.

18. Primò igitur competit ei officii no-
 mine *jus indulgentiæ criminum*, sive *potestas*
agnoscendi, quod vulgò *het recht van Par-*
ommeren vocant.

19. Præterea in omnibus prope Præfe-
 turæ suæ ditionibus potestatem habet con-
 ferendarum majorum omnium dignitatum in
 aliquos ex iis, quos Ordines singularum di-
 tionum denominavêre. Constat autem deno-
 minatio illa triplici numero, ex quo unum
 eligit Gubernator.

20. Quotquot ex nobilitate vocandi sunt
 ad constituendum equestrem Ordinem, qui
 primas partes facit in plurimarum ditionum
 Ordinem Conventu, ab eodem Guberna-
 tore qui in Hollandia Equestris Ordinis prin-
 ceptus est, coopantur.

21. Neque minus illud est æstimandum,
 quod per Hollandiam omnem & Zelandiam
 imprimis, omnibus prope in civitatibus jus
 habeat quotannis stato tempore mutandi di-
 midiatam partem Urbani Magistratus. Nam
 Magistratus Urbanus duplicem numerum
 quotannis eorum repræsentat, qui in eorum
 locum suffici debeant, quorum per leges mu-
 nus terminatur. Ex duplici illo numero de-
 nominatorum simplicem pro arbitrio suo de-
 ligit Gubernator.

22. Est

22. Est idem *Supremus Præses & caput Judicialium Curiarum*, sive ut vulgò loquuntur *het Hoofst vande Justitie* / adeo ut nomen ejus ac tituli in omnibus judicialibus mandatis ac decretis præmittantur.

23. Competit eidem etiam *suprema saluum præfectura*, vulgò *den opper Houtvester* vocant.

24. *Academiæ* item *Supremus* est *Curator*, neque sine ejus arbitrio aut assensu novæ in ea leges conduntur.

25. Jus illi est mittendorum ad externos *Legatorum*, sed in propriis tantum ac suis causis. Nihilominus jus est illi singulatim privatimque audiendorum *Legatorum*, qui ad *Fœderatos Reipublicæ* causâ sunt destinati.

26. In *Comitiis Ordinum* vel *Generalium* vel *Particularium* nullam nisi consulendi habet *authoritatem*, quare & receptum nunc moribus est, ut *Ordinum*, qui *Hagæ* agunt, *Syndici*, *Præsidesque* quòtidie ante horam *Conventui* indictam, conveniant *Gubernatorem*, ejusque *sententiam* perrogent, de iis, quæ *ventura* sunt in *deliberationem*,

27. Est idem *arbiter* *publicarum* *privatarumque* *controversiarum*, quæ vel inter *singularum ditionum* *totos Ordines*, vel inter *Ordinum membra*, vel inter *Ordines & quosdam subditorum* *graves* *exoriuntur*; quod & le-

et legibus foederis Ultrajectini sic satis est definitum.

28. Ratione bonorum quæ in possessione Gubernatoris sunt, major quædam vis nonnullis in ditionibus ei competit; si Brabantia, Artesia & Hannonia foederatorum essent ditiones, in earum ditionum Conventibus, illius, qui hodie Foederatarum ditionum Gubernator est, præcipuæ essent partes, adeo, ut pleræque civitates in hujus peculio sint. At in hisco Hispanico in eis nunc factus est locus, paucis exceptis, quæ in Brabantia sub Foederatorum Imperio sunt.

29. In Hollandia aliquot etiam Gubernator nunc possidet Civitates, ut *Leerdamum*, *Usselsteinium*, *Getrudisbergam*, aliasque: verum quia illis civitatibus nunquam jus fuit mittendi Legatos ad Ordinum Hollandiæ Comitiam, earum nomine in iisdem Comitibus nullam voti, aut suffragii ferendi habet potestatem.

30. At in Zelandia, quæ post Hollandiam potentissima est omnium foederatarum ditionum, res ac vis ejus longè aliter est comparata. Nam cum Zelandiæ Ordinum Comitiam absolvantur septem suffragiis, unum Gubernator, quia caput ibi est nobilitatis, totumque Equestrem Ordinem, reliqua omni nobilitate exclusa, solus vel ipse, vel per Legatum representat, ipse fert; nec levis ipsius auctoritas circa

circa duo alia, quia Marchio est *Veriæ* primariæ illic civitatis; & *Vlissingæ*, quæ civitas non minoris potentiæ est ac dignitatis; Duabus enim his Civitatibus jus est ad Comitiam Zelandiæ Ordinum destinandi Legatos. Igitur maximam circa suffragia in adeo potenti ditionis Comitii Supremus Gubernator, qui nunc est, vim habet.

C A P. V.

De opibus, quibus Fœderatorum Belgarum res sustentantur.

REstatigitur nunc, ut de præcipuo hujus Imperii nervo, opibus nimirum dicamus. Illæ enim diversis in proventibus consistunt, exque iis colliguntur.

2. Primò in Canone, quem quotannis præstant pro communis causæ defensione singulæ ditiones fœderatæ, *Quotam* vulgò vocant. Statutum quidem erat Trajectino fœdere, cujus leges capite primo persequuti sumus, ut in omnibus ac singulis fœderatis ditionibus eadem tributorum ac vectigalium ratio iniretur: at verò experiundo cognitum est, rem eam factu imprimis difficilem atque etiam iniquam esse. Cum enim E. G. in Hollandia, quàm in Geldria multò fœcundior sit ager, plusque ex eo Dominus aut Colonus repor-

ret,

BELGII PROVINCIAR. Cap. I. 45

et, iniquum visum est, ob totidem agri Gel-
rici jugera tantum quotannis conferre,
quantum ob totidem agri Hollandici fecun-
dioris jugera persolvitur ac praestatur. Atque
tam diversitatem aliis quoque in rebus obser-
vare fuit. Proinde aequius multo, utiliusque
visum est, communi consensu singulis ditio-
ribus indicere annum Canonem, majorem
minoremve, prout majores minoresve sin-
gularum ditionum opes deprehenderentur,
prout alia atque alia necessitas Reipublicae
exigeret. Ita U. G. tibi in commune singulis
foederatis ditionibus conferenda sunt *centum
floreorum millia*; sola Hollandiae ditio con-
fert *quingenta & octo floreorum millia*, quo-
niam ea omnium est opulentissima. Zelandia
novem, & Frisia *undecim floreorum millia*, quo-
niam ad Hollandiae opes illae propius quam
caeterae ditiones accedunt, a quibus vilius
aliquid minusve confertur. Canone isto semel
praescripto, integrum est uniuscujusque di-
tionis Ordinibus pro arbitrio, prout maxime
ditioni suae convenire existimant, inire ra-
tionem, quam per tributa aut vectigalia, aut
alios aliquos modos ex privatorum fortunis
tantum aeris colligatur, quantum sufficit ad
annuum Canonem persolvendum. Haec est
simplissima ratio, ob quam tributorum ac pu-
blicorum onerum in singulis Foederatorum
provinciis tantam hodieque est observare di-
versi-

verfitatem. Porro Canon ille non tam confertur in ærarium commune Fœderatorum quam per assignationem, ut vulgo loquuntur à singularum ditionum Ordinibus in eos distribuitur, quibus debet Respublica Fœderatorum; Utili sane instituto, cum pecunia omnis tantò magis decrescat, quanto sæpius aliorum atque aliorum quæstorum manus mutare necesse habet.

2. Secundò in *Licentiis*, sic enim vocantur sive in eo vectigali quod penditur mercium nomine, quæ in agrum Belgii Hispanici hostilem ex his ditionibus terra aut mari importantur. Consultum enim ab initio huius Imperii visum est, ut id liceret, unde vectigal illud *Licentia*, quasi licitum dixeris, vocatur, idque ob ingentem pecuniæ vim, quæ hoc nomine refertur, dispositis in eam rem in portibus & civitatibus omnibus limitaneis Fœderatorum singularibus publicanis, *Licentmeesters* / ac *Cherchers* vulgo appellantur, qui excussis ejusmodi mercibus eorum nomine tantum exigunt, quantum legibus publicis est definitum. Ne tamen ea res noxia sit securitati, ac promovendis Fœderatorum rebus, lege tantum est, indicta capitis pœna, ne quis arma aut alia, quæ eo ullatenus spectant aut faciunt, evehat in agrum hostilem. Moribus etiam receptum est, subinde licentiam illam in aliis quoque mercibus

mercibus evehendis tollere, sive claudere, et vulgo loquuntur: quoties nempe ex re Fœderatorum est, augendi inter hostes pre-
 um annonæ, & venalium omnium necessa-
 arum rerum caritatem intendi atque augeri.
 ta admodum profunt, neque ulla ratione
 oxia sunt commercia, quæ cum hostibus sic
 stituunt atque exercent Fœderati.

4. Tertio in eo tributo, quod literarum
 alvi Conductus, vulgo **Waspoorten** / no-
 mine à Fœderatis obtentorum illi persol-
 unt, qui privatarum rerum causa ex ditio-
 nibus atque urbibus Belgii Hispanici ad ali-
 quod temporis spatium conferre se volunt
 in conditiones Fœderatorum. Hac ratione etiam
 magna pecuniæ vis colligitur pro quibus-
 libet ejusmodi literis, ab unoquoque Flo-
 renis triginta præterpropter solutis. Interim
 ne illa libertas hostibus concessa officiat se-
 curati Reipublicæ, raro ea iis conceditur,
 qui militaribus aut togatis inter hostes digni-
 tatibus utuntur: aliis verò omnibus concedi-
 tur, quæ sex mensium spatio definita atque
 coarctata est.

5. Quarto contributionibus, quas vo-
 cant. Sunt autem hæ nihil aliud, quam an-
 nui Canones, quos pagi singuli, qui inter
 imitaneas hostium ac Fœderatorum Civi-
 tates medii ac cujusvis parti patentes positi
 sunt, solvere tenentur, quo eo nomine ab
 omnibus

omnibus hostilibus injuriis agant ac sint immunes. Tantum autem pendunt Fœderati quantum ab iis exigit Rex Hispaniarum, & Belgii Hispanici Dominus. Recipiendi huiusmodi ius canonis causâ in celebrioribus limitaneis Fœderatorum Civitatibus Quæstores singuli ac æraria sunt instituta.

6. Quintò in tributis, quæ in limitaneis Civitatibus Brabantiae & Flandriae sub ditionem Fœderatorum redactis, vini, cerevisiae, salis, ædium denique ac fundorum singulorum nomine penduntur.

Sextò in præda militari ab hostibus accepta, cuius portionem Reipublicæ Fœderatae cedere supra diximus.

Septimò in auxiliari ære; Auxiliare autem æs vocamus, quod Principes fœderati Galli in primis & Angli, quoties bello cum Hispanis illigati sunt, conferre in Fœderatorum ærarium ex legibus Fœderum conserueverunt, ea conditione, ut eo ad conducendum majorem militum numerum Fœderati Ordines utantur. Ita enim & rectè judicant illi Reges, quò majoribus viribus Fœderatis Belgis Hispanorum res premunitur, eò adversus Hispanos sic distractos & distentos, faciliorem feliciorumque sibi esse belli administrationem.

Ita Galli suo ære hodieque in Fœderatis Belgio alunt quatuor peditum millia, equo-
tur

BELGII PROVINCIAR. Cap. V. 49

am etiam 200. Serenissima etiam Veneto-
am Respublica ex inito foedere anno hujus
culi vicesimo secundo Reipublicæ huic,
iamdiu bello Hispanico ea est illigata, in
enses singulos debet quinquaginta millia
orenorum. Anglorum ejusmodi subsidia ho-
e nulla sunt, utpote pacatis inter eos &
ispanos nunc rebus.

7. Octavo in ære foenebri; Æs autem
enebre nobis dicitur pecunia à privatis vo-
ntibus credita Reipublicæ, ea lege ut iis
olentibus fors cum usuris reddatur. Usuræ
atem, quas hoc nomine persolvit Respu-
ica, sunt floreni centum annui pro annuo
u fortis bis mille florenorum.

8. Opibus his, exceptis iis, quæ ex Ca-
one singularum ditionum resultant, reci-
endis, asservandis, & ex decreto Foedera-
rum Ordinum distribuendis, præpositus
et singularis Senatus, qui *Camera Rationum*
generalium habet cognomentum. Constat au-
m Senatus ille ex singularum ditionum sin-
alis Legatis,

C

CAP.

CAP. VI.

*De præcipuis munimentis, quibus domi aut foris
Fœderatorum Respublica sustentatur.*

Munimenta præcipua hujus Reipublicæ domi quidem in situ locorum & beneficiis naturæ, in munitis Civitatibus, tanquam claustris Imperii, ac denique in militia; foris verò in fœderibus cum externis aut remotis, aut vicinis Regibus, aut populis, percussis posita sunt. De domesticis præfidiis nunc ante omnia dicendum est.

2. Situs ad tutelam adversus belli vim exercenda commercia pro acquirendis opibus, inprimis comparatus est, maris ac amplissimorum fluminum circumfluentium beneficio, unde pene in proverbium abiit: *tutandis Fœderatis Belgis natum est mare, ita tutando & possidendo mari natos esse Belgas Fœderatos.* Quare quò in eo rerum potiantur, quibus vis iidem impendunt: Intelligentes verissimum esse illud Oraculum, quod sub initium Reipublicæ suæ in nummis publicis expresserunt: *Imperator maris est terræ Dominus.*

Hispani sub initium horum bellorum non satis animadvertisse videntur, erepto & clauso veluti fœderatis mari, omnem eorum rem è vestigio pessum ituram. Hodie autem

BELGII PROVINCIAR. Cap. VI. 51

facti cautiore & experimentis edocti, vim præcipuam ad impediendas turbandasque Batavorum navigationes & negotiationes convertere videntur, non minus pro iis turbandis sollicitis Fœderatis. Præter mare huius Imperii ditiones nobilissimi amnes, Mosela, Rhenns & Isala prope faciunt inaccessas, quo & confert plurimum Lex, quæ in Fœderato Belgio accuratissimè observatur, quâ placet, ut jus ac beneficium redimendorum captivorum non habeat locum in iis hostibus, qui in fluminibus illis publicis interioribusque eorum fluentis capiuntur. Enimvero in tales capitali supplicio è vestigio animadvertitur, & eo quidem injecto metu fit, ut flumina illa hostilibus excursionibus minus infestentur.

3. Munitæ Civitates positæ sunt in limite huius Imperii, non in Brabantia modò, Flandria, Geldriaque & Frisia; sed in ipso etiam Germanici Imperii fundo, ut Rheno-berga, Vefalia, aliæque quæ in Cliviam ac superiorem Rhenum excurrunt Fœderatorum arces ac civitates. Id autem quo minus mirum videatur, & ut quisque intelligat, amicitiam, quæ Reipublicæ Fœderatæ intercedit cum Cæsare & Principibus Germanici Imperii, sic non esse violatam, occasio ejus rei ac rationes paulo propius sunt apprehendendæ.

C 2

4 Exortæ

4. Exorto igitur inter Hispanos & Fœderatos Belgas bello, plurimas Imperii, Clivensis Ducis, Electorisque Coloniensis civitates vi armorum aut occupatione sub ditionem suam redegerunt Fœderati, quin in limitaneo earundem ditionum agro castella plurima, aliaque militiæ opera exstruxerunt. Itaque inter Imperatorem, Clivensem & Coloniensem Principes, ipsosque Ordines Fœderatos multis & acerrimis disputationibus litigatum est: an id liceret aut æquum esset. Illi, quorum Civitates vel agri erant occupati, contendebant. 1. Amicos sese esse Fœderatis Belgis, itaque hostilia sibi aut agro suo inferri non oportere inter certamina Hispanorum ac Belgarum sibi saltem beneficium Neutralitatis, quod vocant deberi. 2. Nemini esse, si æquus sit & bonus, invadere dominium rei alienæ; vacua tantum fieri occupantium. 3. Ex urbibus suis occupatis, suoque in agro exstructis arcibus merito se securitati suæ ac libertati metuere. Hispanos quidem priores sed nullo jure id tentasse, ac proinde haud esse Fœderatorum, iniquissimum Hispanorum institutum imitati.

Contra vero Ordines Fœderati pro causa sua acriter contendebant; 1. Amicos se vicinos illos libenter agnoscere, sed nec amicitiam lædi, ubi à vicinis innoxium beneficium

Beneficium petitur & reportatur, arcibusque
 constructis, occupatisque civitatibus nihil pro-
 positum sibi, nisi propriam securitatem, ab
 omni noxa in vicinos fuisse & futuros alie-
 os. 2. Agnoscere se quidem Neutralitatis
 beneficio uti has Civitates oportere, sed
 spectu hostium Hispanorum, qui eas aut
 viros invaserint, aut invadere constituent,
 easdem Civitates ut hostiles invadere sese
 que occupare. 3. Non invadi à se domi-
 um rei alienæ, omnia integra manere Do-
 minis, imperium, privilegium, jurisdictionem,
 & si quid ejus generis est; Præsidio
 tantum suo militari in iis Civitatibus se fa-
 cere locum, & facere debere, cum adversus
 Hispanorum irruptiones, cum præsentissimo
 periculo Fœderatorum eas idoneis & suis
 præfidiis earum domini tueri vel non possint,
 vel non velint. Itaque non tam eripi eas Ci-
 vitates Dominis, quam jure belli occupanti-
 bus aut occupaturis Hispanis.

5. Sed & juris pro se facere auctoritatem
 non vanè contendebant. Quemadmodum
 nim in jure privato Romanorum Legis
 æquiliæ actio cessat, dum quis arcendi ab
 aedibus suis incendii causâ ædes vicinas flam-
 mâ correptas destruit, ob justum nimirum
 metum, ne suas quoque ædes ignis invadat:
 in multo majori jure in publica gentium
 Principum causa possunt illi, cum à po-

rente hoste per latus alienum expectant præsentissimum discrimen vicinorum Principum vel impotentium, vel merito suspectorum. Urbes arcesque invadere, suisque eas præsi-
diis firmare.

6. Igitur frustra alia & contraria demonstrantibus vicinis Foederati Ordines in cæpto consilio in hunc usque diem perrexere. Atque ita factum est, ut per latus vel infirmiorum, vel negligenter agentium, vel sub larva ac titulo Neutralitatis, quam vocant, insidiam clam meditantium Ditiones Foederatorum quæ in Superiorum Germaniam extenduntur, contra Hispanorum vota extiterint tutiores.

7. In munitis istis præsidariis Civitatibus præter idoneum militum præsidium duo ferè horrea sunt, alterum annonæ militaris, alterum illius speciei annonariæ, quæ ad vitam sustentandam necessario requiruntur.

8. Præsidio militari præest aut Gubernator, aut ille, quem Commendatorem vulgò solent appellare. Commendatori nomine utuntur Præfecti minoribus Civitatibus limitaneis; Gubernatores verò dicuntur, qui majoribus gubernandis impositi sunt. Ad securitatem autem urbium ejusmodi institutum est, ut portarum claves partim sint in Præfectorum, partim in Urbanorum

Com

Consulum manu. Jurisdictio etiam in iis mi-
 taris & urbana planè est distincta, adeo ut
 neque Præfecti militares in cives, neque Ur-
 bani Judices in milites juris dicundi habeant
 potestatem.

9. Militem Fœderatorum quod spectat,
 partim ille externus est, partim domesticus.
 Sed longè major domestico externi militis
 numerus est, quia Fœderatorum subditi, quæ
 tenuioris sunt fortunæ, in remotis naviga-
 tionibus potius sese occupant, quam in ea
 militia, quæ terra administratur. Neque fa-
 cile quis ideo præsumat, minus tutum esse
 hoc Imperium, quod nempe insitat ac in-
 nitatur fidei militum externorum. Quippe
 externus miles non hic unius est, sed diversæ
 nationis, Germanus in primis, Gallus, An-
 glus atque Scorus; quæ nationes cum diversi
 plerumq; ingenii sint ac instituti, multisque
 inter se æmulationibus committantur, non
 facile futurum est, ut pariter conspirent ad
 evertendam hujus Reipublicæ securitatem.
 Hæc etiam ratio est, ob quam in singulis
 majoribus limitaneis Civitatibus præsidia
 militaria non unius, sed diversarum natio-
 num disponantur atque conjungantur.

10. Numerus militum, qui Sacramen-
 tum dixerunt Fœderatis, hodie fermè ad
 centum millia excrefcere creditur. Centu-
 riæ ac turmæ constant ferè militibus cente-
 nis,

nis, paucis quibusdam exceptis, in quibus majorem minoremve etiam numerum invenire est. Ex decem, subinde & duodecim, sexdecim, septendecim vel octodecim centuriis aut turmis constituuntur legiones: quibus singulis Colonelli nomine unus præfectus est.

11. Miles partim eques, partim pedes est, sed eques numero multo minor quam pedes, quod in hac militia, quæ in Poliorceticis, sive expugnatione Urbium potius quam præliis versatur, rarior sit equitum usus. Equitum porro duo sunt genera, quorum alii à diversa armatura Curassitii, alii Harquebusitii appellantur. Lancearius autem eques, utpote parum utilis aut habilis, jam pridem hic rejectus est. Singulis equitibus equi esse debent non minoris altitudinis, quam quindecim ingentium virilium palmarum, facto mensuræ initio à calce pedis prioris obliquo flexu ad verticem usque scapulæ. Pedes alius hastatus, alius sclopis longioribus instructus est; plures tamen sclopetarii quam hastati sunt, quod eorum in oppugnatione Urbium major frequentiorque sit usus.

12. Menstruum stipendium pediti est undecim nostratium florenorum, Equiti autem florenorum triginta. Pediti hebdomadis singulis pars stipendii persolvi, Equiti singu-

ingulis mensibus consuevit. Stipendia por-
 to promptè satis iis persolvuntur, qui ipso
 Fœderatorum ære merent; minus promptè
 is, qui merent auxiliari ære Gallorum,
 quod id æs tardius plerumque repræsente-
 ur.

13. Notare autem convenerit morem in
 œderato Belgio receptum, quo etiam cum
 exhaustum prope sit aut inopiâ laboret pu-
 blicum ærarium; sua tamen plerisque mili-
 tibus stipendia septimanis ac mensibus singu-
 is præstantur. Nimirum instituti ac recepti
 sunt homines quidam, qui à sollicitandis pe-
 cuniis militaribus atque decreto Ordinum
 obtinendis, Sollicitatores, vulgo **Solli-
 citeurs**/ solent appellari, singulæ centu-
 riæ aut turmæ talem sibi eligunt, qui & se-
 dulo instet, quo debitum stipendium ab Or-
 dinibus obtineatur; & si ob inopiam æra-
 ri statim obtineri non possit, aut suis privatis
 opibus, aut pecunia ab aliis mutuo accepta
 curet, ut hebdomadale aut menstruum sti-
 pendium continuo paratum sit; ad in age-
 dum magni certique lucri spe ac causâ sol-
 licitatores illi impelluntur: Nam pro ex-
 positis creditisque e. g. Florenis centum,
 sollicitatores (eius quod interest nomine)
 subinde florenos decem, majorem subinde
 minoremve summam subtrahunt illi sum-
 mæ, quæ turmarum aut centuriarum præ-
 fectis

fectis ab Ordinibus debetur, tandemque
 certò persolvitur. Homines igitur opulentum
 pecunias suas Sollicitatoribus credunt, ordi-
 narias tantum usuras stipulati, & certi, futu-
 rum tandem ut ab Ordinibus, soluto stipen-
 dio fortem recipiant cum ingentibus illis u-
 furis. Verum ut ea re fit, ne militi stipendium
 desit, ita eadem ratione contingit, ut turma-
 rum & centuriarum Duces sub signis suis non
 habeant aut alant tantum militum nume-
 rum, quantum habere debent. Id enim quod
 usuræ nomine Sollicitatoribus pendunt,
 putant recuperare sese debere, acceptis ab
 Ordinibus stipendiis eorum militum nomi-
 ne, quos simulant sub signis sese habere, non
 autem habent. Præter ordinarium stipen-
 dium miles quoque fruitur in limitaneis ci-
 vitatibus immunitate conducendi hospitii;
 Id enim cives aut incolæ alii, pro Urbani
 Magistratus decreto aperire tenentur. His
 tamen eo nomine ex fœderatorum ærario
 asses sex singulis hebdomadibus, cujuscvis
 militis excepti titulo, persolvuntur. Hæc
 pecunia vulgò *Servijs-geldt* appella-
 tur.

14. Si fortè ab hoste obsessæ sint Civita-
 tes, & ordinaria ac recepta pecunia desit,
 qua stipendium militi persolvatur, ænea,
 aut stannea, aut coriacea, subinde etiam
 chartacea cudi consuevit, ejusque præter
 consti-

constituitur ab urbano Magistratu, quod
longè superat valorem materiæ, ex qua nova
illa monera constat. Interim sic sibi libenter
satis fieri patitur miles, quia liberata civitate
ut dedita, à Fœderatis Ordinibus extraor-
dinarius Quæstor constituitur, qui pro illa
nova ac nullius prope valoris mox reddit
currentem & iusti pretii monetam.

15. In Castris ac expeditione in gratiam
militum receptum est, ut res omnes
tenales immunes sint à portoriis omnibus,
vectigalibus & tributis.

16. In obsessis quoque civitatibus præ-
ter ordinarium stipendium, annona quoque
ex horreis publicis gratis in militem distri-
buitur.

17. Capti milites gregarii, aut inferiores
militum Duces, lytro soluto, utrinque redi-
muntur. De lytro autem inter Hispanos Fœ-
deratosque sic convenit, ut id non excedat
mensuram uniuscujusque capti stipendium.
Aliter profectò cum civibus agitur, hi enim
tantum solvere tenentur, quantum hostes
exigunt, aut in fœtore carceris commorati,
donec generalis & mutua redemptio capti-
vorum, quod semel atque iterum quotannis
contingit, instituatur. A captivitate tamen
discrimine immunes in Belgica hac militia
sunt fœminæ, ac pueri, qui ætatis duodeci-
mum annum nondum excefferunt.

C 6

18. At-

18. Atque ita se habet ordinarius miles. Sed verò urgente necessitate & subito aliquo periculo ingruente, extraordinarius miles conscribitur, qui vulgo *Waert-gelders* / solent appellari, planè iidem quos subitarios vocant veteres Romani. Hi ad tempus modo aliquod conducuntur, & quod promptiores sint ad dandum militiae nomen diurnum iis stipendium decem assium offeruntur. Verum quia multi spe tam amplii stipendii allecti deferere solent ordinarias centurias, & novarum signa libentius sequuntur, plerumque iudicatum potius civium cohortes, in quas multitudo civitatum passim hic est distributa, in subitariorum locum substituire, iisque, veterano atque exercito milite assumpto in expeditiones, curam ac praesidium limitanearum civitatum mandare.

19. Miles omnis & in castris & in limitaneis Urbibus subest Jurisdictioni militaris Senatus, qui in castris constat ex supremo Militiae Imperatore, aut Praeside, qui ejus locum tuetur, ac singularum legionum supremis Legatis; In limitaneis civitatibus, ex supremo earum Praefecto, caeterisque omnibus in praesidio agentibus Centurionibus. Hi jus dicunt ex praescripta à foederatis Ordinibus formula, quae vulgo *Artijckels-hief* appellatur, ac publicè typis descripta existat.

20. In

20. In ea pleraque delicta militaria capitalia censentur.

21. Classiari militis, cujus in mari usus est, stipendium in menses singulos octo est aërenorum, atque insuper de victu ei est provisum. Præfectus enim navis alere milites classiarios, sociosque navales cogitur, cuiuscuque nomine accepto ex ærario Fœderatorum in dies singulos sex assium retio.

22. Porro jus ordinariæ redemptionis captivorum in militia hac maritima non habet locum; Imò sub initium horum bellorum ne quidem locum habuit beneficium captivitatis, & quotquot in hostium veniebant potestatem, manibus pedibusque colligatis statim in profundum mergebantur. At quia utrique parti id institutum crudelius inhumaniusque tandem visum fuit, placuit beneficio captivitatis facere locum, sed non ordinariæ redemptionis. Causa ejus moris inter Hispanos ista est, ut longæ ac duræ captivitatis metu Fœderatorum subditi à navigationibus & militia maritima, in quibus sic vis rerum est, deterrentur. Causa vero ut id ipsum Fœderatis etiam placeat, ista est, quod judicant majori animo naves sequi illos tutaturos, quibus tristis adeo captivitatis formido animis oculisque continuè obversatur.

CAP.

*De Fœderibus, quæ Fœderatæ Reipublicæ cum
exteris Principibus aut populis intercedunt.*

Proximè dictum est de iis munimentis
quibus Fœderatæ Respublica domi in-
nititur. Restat jam ut externa videamus.
Sunt autem illa non nisi fœdera cum aliis vi-
cinis aut remotis inita, vel communis hostis
vel commerciorum causa.

2. Tuentur ea fœdera Belgæ Fœderatæ
vel per Agentes in rebus, vel per Legatos
ordinarios. Legatorum annuum stipendium
est decem millium florenorum. Solo Lega-
to, qui in aula Constantinopolitana apud
Turcarum Imperatorem agit, utente stipen-
dio duodecim millium florenorum, ob ma-
jorem pompam, quæ in sustinendo decoro
Legationis inter illas ambitiosas & externas
maximè æstimantes nationes requiritur. Sec-
ip̄sa singulatim fœdera videamus.

3. Cum Germanici Imperii Cæsare non
tam fœdus aliquod, quam observata hacten-
nus amicitia intercedit. Sunt interim qui
existimant, eam speciosam magis esse quam
veram. Certè constat nostra & patrum me-
moriam Cæsarem Hispanis in Belgio labo-
rantibus sæpius militares suppetias tulisse.
quæ

quæ quam primum Hispanis erant junctæ, in speciem quasi Sacramenta & vexilla Cæsaris mutabant. Hac eadem arte Fœderati Ordines in iuvandis Gallorum & Proteftantium Principum in Germania laborantium rebus, usi dicuntur.

Neque mirum est, vel abs re suspicari luter, proximos omnes Austriaci sanguinis Cæsares meliora voluisse ac etiamnum velle jusdem stirpis Hispanicæ Regibus, quam causæ Fœderatorum Belgarum; quanquam Cæsar non una hæctenus legatione urserit Fœderati Belgii Ordines, ut quemadmodum ejus olim Principes, membra Imperii vasallique, ut vulgo vocant, esse velint: Unde & in literis ad Fœderatos Ordines scriptis nonnunquam inter eorum titulos hac formula usus est; *Fidelibus nostris & Dilectis.*

Verum ab ea sententia hæctenus adeo alieni sunt Ordines Fœderati, ut ejusmodi litteras sic inscriptas non apertas remittendas ad Cæsarem identidem judicarint, adolentes suum sibi esse absolutissimum Imperium, nec Belgii Principes, in quorum illi successerunt locum, unquam Imperio aut Imperatoribus ut Vasallos & Clientes fidelitatis dixisse juramentum. Interim inter subditos Imperii ac Fœderatorum commercia, aliaque officia, quæ amicorum sunt, hæctenus mutuò exercentur.

4. Cum

4. Cum Protestantibus Germaniæ Principibus inita à Foederatis in mutuum auxilium foedera narrant, ac publicis scriptis obtulerunt hi, qui Cæsareanarum partiuntur sunt; & forsàn vera sunt, quæ objiciuntur. Cum enim superioribus annis nihil æquius Cæsari fuerit destinatum, quam acerrimè quodam Imperio opprimere omnem Germaniæ libertatem; Superiori autem Germaniâ sub miserrimæ servitutis jugum actâ facile invadi possit inferior & subjugari: non adeo inconsultè fecerint Foederati, si intellexerint, per Protestantium Principum latensensim ac clam suam etiam impeti libertatem, ac proinde illorum causam ad se quæque senserint pertinere.

5. Cum Hanseaticis civitatibus commerciorum communium causa jam olim ante duo præter propter secula foederati Belgicæ Ordines foedus inière; Imo Hanseaticarum Civitatum celeberrimæ quoque Hollandiæ ac Zelandiæ Civitates, membra ac partes factæ sunt, ut Amstelodamum, Middelburgum, Dordracum, aliæque. Hodie in eo ad huc foedere utrinque persistitur; quin imò superioribus annis 1614, 1615 & 1616. longè arctius initum est, quo ad tuendam æquam omnem Hanseaticarum Civitatum causam Foederati Ordines sese obstrinxerunt. Quod factum adeo ægre interpretatus est

Cæsar;

Cæsar, ut conjurationis in Imperium ac
 perduellionis crimen Henseaticis Civitati-
 bus propterea objiciendum existimaret. Ve-
 rum hæc multis Legationibus tandem pro-
 bavere jam olim jus competiisse sibi ineun-
 torum ejusmodi fœderum, non agnita Cæ-
 sarum autoritate, eorumque assensu im-
 plorato.

6. Cum Daniæ Rege initum fœdus vix
 quid aliud continet, quam mutua com-
 merciores libertatem. Interim ob ingentia
 et superioribus annis nimium aucta porto-
 ra, quæ in freto Sundano à mercatoribus
 Belgis ac nautis exiguntur, missis sæpe lega-
 tis de eorum iniquitate Ordines Fœderati
 veri necesse habuerunt. Utile tamen ac ne-
 cessarium utrique parti hoc est fœdus, cum
 Fœderati Ordines carere haud possint freto
 undano, quo per omnem Septentrionem
 merces Belgarum distribuuntur, etiam ligni
 lius imprimis copia, quam ad naves aliaque
 ejusmodi extruendi suppeditare uberrimè
 Dania consuevit. Sed nec Dani à pluribus
 effecti, quorum in fœderato Belgio copia
 est, carere possunt commerciis Fœderato-
 rum.

7. Cum Poloniæ Rege ac Republica ite-
 rum commerciorum causa, frumenti in pri-
 mis (quod affatim ex ea advehitur) causa,
 micitia colitur, non tamen sine querelis
 mul-

multis, præsertim superioribus annis novis teloniis in Borussia ac alibi institutis, quæ adeo gravia mercatoribus Belgis visa sunt, ut de mutandis illis navigationibus ac frumento aliunde, ex Moscovia imprimis advehendo, serio cœperint cogitare. Sed & ea occasione in Ordinum Hollandiæ Comitibus deliberatum quoque est, de ineundo multorum annorum contractu cum Muscoviæ Duce ratione commercii frumentarii conclusumque ut ea de re mitterentur Legati, cum potestate conveniendi cum ipso, nisi illud novum telonii institutum in Borussia tolleretur. Quod illorum institutum ne vanum possit videri, sciendum est in Moscovia villicorum & rusticorum non differre à mancipiis conditionem, cum ipse Dux plenam sibi in suorum subditorum familiaribus bonis potestatem sumat, unde fit, ut ferè nihil amplius acquirere studeant quam ipsa vitæ necessitas flagitat; hinc agricultura hætenus ibi negligitur, ita ut largior seges, tametsi in spatiosissimis arvis non proveniat, quam incolarum usu quotannis consumitur. Hoc itaque est, quod Hollandi Moscoviæ Duci factâ spe ingentis proventus, persuasum voluerunt, ut vi potestatis suæ adigeret incolas ad diligentiorum rem agriculturam, cujus operæ urgendæ ac promovendæ, si ex sua gente Præfectos

certain

BELGII PROVINCIAR. Cap. VII. 67

certâ conventionis lege ibidem Hollandos constitutos habuerint, nihil certius sibi pollicentur, quam intra paucorum annorum intervallum tantam in illis oris frumenticopiam, quanta sibi ad proprios usus continuationem ejus commercii cum aliis gentibus sufficeret. Inter dubia hujus deliberationis motum quidem fuit hujus Moscoviticæ negotiationis hanc esse rationem, quod ob distantiam horum locorum semel tantum, vel ad summum bis singulis annis naves redire possint. Verum ad resarciendum hoc incommodum, ostensum est, naves ad illud iter adhibendas triplo capaciores esse istis, quæ in mari Balthico negotiantur, adeoque una vice tantum per eas advehi posse, quantum minores ter repetita navigatione apportare solent, immunes interim à teloniis in mari Balthica institutis. Hujus rei metus effecit, ut illa telonia à Polonia vel imminuerentur vel tollerentur.

8. Cum Suecorum Rege olim scilicet annis 1614. & 1640. percussum fœdus est, commerciorum imprimis causa: paulo ante susceptam in Germania expeditionem, arctius amicitia coluit, atque inter partes convenit, ut Fœderatorum Belgarum Ordines durante in Austriacem Domum expeditione in Suecorum ærarium singulis mensibus ..., millia florenorum inferrent. Res enim

enim & institutum Belgarum ea expeditione cum primis juvari videbatur.

9. Cum Magno Moscoviæ Duce, commercio quoque gratia jam olim tractatum est, atque inter alia ei indultum, ut conscribendi hic conducendique militis, atque hinc avehendæ militaris annonæ in posterum haberet potestatem.

10. Cum Magno Turcarum Imperatore haud minus amplissimum foedus intercedit commerciorum tutarumque navigationum causa maxime institutum. Quemadmodum & ea de causa singularibus concessionibus cum Persarum quoque Imperatore, Tunisianis & Mauritaniæ in Africa Regulis idem foederati convenere.

11. In Italia cum sola Serenissima Venetorum Republica foedus hodieque colitur, quod splendoris partim causa institutum est, partim quod duæ hæ prope solæ florentissimæ nunc Respublicæ essent, multisque iisdem institutis uterentur. Sed causæ alia quid datum est, quare illius foederis legibus convenit, ut durante adversus Hispanos Belgarum bello, Veneti in menses singulos penderent florenorum millia, sicuti & Foederati Ordines tum quoque se obstrinxere ad idoneas suppetias ferendas Veneto nomini, si forte ea Respublica bello Hispanico alioquando illigaretur.

12. Lu...

BELGII PROVINCIAR. Cap. VII. 69

12. Lusitani hæcenus hostes, superiori-
us annis, scilicet anno 1641. exuto Hispa-
norum Imperio, Fœderatorum Belgarum
medus & ambivêre & recepêre; quo duo
primis cauta sunt; Primò futurum in po-
rum, ut in utraque India, & Orientali &
occidentali, abstineant ab oppugnatione
urbium earum, invadendis illis Ditionibus,
æ Lusitanis ibi adhuc supersunt. Sane
flamen magnum ac impedimentum pro-
ovendis rebus, prolatandoque Imperio
riusque Indiæ Societatis, quæ in Fœde-
ro Belgio instituta est, & jam plerosque
ffessores exturbarat, injectum est. Verum
quius visum est, pro amicis eos in posterum
bere, qui & hostilem simul exuissent ani-
mum cum Hispanorum Imperio, & defe-
sione sua res Hispanicas, maxime debilita-
ri videbantur. Quare & secundo convenit,
in Lusitanico mari turbandis Hispanorum
avigationibus naves aliquot bellicæ fœde-
rorum sumptibus se continerent.

13. Cum Anglis sub initium hujus Reipu-
cæ & utilissimum & necessarium maximè
dus initum est, regnante nempe Elisabe-
l, quæ & causæ & religioni Reformatorum
iicta, missis militaribus suppetiis dona-
que partim, partim ad tempus credita
gna pecuniæ vi, dubias adhuc nutantes-
e Belgarum res sustentavit; sic tamen ut
Belgæ

Belgæ clientum prope more ejus Regina
Majestatem comiter observare tenerentur.
Hodie Anglis cum Hispanis par est, nihil
que ex foedere Belgis superest aut competit
quam libertas commerciorum, usus potestatis
ac potestas colligendorum supplementorum
militarium per omnem Britannia
niam ditionem.

14. Cum Gallorum Rege omnium ant
tissimum hodie foedus est atque observat
tur, idque percussum est paulo ante quam
Gallis bellum Hispanis palam superioribus
annis indiceretur. Eo placuit, ut pacem Gal
Foederative non facerent, aut inducias cum
Hispanis pangerent sine mutuo consensu
donec rationi se subjiceret Hispanus, & quor
annis inde Galli, hinc Foederati idoneum
exercitum in agrum Belgii hostilem educerent,
& si fieri posset, copias conjungerent
copiisque utriusque gentis conjunctis, cum
summo Imperio praesesset Princeps Arausica
nensis. Etiam tum conventum de divisione
Hispanicarum in Belgio Urbium ac ditionum
num, quas conjunctis viribus forte essent
pugnaturi: sicut & à Galliarum Rege propo
missa tum est Foederatis ingens pecunia
summa quotannis repraesentanda, qua co
scriptae novae copiae sub signis Foederatis
rum militaturae sustentarentur. Nempe finis
illius foederis fuit ac ratio, quod utrimque
inter

intelligeretur, non melius atteri in Belgio
vires Hispanorum posse, quam ut conjunctis
vimis, pariterque in hostem eductis exerci-
tibus illorum vires distraherentur. Atque
hæc causa est illarum, quæ superioribus an-
tis frequentatæ sunt & adhuc frequentantur
æderatorum Gallorumque in Belgium Hi-
spanicum felicissimæ expeditiones.

C A P. VIII.

*De Collegiis Societatum Vtriusque Indiæ, quibus
in Orientem & Occidentem navigatur.*

DE Collegiis utriusque hujus Societatis
opportunos sese offert dicendi locus,
partim quia inter hujus Imperii præci-
ua sunt munimenta, ut quibus immensæ o-
es in hanc Rempublicam derivantur; par-
tim quia istæ societates non unius hic ditio-
nis propriæ, sed omnibus fœderatis ditioni-
bus sunt communes.

2. Collegia illa haud aliud sunt, quam
quorundam privatorum societates, auspiciis
publicis institutæ ac confirmatæ, quibus fit
ut solis illis privatis, aliis omnibus exclusis,
integrum sit suis sumtibus militem condu-
cere, naves adornare, denique idoneas
classes instituere, ad communem hostem
Hispanum opibus Utriusque Indiæ tot per
annos

annos incubantem possessionibus suis jure belli exturbandum, ac ex gentium insuper jure cum Indorum nationibus ab Hispanis nondum subjugatis, Fœdera ineunda & commercia quælibet exercenda.

3. Occasionem huic instituto duo imprimis fecere: 1. Decretum ab Hispaniæ Regi promulgatum, quo commercia & navigationes Fœderatorum in Hispaniam omnino vetabantur, ex qua sola Fœderatis Indica & Exoticas illas merces perere tum licebat. 2. Ingens & enorme pretium, quod earundem mercium nomine Hispanici mercatores tunc temporis exigebat, utpote Regi suarum earum nomine gravissima portoria pendere coacti, adeo, ut in unica prope Hispania monopolium esset opium universi ditioris orbis quibus orbem reliquum jugo subjiceret suæ dominationis.

4. Accedebat & causa, quæ tunc incidit privata, memoratu imprimis digna; Naræ eodem tempore Batavus quidam, qui per annos plurimos Hispanis & Lusitanis mercatoribus in Indiam navigantibus ministerium suum ac fidem probaverat, à Lusitanis certè Turcis, tandem captus, è carcere liberari haud potuit, nisi immensi prerii lytra persoluto, ad quod cum non sufficerent privatae ejus opes, subsidium Amstelodamensium aliquot mercatorum & petiit & impetravit.

avit; eâ lege, ut in patriam reversus arcana
 annia, leges & commoda Hispanicæ navi-
 gationis in Indiam aperiret ac revelaret.
 Inde tum cognitum est mercaturam in In-
 dia exercentibus certum lucrum nomine ex-
 onforum quinque sexve florenorum cen-
 tum prope florenorum esse.

5. Unum consiliis Batavorum tum ad-
 hoc obstare videbatur, nimirum Serenissima
 Venetorum Respublica, quæ commerciis in
 Persia exercitis hæctenus Indicas etiam mer-
 ces ab Indis in Persiam delatas terrestri iti-
 nere per deserta Orientis Constantinopolim,
 inde dein domum referebat, quæ etiam causa
 illius, quæ hodieque in ea Republica est,
 potentia. At vero vanos imposteros futu-
 ris Venetorum conatus, Batavis ex eo col-
 lere promptum fuit, quod Batavi mariti-
 mo & minus sumptuoso itinere negotia sua
 essent expedire, terrestribus illis Veneto-
 rum itineribus susceptis cum multo majori-
 bus expensis conjunctis.

6. Sed modus ac forma institutæ curatæ
 hæctenus utriusque Societatis propius
 abis expendenda sunt.

7. Igitur ante ipsam Orientalis Indiæ in-
 suram Societatem privati quidam com-
 merciorum causâ adierant, visitaverantque
 Indiæ ditiones, quæ Hispanicis aut Lusit-
 anis non parebant. Sed verò cum singuli

D illi

illi mercatores consilia illa non conjungerent aut communicarent, atque alii aliorum instituti ignari eosdem Indiæ portus cum iisdem mercibus peterent, aliique aliis fieri essent impedimento, pro lucro sæpe non nisi damnum reportabant. Præterea cum in ipsa navigatione ac itinere vires navesque non conjungerent, sæpius Hispanis ac Lusitanis in prædam cedebant. Horum malorum avertendorum causâ instituerunt Ordines Fœderati Belgii Generalem quandam Societatem, quæ ad certum annorum spatium sola privilegio uteretur navigandi in Orientalem Indiam, secundum certos limites certasque leges præscriptas.

8. Decretum illud Ordinum mox promulgatum est, invitatiq; simul sunt omnes harum ditionum subditi ad certam pecuniæ summam, quantum quidem vellent singuli, conferendam, quâ hujus Societatis destinationes optatum ad effectum perducerentur. Sic factum est ut alii amor Reipublicæ capti, alii certissima spe lucrallecti, pro suis quibusvis opibus eam pecuniæ vim certatim contulerint, ex qua summa sexaginta quatuor tonnarum auri conficeretur. Hæc enim prima *Capitalis*, ut vulgè loquuntur, summa hujus institutæ Societatis fuit.

9. Omnibus iis, qui aliquam pecuniæ summam

unanimam in hanc rem contulerant, datum est
participantium cognomen, quod nimirum
participes essent rerum, quas hæc Societas
feliciter aut infeliciter esset gestura.

10. Iis verò qui contulerant eam pecuniæ
summam, quæ excederet sex, vel in West-
frisia tria Florenorum millia, datum nomen
est, quo *Capita participantium*, vulgo **Hooft**
participanten / dicebantur. Ex his solis,
exclusis cæteris, qui minus contulerant &
electi tum sunt, & hodie etiamnum deli-
centur illi, qui curandis Societatis rebus
tam maxima auctoritate impositi *Curatores*
Societatis, vulgo **Bewint-hebbers** / appel-
lantur.

11. Capita illa participantium nominandi
Curatores illos habent potestatem: Electio
autem alibi Ditionis Ordinibus, alibi Ur-
bano Magistratui competit, prout diversis
huius Societatis Collegiis in aliis atque aliis
Ditionibus institutis aliter atque aliter visum
fuit.

12. Iisdem Capitibus Participantium
Curatores Societatis quotannis administratæ
rei & impensarum acceptarumque opum ra-
tionem reddere tenentur.

13. Cætera Curatores pro arbitrio &
prout consultum est, expediunt, neque ea
durant in iis nisi cum vita vel lapsu unius & vi-
genti annorum finitur.

D 2

14. Cu-

14. Curatores illi in singulis Ditionibus certo in loco ac navigationibus commodo conventus suos habent, qui *Camera* vulgo solent appellari.

15. Sunt autem in *Cameris* singulis, *Amstelodami* 20, in *Zelandia* 12, ad *Mosam* 14, ut & in *West-Frisia* 14.

16. Præter hos ordinarios conventus in quavis ditione instituitur, urgente necessitate, *Amstelodami* in *Hollandia*, aut *Middelburgi* in *Zelandia* extraordinarius aliquis & supremus *Conventus*, ad quem singularum ditionum *Camera* suos mittunt *Legatos*. In eo de rebus arduis & extra ordinem oblatis, consilia ineuntur & decreta sanciuntur, quæ singulæ *Camera* personæ probare ac sequi necesse habent.

17. Extraordinarius ille *Supremus Conventus* constat *Collegio Septendecim viro- rum*, qui de *Bergaderinge van Seven- thien* appellatur, certusque cuivis *Camera* numerus præscriptus est, eorum, quos ad hunc *Conventum* debeant destinare, aliis major, aliis minor, quemadmodum *Amstelodamensis Camera* octo, *Middelburgensis* quatuor, reliquæ ditiones unius aut duorum *Legatorum* mittendorum habent potestatem, pro diversitate nimirum pecuniariæ summæ, quam alia *Camera* majorem, alia minorem contulit ad

res

res hujus Societatis constituendas. Et sanè æquum est, ut cujus res potissimum agitur, quique plus quam cæteri credidit Societati, plus etiam quam alii habeat auctoritatis.

18. Ita quidem instituta est forma regundæ domi hujus Societatis: inter cujus initas leges hæc præcipua fuit, ut Curatores colatâ pecuniæ summâ in adornandam classem idoneam, ac comparanda arma necessaria ad Lusitanorum Hispanorumque ex India extutbationem, coëmendasque mercèces, quæ ad permutationem cum Indiæ quibusdam populis instituendam, quam primum uterentur, & quotannis expensarum ac illatarum opum accurata ratio redderetur, ut ex lucro quotannis facto ac deportato pars seponeretur ad res & commercia Societatis augenda & confirmanda; pars autem in usum participantium, quos vocant, pro rato & summa pecuniæ quam Societati quisque credidisset, distribuere; quæ distributio *Uytdeelinghe* vulgo appellatur.

19. Ita susceptum est tam illustre institutum, cui sub initium successus amplissimi non defuerunt. Nam partim permutatione mercium, quas Batavi vilissimas in Indiam deportabant, ut specula, plumas, orbes aut globulos vitreos, denique pupas, aliasque

ejusmodi quisquilias Norimbergæ potissimum in Germania ex cupro, ligno, aut alia vili materia affabre factas, quibus incredibile dictu est, quantum Barbari illi delectentur, reportatisque mercibus omnium pretiosissimis, ut serico, margaritis, nobilioribus aromatibus, & si quæ ejus generis alia sunt, partim castellis aliquot Lusitanorum Hispanorumque securè in primis tum agerium, feliciter expugnatis. In quo postremo Regulorum quorundam in India auxiliare manus iis haud defuere, utpote quibus Hispanici nominis incomparabilis ambitio ac avaritia jam pridem erat vehementer infensa & detestata.

20. His successibus factum est, ut primo sexennio ab instituta hac Societate exacto ab anno nimirum 1602, usque ad annum ejusdem seculi octavum, Capitalis summa sexaginta, ut supra diximus, & sex tonnarum auri aucta sit, præter factam in participante reportati lucri distributionem, ad plus quam trecentarum tonnarum auri summam. Sed & pomeria ditionum ac limites Batavorum in India adeo mox sunt prolata, ut non unum sed plurima amplissima ditissimaque regna partim vi sub suam redigerent potestatem, commerciorum in iis exercendorum causa, partim donis, fœderibusque sic suaderent, ut exclusis Hispanis Lusitanisque

ibi solis referrent potestatem commerciorum
in iis exercendorum.

21. Ergo de ordinanda illic componen-
daque Republica quadam Batavica tandem
est cogitatum. Placuit ut caput & Regia il-
lius Imperii esset civitas, cui *Bataviæ* factum
est cognomentum, adeo munita murisque
lateritiis cincta, ut superioribus annis magni
Javanensium Imperatoris, tunc hostis, nunc
amici, insultus sustinere potuerit, quanquam
ab eo plus quam ducenta millia hominum
tracta dicantur in eam expeditionem.

22. Placuit ut in ea Regia sedem habe-
ret Supremus Gubernator totius Indiæ Ba-
tavicæ. Hujus tanta ibi est autoritas,
quanta in Fœderato Belgio Gubernatoris Su-
premi & Imperatoris. Utitur autem pompa
longè majori quam Europæi ferè Reges, qui
mos datur ingenio illarum barbararum gen-
tium, quæ externa illa specie potissimum
capiuntur. Sub initium perpetua ferè hæc
dignitas fuit: sed, cum ea res plena magni pe-
riculi videretur, placuit, ut Hispanorum Lu-
sitano-umque recepto in utraque India mo-
re, non nisi triennis esset imposterum illa
administratio.

23. Præterea in eadem Regia instituti
sunt duo Supremi Senatus, in quorum alte-
ro res publicæ Societatis, quæ pacem, bella,
fœdera ac commercia spectant, cum supre-

mo Governatore petraçtantur. In altero est ipsum iustitiæ tribunal, in quo causæ privatorum ac lites & alia ejusmodi expediuntur.

24. Ad ista in singulis provinciis, ditioribus ac insulis, quæ huic Societati parent, constituti sunt duo Supremi quasi magistratus, quorum alter præest militiæ passim dispositæ; partim ad continendos in obsequio Barbaros, partim ad reprimendos vicinorum hostium insultus; alter iis curandis gerendisque rebus præest, quæ spectant communem commerciorum rationem; planè ut veteres Romani plerasque provincias per Legatum & Quæstorem administrabant. Ne autem in exercenda mercatura hi, qui ei curandæ præsumt, fraudulentè agant, sui que potius commodi, quam publici habeant rationem, additi iis sunt Censores quidam, qui haud attendunt modo ad ea quæ geruntur, sed etiam eadem annotata ad Supremum Governatorem ac Senatam singulis trium mensium intercurrentium spatiis transmittunt, ex quibus omnibus iidem Senatores conficiendum curant unâ Scripiurâ totum Societatis illius statum, ex qua in Foederatum Belgium transmissa, Curatores, qui domi agunt, continuo intelligunt, quomodo se habeat totum illud Imperii sui Corpus, quidque in eo se bene habeat, quidq; sit vitiosum.

25. Sed

25. Sed & tum cogitatum est de propagando iis in locis Belgico aut Batavico sanguine, quo illo sensim aucto, Belgarum incolentium numerus par aut superior evaderet numero Barbarorum; Eo nempe consilio, quo Romani in Provincias ad provinciales in obsequio continendas transfererebant Colonias, quæ ex solis Romanis civibus constarent. In eam rem amplissimum aliquod Gynæceum publicum in Regia civitate erectum est, in quod tenuioris fortunæ virgines plurimæ, in Belgio ad eam rem pretio conductæ, delatæ sunt, quæ sumptibus Societatis alebantur, facta militibus sociisque navalibus Belgis aut aliis mercaturam ibi exercentibus potestate easambiendi atque in matrimonium recipiendi, quas amarent; Verùm id consilium optato eventu caruit. Nam experiundo cognitum est, prolem ex patre & matre Belgis in Orientali India naram, haud esse vitalem, vitamque brevi cum morte commutare: Contra autem, quæ ex patre BELGA & matre Indica proles ibidem prognascitur, vivax esse deprehenditur.

26. Nihilominus, quod per naturam ibi non licet, frequentia hominum in Belgio suppletur, quorum infinita quædam vis in navigationibus istisque in locis ab hac societate occupatur.

D 5

27. Porro

27. Porro mercatura in Orientali India vel præfenti pecunia, vel permutatione exercetur.

28. Præfenti pecunia inter paucas quasdam & callidiores gentes, ut Japponenses, & quasdam alias, quæ cum pecuniæ usum, ante Hispanorum Lusitanorumque adventum ignorarent, ex horum avaritia pecuniam etiam æstimare didicerunt.

29. Permutationi tamen frequentior est locus, qua merces ex Belgio advectæ, cum mercibus Indicis permutantur, observato in eo antiquissimo hominum more, qui ante pecuniam inventam non nisi permutatione inter sese utebantur. Merces autem ex Belgio advectæ adeo nullius pretii sunt, quod & supra annotavimus, mercesque Indicæ adeo pretiosæ, ut plerisque in locis merx nostratium, quæ pretio florenorum e. g. quinque constat, redimatur merce Indica pretii centum pluriumque florenorum, certo argumento pretium rebus non naturam, sed uniuscujusque populi aliam atque aliam libidinem posuisse.

30. Maximum tamen lucrum reportatur ex iis gentibus, quæ ex initi fœderis legibus monopolii potestatem Societati huic fecêre. Ita exempli gratia, piperis illic emendi soli ferè Batavi jus habent, ac proinde ei mercis adeo per universum orbem neces-

fariæ

ariae pretium constituere possunt quod volunt.

32. Merces illae quotannis in Belgium advehuntur statim quodam tempore, quo ipso etiam quantum fieri potest, naves aliae ex Belgio in Indiam destinantur.

32. Merces in Belgium delatae auctione publica statim dividentur, & pro majore aut minore pecuniae vi ex venditis mercibus accepta, decretum fit de facienda in participantibus distributione lucri quod factum est.

33. Ita fit, ut e. g. 100. florenorum nomine, quos quis ad Societatem hanc constituendam contulit, in eum conferantur raro 20. subinde 30. plerumque 40. praeterpropter floreni, adeo ut reditus annuus propemodum exaquet sortis dimidiatam partem. Neque id mirum alicui videbitur, qui cognoverit quemadmodum id est certissimum, merces ex India huc quotannis advehas superare hac aetate sex auri milliones, sive sexagies centrum florenorum millia. Unde etiam agnoscere proclive est, sortem sive capitalem summam, qua haec Societas primum instituta est, totam quotannis plerumque Societatem lucrari. Plerumque dixi, quia subinde tempestatibus, subinde dissensionibus, inter Batavos & Indos exortis, reditus annui aliquanto sunt minores.

34. Distributio illa vel praesenti pecunia

niâ, vel mercium in participantes distribu-
 tione peragitur, cujus posterioris consilii
 hæc interior est ratio, quod superioribus
 annis vicini aliquot populi spe tanti lucri
 allecti, de ejusmodi Societate cœperint co-
 gitare, instructisque aliquot navibus com-
 merciorum causâ in Indiam Orientalem
 instituerint navigationes. Societas igitur
 Batavica, quò illuderet ejusmodi conatus,
 efficeretque ne sic lucri quid facerent vicini
 populi, consultissimum judicavit, pecuniæ
 loco in participantes suos distribuere ejus-
 modi merces, quales ex India vicini populi
 advexerant. Tanta enim copia ejusmodi
 mercium pariter distributa earum pretium
 vehementer decrescit, fitque ut pro lucro
 non nisi damnum reportetur. Est ea res So-
 cietati Baravicæ quidem etiam damnosa, sed
 pro lucro reputandum est, si minori damno
 majus aliquod præveniatur, quemadmodum
 nullum majus huic inferri potest, quam si
 aliæ gentes Indiana illa commercia etiam
 invadant.

35. Id quoque observatione hic dignum
 est, quod participantes non modo quotan-
 nis fruuntur amplissimis illis redditibus, de
 quibus jam diximus, sed etiam summa
 capitalis, quam huic Societati constituendæ
 singuli contulerunt, indies & pretio &
 æstimatione crescat, hoc modo: e. g. si quis
 Societati

Societati crediderit quatuor florenorum millia, si eam summam & actionem, quam ejus nomine habet, alteri alicui vendere vo- uerit, quod haud raro fit, facile reportat 8000. florenorum. Nam floreni centum huic Societati sub initium crediti sive dati, si vendantur, valent pre- tium plusquam 400. florenorum. Neque id mirum videri debet; cum enim magis ma- gisque indies res hujus Societatis efflore- rat, nihil tandem aliud expectandum est, quam ut progressu temporis annua distribu- tio in Participantes facienda adæquet ipsam summam capitalem.

36. Porro superioribus annis, exem- plo, auspiciis & modo paribus Societas illa quoque instituta est, quæ *Indiæ Occidentalis* appellatur. Cui sub initium turbandæ, quodecennales inducias Rex Hispanorum Fœderatis Belgis petiit & obtinuit, quod imirum intelligeret, Indici argenti ditif- simis mercibus omnem rerum suarum car- cinem versari. At elapsis illis induciis, qui- bus inter alia cautum erat, ne in Occidenta- lem Indiam à Batavis navigaretur, pulchrum adeo & necessarium institutum strenuè ac se- riò est promotum.

37. Ad eam constituendam collata est summa septuaginta duarum tonnarum auri, qua pecunia cum adornata esset frequentissi-
ma

ma ac instructissima classis, oppidum *S. Salvadoris*, quod vulgo *Baja de todos los Santos* Hispani vocant, caput rerum Hispanicarum in Brasilia feliter est expugnatum; sed & mox infeliciter amissum. Interim ex direptis captisque iis in oris Hispanorum Lusitanorumque ditissimis navibus tanta collecta est præda, ut jam statim inter ipsa initia floreni e. g. viginti quinque in singulos participantes distribuerentur, qui constituendæ huic Societati florenos centum contulerant. Paulo post captâ, argenteam messem ferente, Hispanorum classe, præda ad duodecim auri milliones & amplius æstimata est. Qua occasione dimidiata pars creditæ forris sive summæ capitalis in participantes est distributa, adeo ut singulorum florenorum centum nomine, quisque florenos quinquaginta reportarit.

38. At experiundo cognitum est, in ea distributione Curatores hujus Societatis prodigos potius fuisse quam liberales; & incautos potius, quam prudentes. Cum enim ea tempestate nullam adhuc fixam sedem Imperii retumq; suarum hæc Societas in Occidentali India haberet: potius fuisset, si ea præda ad res constituendas ac confirmandas fuisset collata, quam eam in participantes immaturis adhuc rebus distribuere. Nam huic Societati gravissimum gerendum bel-
lum

um erat cum Hispanis Lusitanisque, quos
riter defensuros suas in India Occidentali
edes satis constabat.

39. Hæc est ratio cur absorpta jam illa
capitali summa, octoginta tonnarum auri,
e qua jam diximus, necesse habuerint hujus
societatis Curatores ex participantibus col-
ligere novam quandam pecuniæ summam,
quidam nimirum partem illius capitalis
summæ, quam quisque sub initium contule-
rat, cui mox imaginaria auctio accessit 18.
tonnarum auri, ita ut tum fuerit summa capi-
talis 126. tonnarum, mox aucta 54. tonnis,
Quæ sic jam excrevit ad 180. tonnas auri. Quod
quò facilius inter ancipites hujus Societatis
res & prosperas nimis prodigè curatas fieret,
convenit inter Curatores & Participantes, ut
novæ illis summæ collatæ nomine singulis
quoque anno ordinariæ & receptæ hic usuræ
persolverentur, hoc est, floreni sex, centum
florenorum nomine.

40. Sic aucto hujus Societatis ærario ex-
peditio iterum in Brasiliam est suscepta,
ejusque maritima ora, & in ea munitissima &
opulentissima Civitas *Fernabucum* est ex-
pugnata, ex qua sacchari imprimis immensa
provenit copia: & mox in interiora limites
magis magisque sunt porrecti. Dehinc in
partem Africæ itum est, ibique expugnatis
aliquot Lusitanorum munimentis hæc So-
cietas

cietas aperuit sibi commercia cum illi Africanis gentibus, quæ juventutem suam vendunt in servitutem, quos servos vulgè Negros solent appellare. Qua in re multum positum est momenti. Cum enim incredibilis quidam labor sit, quem sustinere oportet in iis molis, in quibus saccharum e arundinibus exprimitur, nulla natio Europæa, quamvis validi & compacti corporis sit, eum perferre potest. Possunt autem illi mancipia Africana, quorum statura brevis est, sed vis corporum adeo solida, ut soli & singuli ferre pondus possint, quod tres validiores ex Europæis non possunt sustinere.

41. Quanquam autem hæc sic satis feliciter cesserint, nulla in participantes ex eo tempore facta est distributio, non, quod non multæ ac pretiosæ merces bis terve quotannis: (duodecim enim septimanarum spatio ultro citroque hæc navigatio perfici potest, cum navigationes in Indiam Orientalem ad eundem reditumque conficiendum, requirant plerumque spatium mensium sedecim) ex iis locis advehantur, sed quod hætenus usque ad nuperam Lusitanorum ab Hispanis defectionem, partim ad tuendos limites, partim ad eos necessariò augendos, multi operis multarumque impensarum bella fuerint gerenda.

42. Regimen hujus Societatis domi se
habet

BELGII PROVINCIAR. Cap. VIII. 89

abet ad eum planè modum, quo Societas
ndia Orientalis, nisi quod supremo & ex-
raordinario hujus confessu, qui vulgo de
dergaderinghe van de neghentien appel-
atur, semper Præsidis locum impleant ac
neantur Generalium Fœderatorum Ordi-
um aliquot Legati, idque eo potissimum
tulo, quod ipsa Universitas Fœderatæ Rei-
publicæ haud contemnendam pecuniæ sum-
nam contulerit ad hujus Societatis constitu-
ionem.

43. Foris in ipsa Brasilia Imperium est
enes supremum terra marique ibi Impera-
orem, qui nunc est Mauritius Nassovius,
quod crederetur illustris adeo spectatæque
umiliæ nomen decus aliquod ac veneratio-
em allaturum huic Societati, inter illas
entes, quæ longe ferociores magisque bar-
aræ sunt, quam in India Orientali.

44. Gubernatori additi sunt duo, vel
res qui à Curatoribus hujus Societatis ex
so Curatorum Collegio deliguntur, & in
Occidentalem Indiam destinantur: horum
st conjunctis consiliis deliberare ac decer-
ere ea omnia, quæ salutem Societatis spe-
tant.

45. Est & ibidem locorum Senatus,
quem Politicum vocant, institutus, in quo
us dicitur & lites privatorum cognoscun-
r.

46. Cæ-

46. Cætera omnia se habent ad eundem modum, quo res alterius Societatis in India Orientali administratur. Cæterum hæc Societas intra hujus Brasiliæ angustias continere se haud constituit, omnesque eo convertit hodie destinationes, ut aditum sibi in Occidentalis Indiæ interiora, & argenti ditissimas fodinas, quarum partem Hispani possident, partem ipsi Indi nondum subjugati ab Hispanis, eorumque contumacissimos hostes sibi servavere. Spes verò de successu vix dubia esse potest, oblata præsertim nunc eorum bellorum occasione, quæ Chiliense populi in ora hujus Indiæ maritima positi cum Hispanis omnium atrocissima gerunt. Quibus cum sola desint arma ac alia militaria instrumenta, iis è Batavia eo delatis Societatem cum his ac fœdus facile obtinere posse plerisque est persuasum, & jam eo idonea Classis, armaturâ ejusmodi referta, ante menses aliquot est destinata.

47. Utriusque hujus Societatis militum militiæque Præfecti non solis Societatum Curatoribus, sed Ordinibus Generalibus fœderati Belgii, Supremoque etiam militia Imperatori dicunt Sacramentum, quod neque tutum neque decorum sit, vim armatam in privatorum esse manibus, solemne sacramento toti Reipublicæ non obligatam.

48. Utra

48. Utraque etiam Societas utitur privilegio illo, quo solis illis in utramque Indiam navigare concessum est, non perpetuò, sed verò intra certum annorum intervallum constricto, viginti puta, aut trinta præter propter annorum; Cujus tituti quidem duplex est ratio. I. Præcipua est ista, quod eæ in fœderatam Rempublicam fortè aliquando incumbere possent necessitates, quibus ad ineundas Hispanis inducias vel quoque pacem compelleretur, neque eas obtinere possent, nisi prohibitis ulterioribus in utramque Indiam expeditionibus. Itaque ne ea occasione contra dati privilegii fidem aliquid Ordines Generales constituerent, cautè placuit certo annorum spatio ejus usum definire. Secunda est quod sic fiat ut Curatores utriusque Societatis identidem necesse habeant eorum privilegiorum ab Ordinibus petere continuationem, qua occasione profuclis utriusque Societatis opibus Respublica identidem sibi velut redostimenti loco ingentem quandam pecuniæ vim potest stipulari,

49. Denique utraque Societas ad confirmandam hanc Rempublicam maximè est comparata, dum utriusque rebus feliciter gestis ærarii Hispanici res inprimis conturbantur; dum etiam utraque Societas veluti

per-

perpetuum quoddam seminarium est, e quo belli tempore, ingruente subito aliquo tumultu & arma & armatas naves, & armorum hominum aliquot millia è vestigiis possint adhibere, in quo etiam pacis & induciarum tempore plurima millia militum quasi alio in Orbe, in perpetua quadam bellorum meditatione agunt.

CAP. IX.

Quid de perpetuitate aut duratione foederata huius Reipublicæ judicandum sperandumque sit.

Post ea ut licuit, explicata, quæ generalem foederatarum Belgii ditionum administrationem spectant, ad particularem descriptionem nobilioris ditionis inter foederatas omnes me converterem, nisi de eo argumento, quod huic Capiti præscripsimus, differendi occasionem præberet Cardinalis Bentivoglius, & aliquandiu Pontificis Romani Nuncius in Hispanico Belgio, in eo opere Italicè scripro, quod *Relationes* appellavit, in quo etiam quærendum sibi placuit, allatisque nonnullis rationibus quæ pro perpetuitate huius Reipublicæ facere videri poterant, tandem contrariis quoque in medium adductis, alia planè omnia de ea sentienda esse, arbitratus est.

2. Va-

2. Vanum profectò est de futuris; super-
am autem de perpetuitate alicujus Reipu-
ricæ differere: forma tamen uniuscujusque
moles opesque facile concedunt, ut de
iis atque aliis majora aut minora quædam
æsumamus.

3. Ac inprimis, si causam videamus insti-
tæ hujus Fœderatæ Reipubl. quàm ea qui-
em perpetua est ac necessaria, tam perpe-
tam futuram Rempub. haud sine ratione li-
merit augurari. Causa autem fuit vindicatio
oppressæ & conservatio recuperatæ liberta-
tis, cujus immotus amor & omnibus genti-
bus maximè sub Septentrione agentibus, in-
primis autem Belgis aut veteribus Batavis
inatus est. Accedit quod in hac nova Fœ-
derata Republica in nemine ea libertas læ-
atur. Causa ergo istius primæ mutationis,
in illa ipsa mutatione rectè omnia expleta
hoc faciunt, ut nulla planè supersit ratio, ob
quam de alia mutatione aut Imperii forma
cogitandum. Huc etiam adjecerim odium
immortale Hispanorum in Belgas Fœdera-
tos, & horum in Hispanos, nullam spem ve-
ræ, metuendos esse quos læseris, & quæ
us generis alia plura possem adferre. Non
nim mutatio ulla expectanda ex iis est, qui
robè intelligunt, mutatione in præcipitium
indem sese ituros.

4. Eadem spes confirmatur, si ad formam
insti-

instituta primæ mutationis, post ejectionem
 Hispaniæ Regem, attendamus. Certissimum
 est, ubi quis in constituenda Republica
 uno extremo ad aliud transit, plerisque rati-
 dem redire prioris istius desiderium. At
 foederato Belgio vix ulla veteris Imperii
 mutatio est instituta, nisi quod solus Princeps
 ceptus amotus sit, manente Ordinum Imperii
 quorum potestati potestas Principis obnox-
 zia fuit; Ergo cum manserit singulis diti-
 nibus pristinum Ordinum Imperium, id
 que gratissimum libertati, & ejecto Principi
 insuper auctum; Cum etiam singularium
 Urbium pristini Magistratus, pristina pri-
 vilegia & jura, ab ipsis Principibus olim in-
 dulta, manserint; quis non videt in novo
 communi foedere harum ditionum, veterem
 Reipublicæ formam prope intactam man-
 fuisse? Nihil igitur ex iis, quæ olim fuerunt
 amotum est quod utile omnibus acceptum
 que esset, cujus desiderium nullum posse
 redire. Sed & verissimum illud est axioma
*Maximè ea omnia duratura esse Imperia, quæ in
 oblato aliquo transitu rerum, ut loquitur Tacitus
 tus, minimum passa sunt mutationis.*

5. Neque minora nos præfagire vult mo-
 dus regiminis Fœderatarum Ditionum. In
 eo enim observare licuit in dissimili singu-
 larum ditionum potentia & inæqualibus
 opibus summam esse inæqualitatem aucto-
 ritatis

tatis, & quod inæqualitas illa sit futura
ausa durationis, cum sola plerumque inæ-
ualitas causa sit omnium ejusmodi mutatio-
um.

6. Si ad domesticas opes oculos quoque
onvertamus, cum illæ præcipuè consistant
in opibus privatorum, atque eorundum infi-
ta atque indefessa industria quædam sit in
s parandis, partisque augendis, nihil certè
icile huic Republicæ est defuturum.

7. Si ad præsidia etiam externa judicium
onvertatur, maximè ea, quæ in Gallorum
Anglorumque fœdere posita sunt, quam ab
mni retro ævo suspecta his gentibus est do-
minatio Hispanorum, quamque æternæ at-
ue indubitatae veritatis, id est, in Fœderato-
um Belgarum causa, illorum etiam causam
erti & agi, tam æterna hæc præsidia Fœ-
erati sibi possunt polliceri.

8. Si ratio etiam habeatur munimento-
um, quæ natura dedit, ut maria & flumina
mmensa, quam iis maximè fere tribuit con-
ervatque ejusdem cursus ac situs perpetui-
atem, tam in iis secura acquiescere hæc Res-
publica potest.

9. Si exempla etiam similium Rerumpu-
blicarum nostræ ætatis videamus, cum Hel-
vetiorum Republica eodem planè modo
constituta sit, non modo adversus potentissi-
mos Principes sese tueatur, sed ob situs quo-
que

que opportunitatem formidata iisdem ac
 aestimata sit, cum eadem hic & majora con
 currant, non sine causa simile durationi
 exemplum in hoc Imperio futurum præsu
 mitur.

10. Non enim votis modò optare, se
 ex ipso Reipublicæ ingenio ac ratione sic fa
 tis colligere etiam licet, non facile moven
 dam hujus Reipublicæ constitutionem; At
 Cardinalis ille, quem diximus, Bentivoglio
 in contrarium nonnullas addit rationes, &
 quidem;

11. Quod nimirum libertas licentiam, &
 hæc inæqualitatem, & sic singularis fiv
 unius Imperii desiderium pariat, ut Roma
 post expulsos Reges amplissima usi sunt li
 bertate, dein inæqualitate Ordinum inter
 commissi, postremò sub unius iterum do
 minationem; nempe Cæsaris, venere.

12. At dicendum, ejus mutationis facta
 exemplum frustra adduci, cum ea nata sit e
 ita constituta Reipublicæ Romanæ forma
 in qua æquabilitati Ordinum non satis era
 provisum; quod de hac Republica affirmari
 non potest.

13. Quod auctoritas nimia sit Supremæ
 Gubernatoris, ac Imperatoris; At verò ma
 guam quidam illam, sed Ordinum multo
 majorem ac summam esse, habereque illum
 in iis, quæ summam Reipubl. concernunt

sua

adendi, hos autem imperandi potestatem ex
 , quæ supra diximus , satis est manifestum.

14. Quod incredibiles ac pene immensi
 sint sumptus bellorum , & publici ærarii
 ritæ opes. Responderim verò , sed & ho-
 tum opes esse etiam attritas , itaque fœde-
 atos & fœderatorum hostes hac ratione esse
 ares ; in eo interim impares & dissimiles ,
 quod exhaustæ apud hostes sint privatorum
 iam opes , quæ sub Fœderatorum Imperiò
 ngè amplissimæ & prope inæstimabiles in-
 niuntur.

15. Quod una Provincia , e. g. Hollan-
 a , multò potentior sit quam cæteræ , ac
 roinde dominationem in cæteras facile
 pssit usurpare. At verò exceperim in illa
 tentiæ dissimilitudine , quoad res fœderis
 arandas , unicuique eandem vim esse au-
 oritatis , sed & altera in alterius ditionis
 gularibus rebus nunquam miscetur.

16. Quod diversitas hic plurima sit reli-
 onum : Cæterum illud reposuerim ; inte-
 m singulis de religione diversa sentienti-
 s , eandem datam esse & manere conscien-
 e , quam vocant , libertatem ; quæ cum
 nibus sit grata , non potest non omnibus
 sic saltem ratione hæc Reipublicæ forma
 obari.

E

CAP.

CAP. X.

De singularum ditionum regimine, Hollandiæ imprimis, quæ cæterarum omnium loco adducitur in exemplum. De supremis in ea Ordinum Comitibus.

H Actenus quidem ea persecuti sumus, quæ communis rei Fœderatorum omnium Belgarum spectant rationem atque curationem. Reliquum igitur jam est, ut in singulis ditionibus administrandi Imperii rationem videamus. At verò cum id prolixius futurum videatur, satis erit Hollandiam solam inspicere in exemplum, cum ad ejuſmodi instar in plerisque sese habeant reliquæ omnes ditiones.

2. Regimen Hollandiæ, quò intelligatur propius, cognoscaturque qui supremi ejus Ordines sint, & ex quibus eorum Comitibus constent, ante omnia operæ pretium fuerit audire ipsos illos Ordines ea de re differentes, in diplomate eo de argumento sub initium mutatæ Reipublicæ promulgato.

3. Ordines, ajunt illis Hollandiæ Westphaliæque bipartiti sunt, ac in duo membra distributi. Constat enim partim ex delegatis Nobilium & equestris Ordinis illius Provinciæ, vulgo die *Ridderschap ende Edele* appellantur, partim ex Civitatibus, quæ vulgo

ipsis Civitatibus certant, aut certè monumenta ipsorum originem prudentia oblitterata sunt. Cooptati in eum Ordinem eo munere quoad in vivis sunt, aut civitate gaudent, fruuntur. In mortuorum verò aut aliò migrantium locum alii ad explendum numerum ex ipsis civibus communi consensu Collegarum surrogantur.

8. Penes hæc sola Collegia deliberandi, consulendi ac decernendi de negotiis tantotius ditionis, quam urbis jus potestasque est: quodque in iis Collegiis deliberatum, consultum & decretum est, à tota plebe volentibus omnibus admittitur, nec quispiam idem infringendi aut impugnandi habet potestatem.

9. Eliguntur in his Collegiis quotannis Ordinarii Magistratus, quatuor videlicet, tresve vel duo Consules, qui *Burgemeesters* vulgo appellantur, & septem aut plures iudices, qui *Scabini* aut *Schepenen* vulgo, quorum omnium annum munus est; Hi in quibusdam civitatibus absolutè eliguntur, in quibusdam duplicato numero nominantur, ex quo numero geminato Supremus Ditionis Gubernator, consultâ curiâ, eligit illos septem vel plures, quos diximus iudices aut Scabinos appellari.

10. Munus Consulium est imperare, rebusque politicis adesse tam in administrandis bonis rebusque urbicis, quam in curando,
ut

ut generatim dicam, ne quid Respublica capiatur detrimenti.

11. Scabini administrandæ justitiæ, cognoscendisque controversiis & civium potissimum causis vacant; estque penes ipsos in singulis Urbibus suprema, media & infima jurisdictionis.

12. Penes hæc magistratuum collegia summum Imperium est per Hollandiæ West-Frisiæque civitates, idque ferè pariter ubique modo, itaut Principes Regionum istarum nihil quidquam sibi vendicarent præterquam jus Prætoris creandi, qui ipsorum nomine justitiam consequeretur.

13. Hic status est Urbium Hollandicarum, totiusque adeo Reipublicæ, unde certò colligi potest, collegia hæc magistratuum & Senatorum Urbanorum conjuncta cum Nobilium conventu, totum corpus Hollandiæ repræsentare. Nec ulla alia regiminis forma facile invenitur, quæ meliore cognitione causæ de rebus publicis statuatur, decernat, aut sua decreta majori pace, auctoritate ac consensu exsequatur. Quamobrem nemini mirum videri debet, statum hujus Provinciæ reliquarumque nunquam nutasse, & nulli alii facile de perpetuitate cessurum,

14. Ut vero hæc Urbium & Nobilium Collegia aptè congregentur, & consilia simul communicentur, nulla re id commodius,

quam per eorundem Ordinum ordinarios delegatos effici potest atque obtineri. Quotiescunque igitur res seriæ incidunt, quæ ipsorum Ordinum operam & conventum requirunt, jam tum ad Comitia conscribuntur atque evocantur, litterisque unâ præcipui articuli & capita, de quibus deliberandum erit, inseruntur, quibus in collegiis Urbanis & Nobilium ventilatis & expensis, decretoque super iis facto, tales, quibus maximè fidunt, ad præscripta Comitia ablegantur cum potestate consulendi ac decernendi, quæ potissimum ad commune bonum, totiusque ditionis commoda spectare iudicabunt.

15. Nobiles in iis Comitiis solenni & competenti numero 12. ferè aut 13. sese fi-
stunt: Civitates verò Consulem cum nonnullis Senatoribus mittunt, idque eo numero, quem moles rei postulare videtur, delegant.

16. Atque his delegatis incumbit, res omnes, quæ ad publicam salutem & patriæ conservationem pertinent, cognoscere, pertractare, deque iis omnibus ea statuere, quæ maximopere bono Reipublicæ faciunt.

17. Hi porro delegati cum ad hunc modum convenere, exhibent ipsos Ordines, non quod ipsi per se & propriâ auctoritate Ordines

nes sint, sed quia à potentioribus collegiis id numeris iis est demandatum, & auctores alios agnoscunt.

18. Finitis eisdem Comitiis ac dimissis, iidem delegati actorum omnium ac consultorum rationes autoribus suis exactè reddere tenentur.

19. Atque hoc ipsorum. Ordinum de curandæ suæ Reipublicæ ratione publicum rescriptum est, Anno 1587. 16. Octob. cuius sententia tamen & ratio ut propius innotescat, quædam accuratius expendenda sese offerunt.

20. Igitur in Hollandia, sicut & in omnī Republica, offerunt sese res duorum generum, in quibus gerendis expediendisque auctoritas, & sententia publica requiritur; quædam nimirum de quibus facta jam sunt decreta, quædam de quibus ut novis & hæcenus non oblatis nova decreta sunt facienda. Pro harum rerum diversitate duo diversi Ordinum Conventus, alter Ordinarius, alter Extraordinarius, in Hollandia sunt instituti.

21. Qui ut utiliter in extraordinariis Ordinum Comitiis decreta tueatur curâ sua & exequatur, Senatus perpetuò Hagæ-Comitis celebratur, constans ex deputatis Ordinum, qui vulgo **Gecommitteerde Haerden** solent appellari: eum constituunt unus

ex Nobilibus, & singularum civitatum singuli Legati, quorum hæc dignitas triennii spatio definitur, & unus Assessor Jurisperitus, & facundus, qui vulgo **Haedt-Pensionaris** / aut magnus Pensionarius appellatur.

22. Idem Senatus ararium hujus ditionis regit, & res eo pertinentes dijudicat.

23. Idem Senatus recipit omnes querelas, libellos supplices, desideria singulorum civium & civitatum, ut & Ordinum Generalium & Gubernatoris, si quæ sint postulata. In quibus, si quæ sese offerunt nova, de quibus Ordinum decreta facta non sunt, idem Senatus ad ea cognoscenda convocat Ordinum Extraordinarium conventum, certumque ei diem indicit, missis simul ad nobiles & ad omnes civitates articulis capitibusque, de quibus in proximè indictis Comitibus erit deliberandum.

24. His acceptis Nobiles inter se & singulæ Civitates in Urbico Senatu sententiam exquirunt, & ex majoris partis suffragiis concludunt super iis, de quibus in proximis Comitibus est agendum.

25. Deinde ad statum diem, duodecim ex nobilitate & singularum civitatum Legatis Hagæ se sistunt, constituuntque supremum illum & extraordinarium ipsorum Ordinum Hollandiæ conventum, qui vulgo
de

de Vergaderinge van de Staten van Hol-
landt ende West-Frieslandt vocatur.

26. Legati, quos hujus causâ mittunt
singulæ civitates, tres ferè numero sunt,
nempe unus consulum, unus ex Scabinis aut
reliquo ordine Senatorum, quibus adjungi-
tur tertius, qui Assessor sive Pensionarius
civitatis appellatur, estque hic semper Juris-
peritus & disertus, & quasi lingua totius ci-
vitatatis.

27. Modus autem celebrandorum ho-
rum Comitiorum sic se habet: Assessor sive
Pensionarius magnus Ordinum director est
horum Comitiorum, is solus mensæ, capite
semper aperto, assidet, & primo Comitio-
rum die breviter aperit & exponit indolem
eorum negotiorum, de quibus in his Comi-
tiis agendum est. Dein singuli ex Ordinibus,
præstito ante omnia solenni fidelitatis & si-
lentii juramento, de oblatis negotiis delibe-
rant, & sententiam suam expromunt. Quod
à majore parte decretum est, à magno Pen-
sionario in acta refertur. Horum actuum
exemplaria, quæ *copias* vulgo vocant, octa-
vo post peracta comitia die Nobilitati &
singulis civitatibus mittuntur, quo unicuique
membro, ex quo Comitiam hæc constituuntur,
in promptu semper sit notitia rerum ab
Ordinibus Hollandiæ actuum atque decre-
tarum,

28. In rebus tamen maximi momenti, ut novis tributis & vectigalibus, bello indicando aut finiendo, novis foederibus ineundis non ratum habetur, quod sola major pars decreverit, sed omnium consensus necessario expectatur.

29. Si qua nova, dum celebrantur haec Comitia, sese offerunt, de quibus Nobiles aut Legati Urbium domi deliberationem cum suis non instituere, de iis non agitur in his Comitibus; sed res differtur in Conventum proximum.

30. Primum votum aut jus ferendae primae sententiae est penes Collegium Nobilium, qui Nobiles tamen, licet 12, vel 13. numero sint, pariter unum tantum suffragium aut votum constituunt: cum è contra singulis civitatibus (sunt autem 18. numero, quarum Legati in illis Comitibus comparent) singula vota sint. Quanquam dixerim à singulis Civitatibus tres plerumque huc destinari Legatos, sciendum est, tres illos pariter, cum unius Civitatis sint, unius tantum suffragii conficiendi habere potestatem.

31. Verba nobilium nomine facit, eorumque super propositis sententiam exponit Pensionarius Magnus, tanquam Pensionarius Ordinis Nobilium; inter Legatos singularum civitatum sententiam civitatis nomine

mine effert ac commendat Pensionarius uniuscujusque civitatis.

32. Penes unum ex Nobilibus custodia est majoris sigilli Ordinum, quo foedera & ejus momenti alia negotia majora obfignantur; minoris sive quotidiani penes eum, qui Ordinibus est à Secretis.

33. Atque ita se habent hujus ditionis Suprema Comitata. At super sunt duo adhuc alia Collegia, quæ Collegia Rationalium solent appellari. Penes primum est administratio publicorum Comitatus Hollandiæ bonorum, quæ plerumque Regalia aut dominia solent appellari. Nomen illi est *Cameræ rationum*, sive *Camer van Gieckeninghen*. Constat illa ex quinque assessoribus, ab Ordinibus Hollandiæ in ea dignitate constitutis. Penes alterum est cura inspiciendi rationes vectigalium, tributorum, aliorumque reddituum Hollandiæ Comitatus. Constat illud uno ex Ordine Nobilium Legato, & duobus Legatis ex ordine civitatum.

C A P. XI.

De singulari Urbium Hollandicarum Regimine.

HActenus vidimus quomodo in universum se habeat Hollandiæ administratio, ac per Ordines curatio. Reli-

quum est ut Regiminis formam, qualis in plerisque civitatibus est, nunc videamus.

2. Urbium regimen constat ex Prætoribus, ex Senatu, ex Consulibus & Scabinis.

3. Prætor in singulis unus est, qui non quidem juris dicendi aliquam potestatem habet, sed in criminalibus, quas vocant, causis, Ordinum nomine quasi publicus quidam est accusator, qui adversus reos actiones apud Scabinos instituit, penes quos examinandorum accusationis capitum atque dicendi juris est potestas. Prætoribus nullum stipendium publicum est, quicquid enim in gerenda illa dignitate lucri reportant, id totum resultat ex multis pecuniariis, quæ reus quibusdam indicuntur. Ac id prudenter imprimis Majores nostri instituisse videntur. Ubi enim ex convenienti & accurata cura satis lucri referri potest, curæ isti imposito nullum stipendium debet decerni; hoc enim decreto languidior, ac remissior in cura & administratione muneris sui est futurus.

4. Senatus Urbanus amplissimus ille est, qui vulgo den *Breedten-raedt* appellatur; constat plerisque in oppidis numero, ut Leidæ, 40, in nonnullis, præter propter Optimatum & ditissimorum civium. Tales enim solos ad eum admitti volunt antiquæ Leges: unde apparet & singularum Urbium & Ordinum totius ditionis, qui constant, sicuti

uti præcedenti capite diximus, ex equestri ordine & Urbanorum Magistratum legatis, planè Aristocraticam esse administrandi Imperii rationem.

5. Hic Senatus convocari non solet, nisi ubi diligendi ac creandi novi Consulibus, novique Scabini sunt: ad ista horum conventus quoque indicitur, quoties Comitia Ordinum convocantur, quò expendant capitularum rerum, de quibus in iis Comitibus erit deliberandum. Nam quicquid majori hujus Senatus parti visum fuerit, pro sententia totius illius civitatis in ipsis comitiis exponitur atque habetur.

6. Iidem Senatores quasi publici Censores sunt Consulibus ac Scabinorum, si muneris sui administrationem, atque adeo in ipsis Ordinibus Comitibus limites datorum mandatorum excefferint. Et quò majori libertate ac promptiori hi Senatores ea in re uterentur, jam olim prudentissimè cautum est, ut perpetua esset horum dignitas, neque possent removeri loco, nisi ob crimen læsæ Majestatis, aut delictum quod infamat. Libertatis enim custodes & ejus causâ cæterorum Censores sic tueri necessum fuit adversus odium & invidiam eorum, quorum mores, actionesque ut adversas libertati ac Reipublicæ perstringendas suscipiunt. Adeo ut in hoc Senatu sit & fulcrum libertatis, & norma ad quam
cæte-

cæterorum consilia & facta exiguntur.

7. Ex his Senatoribus deliguntur Consules & Scabini pluribus ipsorum Senatorum suffragiis.

8. Consules alibi 4. alibi numero tantum duo sunt: Ad horum curam pertinet ea omnia decernere, quæ politiam civitatum concernunt, controversias civium primo omnium excipere, iis componendis arbitros se interponere, aut ad eam rem è civium multitudine deligere, & si per arbitros ad pacem profectum nihil sit, tum demum ad Scabinorum tribunalia litigantes partes amandare. Quod ea de causa institutum est, ut quantum fieri posset, consulari hoc arbitrio inter dissentientes interposito, forenses lites, longi earum tractus, & plurimæ in eas faciendæ impensæ, prævenirentur. Hujus rei causâ iidem Consules quotidie hora una alterave in eam rem stata, in consulare conclave admittunt cives omnes, quotquot volunt, cujusque ordines sint ac conditionis.

9. Scabini numero alibi septem, alibi novem sunt. Sunt autem hi non alii quam Judices civitatis, qui in foro ac tribunali suo statis diebus terve quaterve hebdomadatim cognoscunt civiles causas à litigantibus civibus, & criminales ab accusante Prætoze oblates: omnis enim causæ, nisi vel per se, vel per Personam privilegiata sit specialiter huic con-

BELGII PROVINCIAR. Cap. XI. III

constitutioni exempta, cognitio prima competit Judici loci, in quo domicilium habet is, qui convenitur: neque hoc in oppidis tantum, sed & in pagis agrisque obtinet, judicaturque per arresta in oppidis ad summam quinquaginta florenorum, in agris & pagis ad viginti. Sententiæ definitivæ in civitatibus majoribus, quales sunt *Dordrechtum*, *Harlemum*, *Leyda*, *Amstelodamum*, *Gouda* & *Rotterdamum*, executionem suam sub cautione sortiuntur, nisi summam tercentum, in minoribus centum & quinquaginta, in agris sexaginta, & in pagis quadraginta florenorum excefferint; si quis gravatum se ejusmodi sententiâ putat, liberum ei est appellare; primum ad confessum judicum inferiorem, quem *Curiam Hollandiæ* vocant; inde ad confessum superiorem quem *Supremum Senatatum dicunt*; & si nec ibi sibi satisfactum putet, ad revisionem ejusdem Senatus duplicato Judicum numero; addita tamen temere litigantium pœna ad mulctam quadraginta florenorum, in Curia Hollandiæ; septuaginta & quinque, in supremo Senatu, ducentorum in revisione, si nullum fuisse in sententia commissum errorem reperitur. Et hæc quidem quæ ad causas Civiles.

10. In criminalibus absolutè & per arrestum, tam in oppidis quam in pagis & agris judicatur, nisi quatenus in civitatibus præ-

res

res aliique parem jurisdictionem sub alio titulo in pagis & agris exercentes nomine Principis (id est supremæ potestatis totius ditionis, cujus vicem gerunt) interveniunt, & petitioni suæ nimis detractum putantes graviores reo pœnas imponi per appellationem postulant, & eo quidem casu permittitur etiam reo ad sui defensionem per modum quem à *minimâ* dicunt, procedere; per se verò appellandi jus nullum habet. Talis est administratio in Hollandia juris, quod ibi receptum est, partim in ipsa ditione natum, partim aliunde inductum. Natum in ipsa ditione jus dicimus, quod ipsi Principes, vel supremi magistratus per constitutiones, privilegia, decreta & similia constituerunt: observaturque in omnibus causis, ad quas se extendit. Aliunde inductum nihil aliud est quam illud quod Romanorum civile appellamus, ad cujus uberrimum fontem recurritur, quoties in nostro (quod hic natum diximus) leges decisoriæ in quæstione aliquâ deficiunt.

II. Porro ne in civitatibus, singulis minoribus causis ac litibus ad Scabinos delatis, majorum cognitio differatur aut impediatur, deligi solent è corpore meliorum ditiorumque civium nonnulli, qui *Commissaris* *sen op de kleyve saechten* vulgo appellantur, quasi dicas, iudices datos ad causas minores cognos-

BELGII PROVINCIAE. Cap. XI. 113

cognoscendas. Horum cognitioni subji-
untur causæ omnes, quæ non excedunt pre-
mium florenorum sexaginta. Præterea actio-
nes, quæ injuriarum nomine inter cives,
quæ inter heros herasque, famulos famulas-
que & hujus generis aliæ instituuntur. Præest
hisce iudicibus semper aliquis Scabinorum,
deligiturque inter alios ex civibus ad hanc
curam semper aliquis Romani Juris peritus.
Si quis tamen in hoc iudicio læsum se arbi-
retur, ad ipsum Scabinorum tribunal pro-
vocandi habet potestatem.

12. Denique Senatui Urbano & Colle-
gio Consulium ac Scabinorum continuo ad-
ditus est Assessor, quem Syndicum vel Pen-
sionarium vocant vulgo, in quo & facundia,
& Romani Juris peritia in primis desidera-
tur, utpote Os, & in arduis ac difficilioribus
negotiis oblatis veluti commune quoddam
Oraculum civitatis.

C A P. XII.

De tributis ac vectigalibus: quotuplicia illa sint.

*Denique de eorum colligendorum per
universam Hollandiam ratione.*

Cum, ut breviter alibi Tacitus loqui-
tur, non sit quies gentium sine armis,
nec arma sine stipendiis, nec stipen-
dia

dia sine tributis, idque in Fœderatorum Belgarum Republica cum primis habeat locum, ac ditiones singulæ annum Canonem, quemadmodum in præcedentibus dictum est, ad tuendam communem causam præstare teneantur; quomodo igitur tributis per Hollandiam opes illæ colligantur, nobis tandem propius inspiciendum est.

2. Tributa in usu hic sunt duorum generum; quorum alia ordinaria, alia extraordinaria solent appellari.

3. Ordinaria dicuntur, quæ semel impetrata semper exiguntur. Extraordinaria autem quæ pro diversa ratione, vel superata, vel imminente Reipublicæ necessitate subinde exiguntur, subinde non item.

4. Extraordinaria illa tributa triplicia ferè invenio. Primum illud quod singulorum capitum; Secundum, quod singulorum caminorum; Tertium, quod omnium opum ac possessionum in universum pariter æstimatorum nomine exigitur. Istud *Hooft-gelt* / alterum *Schoorsteen-gelt* / tertium *de twee-honderste penningh* appellatur.

5. Censio capiti ita peragitur, ut uniuscujusque capitis nomine Florenis unus in Rempublicam conferatur; quam rem ærario inprimis augendo facere, & ex infinita quadam hominum frequentia hanc ditionem incolentium cuivis esse potest apertum. Ab

co

eo tamen onere immunes sunt homines pauperrimæ conditionis: Pro talibus autem habentur illi, quibus pudori non est extremam paupertatem suam apud censores profiteri. Semel modo, quod sciam, census iste actus est, multas civium inter querelas, quibusdam etiam imperata præstare detrectantibus, quam ego ob causam ejus postea intermissionem factam crediderim.

6. Id quod caminorum nomine exigitur, nihil aliud est, quam tributum, quod Domini ædium, sive rusticorum sive urbanorum prædiorum persolvunt singulorum caminorum nomine, qui extra tectum eminent. Florenus autem unus sive asses 20. uniuscujusque camini nomine penduntur: In qua agendi ratione Hispani in Regno Neapolitano Batavis præivere; nam is mos ibi quoque observatur.

7. Quod tertium spectat, quo omnium opum nomine singulis tributum indicitur, haud adeo incommodè illud Ducentesima appellari posset. Nam ducentorum e.g. florenorum, quos quis possidet nomine, florenus unus in ærarium publicum conferendus est: quadringentorum florenorum nomine duo, atque ita porro. Atqui dicat hic aliquis, difficulter admodum aut vix in uniuscujusque privati opes à Magistratibus cognosci posse, aut æstimari. Neque enim facile quis
for-

fortunarum suarum vel magnitudinem ve
 tenuitatem solet explicare : Unde collig
 potest saepe fieri, ut in hujus tributi exactio
 ne haud satis æqui sint Magistratus, dum
 aliter fieri non potest, quin quidam paupe
 riores, quidam ditiores quam sunt, Magi
 stratum judicio æstimentur. At huic diffi
 cultati prudenti temperamento ac modera
 mine obviam itur. Moris quippe est ut in
 Ducentesima imponenda, Consules reliqui
 que Magistratus Urbani, pro publica de
 uniuscujusque opibus ac fortunis fama ab
 aliis plus, ab aliis minus exigant, prout alii
 ditiores, alii tenuiores æstimantur. Quo fit
 ut nemo opes suas deferre ad Magistratum
 cogatur, cum ipsorum Magistratum judi
 cio ex publica fama & celebritate æstimen
 tur. At ista cum plerumque erret, & hic er
 rare etiam possit fama, unicuique privato per
 leges concessum est, instituere nimii oneris
 sive impositi querelam apud Magistratum, si
 agnoscat opes suas majores, quam sunt, æsti
 matas. Si quis enim solenni juramento affir
 mare tum velit, non tanta se in bonis habere,
 quanta à Magistratibus sunt æstimata, imposi
 tæ Ducentesimæ, quantum æquum justumq;
 est, detrahitur; quâ in agendi ratione id ob
 servari dignum est, quòd cum homines ple
 rique sint ambitiosi, nihilque æque affectent,
 quam opulentorum hominum famam atque
 existi

existimationem, multi à quibus nimia exegerunt Magistratus, malint nimia illa præstare, quam fortunarum suarum tenuitatem apud Magistratum profiteri.

Adeo ut ambitio subditorum hic profit Reipublicæ, & tributum reportetur earum quoque opum nomine, quæ non possidentur.

8. Ordinaria tributa multiplicia sunt, quorum præcipua nunc prosequemur.

9. Primò autem offert sese, id quod salis nomine exigitur, quod *Sout-geldt* vulgo appellatur. Ejus indicendi hæc est ratio; Magistratus Urbanus singulas familias earumque capita lustrare solet, prout autem vel minor vel numerosior est uniuscujusque familia, major minorve salis mensura quotannis consumenda indicitur, aut potius præsumitur, ejusve nomine major minorve pecuniæ summa præstanda imperatur.

In nonnullis civitatibus singulis majoribus minoribusve singulis mensuris certum præstitutum prætium est, quod tributum nomine ab emptoribus persolvitur.

10. Vectigal cerevisiæ, quod promiscuè omnes cives solvere tenentur, est assium viginti in vasa singula. Vasorum autem nomine, quibus inditur cerevisia tenuissima, contentans tantum pretio assium triginta, nihil persolvitur; quod in pauperum gratiam est institutum.

11. Ve-

11. Vectigal cerevisiæ, quod soli cerevisiæ coctores solvere tenentur, est assium duodecim in singula vasa. Tantum quoque solvere tenentur nautæ sive mercatores, quotquot navibus aliunde huc deferunt cerevisiam in Anglia, Germania & alibi coctam.

12. Vectigal cerevisiæ, quod præter jam dictum caupones & tabernarii solvere tenentur, est viginti septem assium in vasa singula.

13. Vectigal aceti constat florenis quatuor & assibus sexdecim in singula majora dolia, quæ vulgo *Amien* vocant.

14. Vectigal vini Gallici constat assibus sex in singulas amphoras sive stopas, ut vocant; Rhenani vero, Hispanici, & id genus aliorum vinorum vectigal constat assibus duodecim in singulas stopas. Vectigal vinorum adustorum constat assibus decem in singulas majores amphoras quas vulgo *Stooppen* vocant, si ex vino: assibus autem quinque, si ex cerevisia id sit confectum.

15. Vectigal butyri constat florenis quatuor in singula majora dolia, quæ libras butyri continent trecentas & viginti. Singularem autem particularum butyri nomine, quas vulgo *Hopstucken* vocant, solvenda est quarta pars assis sive ortha, *een oortjen* ut vulgo loquuntur.

16. Vectigal olei constat florenis quatuor

ior in singula majora dolia, quæ pipas vo-
ant; singulorum doliolorum nomine olei,
quod ex pinguedine marinarum belluarum
excoquitur, solvendi sunt floreni tres.

17. Vectigal candelarum tam ex cera
quam adipe confectarum, constat florenis
quobus & assibus decem in centum libras
ejusmodi adipis aut ceræ.

18. Vectigal rotundæ mensuræ, vulgo
Impost bande ronde maten / est quod
penditur omnium earum mercium nomine,
sua rotundæ forme mensuris solent mensu-
rari, ut sunt frumenta, semina, sal, calx &
alia ejusmodi; pro vehe (vulgo lasten) tritici
asses viginti duo, filiginis asses vigintiquin-
que, rotundi minorisque seminis asses trigin-
ta sex. Pro centum libris salis asses triginta
septem, & sic porro. In eam rem jurati
tenensores in civitatibus singulis sunt consti-
tuti. Solvitur autem hoc vectigal ab iis
mercatoribus, qui magnam copiam ejus-
modi mercium, majoresque mensuras
sumunt.

19. Vectigal cespitum & carbonum con-
stat assē uno & dimidiato singula cespitum
masa, & florenis octodecim in centum ton-
nas majorum carbonum, qui ex Anglia aut
Scotia vehentur.

20. Vectigal mercium durioris rudioris-
que materiæ, vulgo de Imposten van
grobe

groobe Waeren / constat assibus quinque in centum libras plumbi, asse uno & dimidiatio in mille coctos lapides, aut in fornacibus induratos, & sic porro.

21. Vectigal ligni, vulgo den *Impost van Brandt-hout* / constat nummo octavo ejus pretii, quo ejusmodi lignum venditum est, adeo ut si hic strues ligni vendita sit pretio florenorum octo, unus vectigalis nomine solvendus sit.

22. Vectigal pannorum, quibus aurum intextum est, adeoque omnis serici, constat nummo duodecimo in singulas ulnas, adeo ut si ulna serici vendita sit pretio florenorum duodecim, unus Republicæ cedat.

23. Vectigal pannorum laneorum constat florenis sex Flandricis in partes majores singulas panni Anglici colore nondum infecti, si pars quæque major sit pretii sexdecim librarum Flandricarum (libra autem Flandrica constat sex florenis) pro panni parte libris Flandricis viginti quatuor æstimata, solvuntur floreni sexdecim: pro singulis pannis tenuiorum pannorum assem unum solvere oportet. Pro tapetibus quibusvis & deaurato corio, aliisque similibus mercibus, solvendus est nummus pretii, quo æstimatur, hoc est, novem florenorum nomine, unus.

Æstimatio omnis hujus pretii quæritur ex mercatore, qui ne vectigalis hujus redemptionem

ut quidem nem fallat, vero pretio diffimulato diminu-
 no & dicitur proque, prudenter institutum est, ut soluta una
 libra Flandrica, præter indicatum à merca-
 tore pretium, redemptor hujus vectigalis
 si ei videatur, merces illas sibi possit, ut
 venditas, retinere.

24. Vectigal Frumenti, quod in Hollan-
 dia molendinorum ope frangitur, omnesque
 incolæ sine discrimine solvere tenentur, con-
 stat sexaginta tribus florenis & duodecim as-
 sibus pro lasta tritici: triginta & uno florenis
 & sexdecim assibus pro lasta filiginis: vigin-
 ti & uno florenis & quatuor assibus pro lasta
 hordei, avenæ decorticatæ, & fabarum,
 quæ in furno coquuntur: undecim florenis
 & quindecim assibus pro lasta fagopyri.

25. Vectigal Bestiarum, quod omnes
 incolæ sine discrimine solvere tenentur:
 videlicet boum, vaccarum, vitulorum, o-
 vium, agnorum, & porcorum, qui mac-
 tationi destinantur, constat septimo nummo
 florentii quo venduntur: sic pro bestia quæ 70.
 florenis venditur, decem floreni pro vecti-
 gali solvuuntur.

26. Vectigal Bestiarum cornigerarum,
 est trium assium singulis mensibus in singulas
 bestias trium annorum & ultra.

27. Vectigal Equorum, quod Proprie-
 tarius solvere tenetur, constat duobus assi-
 bus

F

bus

bus singulis mensibus in singulos equos trium annorum & ultra.

28. Vectigal Halecum & Piscium falso- rum, qui civium vel divenditorum domibus apportantur, est viginti assium in singula vasa.

29. Pro vectigali Accipenserum & Salmonum solvitur nona pars pretii quo à divenditoribus emuntur.

30. Vectigal Tobaci, quod solvere tenetur is qui primum id intulerit, constat decem assibus in singulas libras.

31. Vectigal Saponis, qui in his Provinciis consumitur, constat septem florenis in singula vasa.

32. Vectigal vehiculorum & navium constat assibus viginti quotannis solveendis in vehicula & navigia singula minora; majorum navium nomine plus persolvitur, prout plurius vel minorum vehium, sive lastarum sunt. Carrucarum nomine, vulgo *Carossen* / quibus vehuntur Magnates, pendendi sunt quotannis floreni sex.

33. Vectigal cujusque generis agrorum constat ferè nummo sexto pretii, quo agri aliis elocantur. Si quis agros non conduxerit, sed suos colat possideatque, eorum aestimatio à Magistratu initur.

34. Vectigal confitorum agrorum, den *Impost van jaep Landen* / mensuræ ter-
ræ

ræ nomine, quæ vulgo *Morghen* appellantur, quocunque tandem semine, quibuscunque plantis arboribusq; consistæ, singulis mensibus solvendi sunt asses quatuor cum dimidio; numerantur autem menses à tempore injecti seminis usque ad tempus demessi.

35. Vectigal ædium, *den Imposit van de Mupsen* / constat ferè octavo nummo illius pretii; quo in annos singulos aliis ædes elocantur. Sed cum elocationis pretium non unum idemque semper sit; æstimatio singularum ædium à Magistratibus initur, ac Dominis sive proprietariis plus minusve solvendum imperatur, prout ædes majus minusve spatium complectuntur.

36. Vectigal famulorum famularumque constat floreno uno annuo, quem heri aut heræ singulorum famulorum famularumque nomine persolvunt.

37. Vectigal, quod persolvitur omnium immobilium bonorum, quorum nomine etiam majores naves comprehenduntur, constat nummo quadragesimo illius pretii, quo unaquæque res immobilis vendita est, nempe singulorum quadraginta florenorum nomine, penditur Reipublicæ florenus unus. Quæ res quantum ad ærarium augmentum conferat, vel ex eo colligi potest, quod non alibi quam hic frequentiores sint immobilium bonorum venditiones.

Certè de hac civitate Leidensi natum proverbium est, singulis trienniis vendi ferè & alienari dimidiatam partem civitatis.

38. Vectigal magni & parvi sigilli constat assibus duobus, quod singulorum papyraceorum foliorum, quibus Hollandiæ Ordinum minus sigillum impressum est, nomine persolvitur; assibus autem quatuor si impressum sit sigillum eorundem majus. Quod ut propius intelligatur, sciendum est, Ordines Hollandiæ non alia de causa, quam folius hujus tributi nomine recipiendi publico decreto sanxisse, ne quæ testaments, neque contractus, neque alia instrumenta, quæ in publicis judiciis essent valitura, neque libelli supplices, ac denique ut à privatis nihil eorum, quæ in publicis conventibus, judiciis, tribunalibusque ærariis admitterentur, nisi in ejusmodi foliis papyraceis sigillo Ordinum insignitis essent conscripta. Placuit autem sigillum diversum, aliud majus, aliud minus, pro diverso momento majori aut minori illarum rerum, quæ sic veniunt describendæ.

39. Restant adhuc plurimæ atque aliæ vectigalium aut tributorum species, quarum omnium rationem ac modum exponere, nimis nunc prolixum foret, neque necessum est, cum publica authoritate Ordinum Hollandiæ typis descriptæ extent.

40. Itaque

40. Itaque tandem colligendorum ejusmodi vectigalium diversam rationem videamus, quod quo accuratius à nobis præstari possit, diversæ sententiæ ac deliberationes publicæ, earumque rationes ante omnia observandæ sunt.

41. Cum in Comitibus Ordinum hac de re quæreretur, quidam existimavere, nomine publico quosdam è Magistratibus Urbanis, aut stipendiis conductos, alios in singulis civitatibus esse atque creati oportere, quibus colligendorum pro Republica vectigalium cura incumberet, existimantes elocationem vectigalium, eorumque pro certa pecuniæ summa factam à privatis redemptionem Reipublicæ etiam intutam & noxiam fore. Cujus sui consilii has afferebant rationes.

1. Quod in publicis personis, quam privatis plus esset auctoritatis; eam autem maximè requiri in re odiosa; rem autem odiosam esse vectigalium exactionem. 2. Quod incertus sit quorundam vectigalium annuus proventus, ut eorum, quæ vini & cerevisiæ, aliarumque ejusmodi rerum nomine persolvuntur: Nam e. g. in eadem civitate subinde centena, subinde centum & quinquaginta vini dolia quotannis inter cives consumi; non igitur certâ pecuniæ summâ vini nomine solvendum vectigal privato alicui elocari posse afferebant; aut enim majore aut minore

re summa redemptores vectigalium vectigalia redempturos; si majore quam ipsi accepturi essent, id futurum conjunctum cum damno redemptorum; Sin autem minore, quam accepturi essent, id futurum cum damno Reipubl. 3. Addebant illi singulis annis increfcere frequentiam civium, illa increfcente augeri vectigalium proventus. Si igitur in annos plures elocentur privatis quibusdam, vectigalia indies augenda, pro certa & eadem pecuniæ summa annuatim pendenda, futurum quoq; ut damnum præsentissimum Respublica sentiret. 4. Denique & postremò adferebant illi in medium, periculosum esse, proventus publicos credere fidei subditorum. Quid si enim redemptores eorum nomine plurima promiserint, & nihil præstent? quid si ea convertant in privatas necessitates? quid si denique annuæ pensioni, in quam conventum est, solvendæ impares deprehenderentur? In manu igitur & potestate Reipublicæ ea esse ac manere oportere, sine quibus Respublica consistere non potest.

42. Contra vero ab aliis differebatur, existimantibus, privatis vectigalia quædam elocari pro certâ annuâ summâ pendenda oportere. Observabant quippe illi duorum generum, sive duplicis conditionis esse vectigalia, quædam certis rebus imponi, & proinde eorum certam iniri posse rationem. E.g. vectigalia

vectigalia aut tributa esse quæ singulis ædibus, singulis agrorum latifundiis imponuntur, quàm horum certus numerus & certa spatia cognosci possunt, & iniri, tam certum esse horum vectigalium proventum. Alia esse, quæ rebus incertis, & quæ eodem modo se non habent ac judicantur, imponuntur, incertam igitur esse earum rationem; qualia vectigalia sunt, quæ ex vino & cerevisia, quæ usu nunc majora, nunc minora consumuntur, solent indici; quàm horum incertus numerus, tam incertum esse eorum vectigalium proventum. Statuebant igitur illi, priora ista ut certa nomine publico, ab ejus rei publico curatore colligi posse; posteriora autem illa ut incerta, privatis pro certa pecuniæ summa elocari oportere. Habebant illi consilia sui has rationes. 1. Quod in his vectigalibus multis fraudibus inter subditos sit locus, quibus eludant illorum præstationem; In eas fraudes diligentius inquisituros privatos redemptores, ut tantò plus lucri reportari, quantò diligentius fraudes omnes observari atq; averterint; plerumque enim ita fieri, ut anxie magis res privata quam publica administraretur. 2. Satis illis privatis futurum auctoritatis; nam contractu cum iis inito, exigendi vectigalia idoneam auctoritatem & velut publicam personam in eos transferre magistratus. 3. Addebant, quia incertus sit horum

vectigalium annuus proventus, pro certa
 pensione annua privatis ea necessario elocari
 oportere: Præstare enim certi quid pro Re-
 publica decernere & stipulari, quam reditus
 ejus esse incertos; sic enim calculum in Im-
 perio posse poni, si plus quam acceperint,
 soluturos se promiserint redemptores, ex
 contractu enim teneri ad promissam solven-
 dam annuam pensionem. Si autem plus ac-
 ceperint, quam Reipubl. debeant ex contra-
 ctu, commodum etiam penes Rempublicam
 esse: nam anno proximo ubi iterum publica
 velut auctione ea vectigalia privatis eloca-
 da venerint, aut prioris anni Redemptorem
 accepto commodo illectum, aut alios similis
 lucri spe invitatos majorem summam, pro
 redemptione eorundem vectigalium Reipu-
 blicæ oblaturos. 4. Idem testabantur, non
 velle se in plures annos, quam unum, vecti-
 galia privato alicui elocari, ut quotannis
 meliore facta civium conditione, quotannis
 etiam eorum nomine plus Reipublicæ offe-
 ratur, ac præstetur à redemptoribus. 5. De-
 nique affirmabant, frustra prætendi, pericu-
 losum esse res & opes publicas credere pri-
 vatis: nam illa mala illumque metum ido-
 neis fidejussoribus à redemptoribus Reipu-
 blicæ oblatis, posse præveniri; posse etiam
 constitui, ut pro modo annuæ pensionis
 partem ejus singulis mensibus in ærarium
 publi-

publicum inferre redemptor teneatur.

43. Postrema illa sententia ab omnibus tandem recepta est, usque modus agendi hodieque observatur.

36. Vestigalia igitur quædam colliguntur, quædam elocantur. Colliguntur à personis publicis in singulis Urbibus institutis, ea, quorum certa, ut diximus, potest ratio iniri: elocantur autem illa, quæ diversi ingenii sunt.

44. Elocandi autem ratio sic peragitur. Quotannis in singulis civitatibus & territoriis Ordines programme, typis descripto publicisque locis affixo, tempestivè indicant, se statò die & loco hæc aut ista vectigalia privatis maximam pro iis summam pecuniæ oblaturis elocatuuros, iis legibus ac conditionibus quæ formulis edictorum, de iis vectigalibus publicatorum continentur. Ubi statò dies ille illuxit, Ordinum legati per præconem publicum dictorum vectigalium redemptionem velut hastæ subjiciunt & vendunt, ut in publica auctione. Is qui conductor est aut redemptor, Telonarius, vulgo **Pachter** appellatur, cogiturque idoneis fidejussoribus illo ipso momento cavere, ne quid Respublica capiat detrimenti. Si enim redemptor aut conductor deficiat in præstanda pensione annua, quam obtulit, fidejussorum ipsorum bona ac fortunæ distra-

F 5

huntur,

huntur, quo ex iis Respublica ea, quæ debentur, sibi possit reportare. Si enim redemptor aut conductor deficiat in præstanda annua pensione, fidejussores locum ejus subire tenentur.

45. Ad præveniendas civium fraudes duo imprimis utiliter sunt recepta. Nam & bajuli omnes civitatum, qui vehunt ac portant merces, quarum nomine vectigalia sunt instituta, solenni juramento quotannis se obstringunt, in privatorum ædes nullas earum mercium illaturos sese, nisi exhibitâ sibi & acceptâ schedulâ, quâ testatur redemptor vectigalium, sibi esse satisfactum.

46. Secundum est, quod immanes pecuniarum mulctæ eos omnes maneant, qui vel in re modica tantum redemptiorem fefellisse deprehenduntur. Delicta enim quæ facile possunt perpetrari, ac ex quibus multum utilitatis referri potest, qui ea impune committunt, non nisi summa pœnarum severitate excepta, prohiberi possunt, aut præveniri.

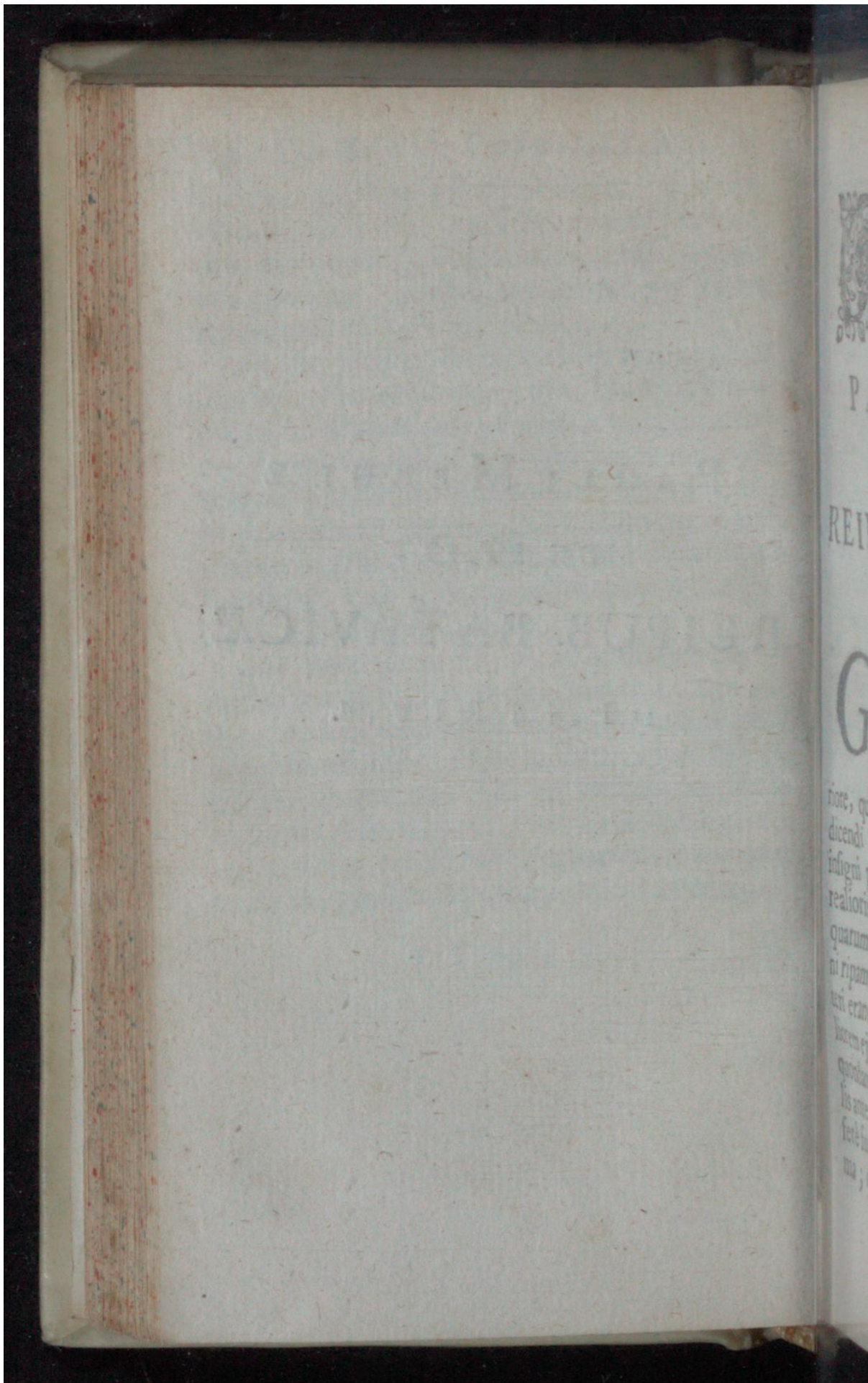
F I N I S.

PAULI MERULÆ

DE STATV

REIPUB. BATAVICÆ

DIATRIB A.

P

REI

G

riore, qu
dicendi
insigni
realioni
quorum
ni ripam
asi erant
vitem et
constru
lis ante
fete la
ma, e

PAULI MERULÆ

DE STATV

REIPUB. BATAVICÆ

DIATRIBA.

GERMANIAM non ignobilem Europæ portionem, posterioris ævi scriptores tradunt duplicem, Superiorem & Inferiorem. De Superiore, quæ item Vetus & Magna, non jam dicendi locus. Inferior, quæ nonnullis ab insigni præstantia ocellus dicitur orbis borealis, hodie xvii. habet provincias; quarum quæ ad septentrionalionarem Rheni ripam, in queis Batavia nostra, olim veteri erant Germaniæ, quæ verò ad australiorem ejusdem fluminis marginem, Galliæ quondam contributæ erant Belgicæ. Singulis ante centum, & qui excurrunt, annos, sui ferè fuerunt Principes, successione nobilissima; qui sexus utriusque propter virtutis com-

communionem, illustriaque exempla, nasci
 nobis melius, pacatius, securius consueve-
 runt, quam eligi. Sui vero fuerunt, Braban-
 tiæ quidem, Limburgo, Luceburgo, & Gel-
 driæ Duces; Flandriæ, Artesiæ, Hannoniæ,
 Hollandiæ, Zelandiæ, Namurco, Zutpha-
 niæque Comites; Imperio sacro, cui suum
 Antverpiæ sacrarium, Marchiones; reliquis
 denique Frisiæ, Ultrajecto, Trasisulaniæ,
 Mechliniæ, & Groningæ Domini. Primus
 universum & absolutum omnium simul
 Principatum adeptus est Carolus Impera-
 tor, ejus nomenclaturæ Quintus; stratâ ab
 ipsius progenitoribus regaliter ad tantum
 fastigium viâ partim matrimoniorum & ad-
 finitatum, partim verò successionum jure &
 beneficio. Carolo successor fuit Philippus fi-
 lius, non solum felicissimus Belgicæ totius
 Princeps, verum etiam potentissimus His-
 paniarum, aliorumque regnorum monar-
 cha. Sub eo variis artibus, technis, dolisque
 circumdicto, intoleranda constitutionum,
 quæ contra puriorem religionem profectos
 facta acerbitas; tyrannica inquisitionis contra
 miserorum subditorum conscientias impo-
 tentia, & odiosa privilegiorum infractio, no-
 vis Episcopatibus, multisque suppliciorum
 generibus comitatæ, quum jam sub Carolo
 ipsius parte initium habuissent, adeo inva-
 luerunt, suasque exercere & exerere vires
 cœpe-

coeperunt, ut crudelissima bella (quibus quis tandem futurus finis?) genuerint; Philippo crebras suorum preces, contestationes, supplicesque libellos, atque adeo pias multorum Principum, quin ipse etiam Imperatoris, pro ipsis intercessionem cum indignatione abjicienti, principatum abrogarint, & discordium, quod hodieque inter Provincias, nunc has, nunc illas, funestum sanè calamitosumque fecerint: quarum quæ, scopo religionis reformatæ libertatisque avitæ proposito, fœdus inter se contra communem hostem inierint, Fœderatæ & ab unione sancta Unitæ jam nunc appellantur. Sunt ejus hodie conditionis septem: unus Ducatus, Geldria, cui Zutphania concensetur; Comitatus duo, Hollandia & Zelandia; Dominia quatuor, Frisia, Ultrajectum, Transisulania & Groningana ditio. Hæ sunt, quarum auspiciis bellum hodie contra potentissimos hostes, cum summo omnium stupore gerit unus (nam apud nos penes unum rei militaris est summa) Mauritius Nassovius Guilielmi Principis Arausiorum filius, heros gloria plenus, Ductor copiarum Fœderatorum invictissimus: de quo, ut olim de Carthagine enunciauit Sallustius, satius est silere, quam pauca tenuiter & jejune dicere. Is sanè est, cui ipsissimæ boni legitimique Ducis adsunt & insunt notæ; gnara rerum militarium, ante pugnam,

pugnam, in pugna, post pugnam scientia; admirandas corporis ingenique vigor; animi sine superstitione probitas; sua cum prole, innocentia, temperantia, fide, facilitate & humanitate; item providentia cauta cunctans, nihilque agens, vel timidè vel tumidè, felicitas denique consilii rationisque comes; & auctoritas, comi quadam severitate & severa quadam comitate temperata. Provincia à me commemorata de iis, quæ ad communem spectant salutem (nam ea omnibus certatim in pectore est & oculis) acturæ, singulæ suos Hægum (destinatum rebus agendis locum) mittunt legatos; vel unum vel plures, pro qua quæque est autoritate & potentia, viros pietate insignes, probitate venerandos, doctrina singulares, rerum experientia planè stupendos. Hi vulgata appellatione cum Generales, tum Fœderatarum vel unitarum Provinciarum vocantur Ordines. Hi gubernaculo affidentes, navim prudentia summa regunt, in qua Provinciæ, quas dixi, tranquillissimè quasi vehuntur. Penes hos, supremum quoddam sanctissimumque collegium statuentes, tractatio, discussio definitioque est rerum, quæ belli, quæ pacis, maximè ponderis & momenti. Horum est, adhibito in consilium Præfecto, bellum decernere, de pecunia, com meatu, armis cogitare, exercitus conscribere, conscriptis peri-

tos

tos animososque dare Duces; Ducibus quoque, quousque, quando, quomodo ducendum, prudenter præsignare. Horum est, Legatos audire, Imperatoris, Regum, variorumque Principum, pacem facere, fœdera sancire, quemadmodum factum cum Christianissimo Galliarum, Serenissimoque Angliæ Regibus, aliisque Principibus. Horum denique, patriam ut familiam propriam, incolasque ut filios & tanquam se ipsos piè amantium curare est omnia quæ ad totius Reip. corpus ejusque salutem pertinent & incolumitatem. Sed specialiozem publici status, qui apud Batavos, delineationem exhibiturum me sum pollicitus. Hoc igitur agam; præmonitos cupiens lectores, quæ de Batavorum regimine sum dicturus, ea in reliquis etiam fœderatis Provinciis habere locum: omnia tamen apud Batavos esse speciosiora, solidiora, & majorem singulis esse splendorem & apparatus. Batavis, sui, quum res Romana staret, juris, amicis fratribusque quod veteres docent Inscriptiones populi Romani, circa annum DCCCXIII, præesse cæperunt non absolute & imperiosè, sed limitata potestate, Comites. Eorum primus fuisse legitur Theodericus, ab Carolo Simplice missus, Francorum monarcha, uti contra futes Historiographos rectissimis argumentis probat in suis Annalibus

bus Vir nobilissimus, rerumque huiusmodi peritissimus, ut qui dignissimè præfectum agit custodiendis antiquissimis patriæ nostræ chartis & monumentis, Janus Doussa, Nortivici Toparcha. Theodericum secuti sunt illustrissima progenie, cum fæminæ, tum masculi circiter xxx: iis perpetuò legibus, ut privilegia, immunitates, usus, consuetudines, juraque omnia facta tecta fideliter conservarent: quæ sanctissimè semper ab omnibus custodita primus, ab aliis circumductus, violavit Philippus Hispaniæ Rex, cui ea propter, ut antea obiter indicavi, imperium publicè fuit ademptum anno clō Io Lxxxvi, die mensis Julii xxi. Ab eo tempore principatus fuit penes Ordines: qui quicquid est juris publici gubernant vel universim per se, vel speciatim & distinctis muneribus per alios. Per se quidem coactis comitiis. Comitiam nihil aliud, quam conventus eorum, qui post acceptos examinatosque præcipuos, de quibus agendum, articulos, cum ab nobilibus, tum ab civitatibus deleguntur ad consultandum inter se de iis, quæ ad commune bonum, & omnium spectent salutem. Constituunt autem comitia duo membra, partim Nobilium, partim Civitatum legati. Inter Nobiles primi nunc loci sunt Brederodii; olim antiquissimi censebantur Wassenarii; potentissimi Egmondani;

dani : sequuntur Brederodios Scagii, (veniam
 precor si peccem in ordine) Assendelfii,
 Doufæ, Warmontii, Poelgeestii, Matenesii,
 & alii. Ex Nobilium classe sistere se consue-
 verunt adsiduo in Ordinum comitiis non
 pauciores tribus. Civitates, qui suos ad
 conventum ablegant deputatos, non pau-
 ciores duobus, sex sunt majores; Dor-
 drechtum, Harlemum, Delphi, Lugdunum
 Batavorum, Amstelodamum, Gouda: quæ-
 dam item minorum gentium, Zuyt-Hollan-
 diæ quidem, Rotterodamum, Gorichemum,
 Schiedamnum, Schoon-Hovia, & Briela;
 Noort-Hollandiæ autem Almeria, Horna
 & Euchusa. Has præter Nobiles moris est
 ordinaria ad comitia convocare. Quoties
 autem de contributionibus, de ineunda cum
 hoste pace, de indicendo bello, deque mu-
 stando Reip. statu est quæstio, reliquis etiam
 minoribus, sollenniter evocatis, jus conce-
 ditur sessionis & suffragii. Conveniunt au-
 tem Ordines ordinariè singulis trimestribus,
 intermediis etiam nonnunquam temporibus,
 si necessitas flagitat: idque Hagam, quæ
 Comitibus Batavicis ab omni tempore con-
 secrata, quemadmodum nunc Neomagum,
 nunc Zutphania, & Arnhemium, Gelricis;
 Middelburgum Zelandicis; Frisicis Leo-
 vardia; Trans-Isulanis Vollenhovia; Ultra-
 jectinis & Groningensibus urbes cognomi-
 nes.

nes. Comitibus prudenter dirigendis præest, qui augusta appellatione nominatur Advocatus Provincialis. Hic Hagæ habens domicilium, non alio, vel in Hollandia, vel alibi, quam quod impositum, fungens munere, apud civitates, pagos, collegia, privatosque omnes incolas cum Hollandiæ, tum aliarum regionum neutrarum se gerit partium, nemini obligatus: curare quantum fieri potest solitus, ut jura, privilegia & consuetudines Provinciæ, Ordinumque auctoritas illæ serventur. Hujus est omnia Ordinum comitia prope observare, iisque statuto tempore, nisi morbus, aliave necessaria causa impediatur, interesse: Hujus, congregatis Ordinibus, prima comitorum die, brevibus ea, de quibus agendum, cum viva voce, tum ex scripto commemorare, de singulis nobiles, civitatumque delegatos sententias rogare, easque fideliter notatas summa silentii fide legere, & post rationem, quæ prævaleant indicare, ut quod factum opus, fiat. Hujus denique catalogum omnium actorum conficere; constitutiones omnes, idque genus alia, quæ alicujus ponderis, extendere; intra octavum post singula comitia diem nobilibus, singulisque civitatibus actorum omnium, quæ præteritis nata comitiis, ut exscripta mittantur curare. Ordines solenniter coacti, præstito fidelitatis & silentii juramento, quæ proposita in maturam vocant deliberationem.

tionem. Ea ad certa referri possunt capita. Consueverunt igitur agere de contributionibus, consensionibus, subventionibus, idque genus aliis, de obligationibus temporariis vel perpetuis, quibus incolæ hujus religionis eorumque bona obligantur; de mutando regionum rei que publicæ statu; de pangenda pace faciendis que induciis; de bello indicendo; de fœderibus ineundis; de alienandis, ceddendis, donandis, quæ ad regionem pertinent rebus; de stipendiis & honorariis constituendis, de conficiendis novis decretis; de derogandis abrogandisque generalibus consuetudinibus; de conferendis publicis muneribus; de remittendis publicis debitis, de varianda publica moneta; de augendis extraordinariis contributionibus, de concedendis alicui civitati, pago, collegio, privilegiis. Alia, si sit prolixior, prætereo. In suffragiis autem ferendis, primæ debentur Nobilibus; secundæ Dordrecht; tertiæ Harlemo; quartæ Delphis; quintæ Lugduno; sextæ Amsteldamo; septimæ Goudæ; octavæ Roterodamo; quod deinde minores reliquæ sequuntur. Ex ordine suam quisque sententiam declarat, ejusque rationes sine aliorum interruptione, & quod major pars decernit, ratum habetur. Et sic quidem admirandum hoc florentissimæ Reip. corpus per se gubernant universum Illustrissimi Ordines; qui quum singulis

lis tantum trimestribus, ut antea dixi, convenire sint soliti, & intermediis temporibus frequenter ea incidunt, quæ dilationem vel moram non patiuntur, perpetuos habent deputatos, quorum continua quasi & cessante nunquam opera res administrant cum terrestres, tum maritimas. Priores quidē deputati vocantur collegæ, posteriores consilarii Admiraltatis. In deputatorum collegio sex sunt, qui ex nobilibus & præcipuis civitatibus legi consueverunt in annum, jurejurando obstricti, se quicquid injunctum ipsis cum diligentia & fide, nulla habita personarum ratione, servaturos, nemini se obligaturos, ab nemine honoraria, pensiones, dona qualiacunque accepturos. Horum est de Provinciæ statu, omnibusque quæ incidunt, cum Præfecto Provinciæ communicare, eidem fidele, quodque Reip. est bono, consilium suggerere, ad commodum vel proprium vel alterius quod egregium publicum posset remorari, non attendere. Item quæcunque in Ordinum comitiis vel justitiæ tuendæ, vel politiæ stabilindæ constituta sunt, ut executioni mandentur, gnaviter curare. De omnibus quæ ad regionis statum pertinent, & vel Præfecto, vel aliis non sunt reservata, maximo Reip. commodo deliberare: ad ea, quæ maximi momenti moram non patiuntur, Ordines extra ordinem convocare. Eorundem

dem

dem est, ut pax, concordia, amicitia inter
urbes, agrorum universitates pagosque ser-
ventur; &, ne qua per aliquem vis frausque
fiat Ordinum constitutionibus, specialem
adhibere diligentiam; Rogare porro ut non
solum delicta militaria, verum etiam ex-
actiones concussionesque eorum, qui potesta-
te præditi, rigidè puniantur: utque contra
seditiosos, rerumque novatores, quique ali-
quid contra Reip. salutem moliantur, absque
ulla conniventia procedatur, instare. Ipsor-
um etiam est, armorum omnium, quæ in
publico armamentario, fidelem habere ca-
talogum: ut constituta præsidario militi
pulveris tormentarii, fomitisque igniarii
quantitas tradatur. neve quid armorum li-
mitaneis oppidis desit, adniti: ut denique
passim in Hollandia munitiones & propu-
gnacula exstruantur, eaque (sarta tecta) con-
serventur, sedulo curare. Habent iidem, ne
illud præteream, cognitionem & jurisdic-
tionem controversarum, quæ publicarum im-
positionum, subventionum, pensitationum
& similium occasione moventur, nulla con-
cessa appellatione: item absente præfecto,
causas omnes judicant terminantque quæ
pertinent ad captivos, prædasque militares,
& alia, quæ inde oriri & manare sunt solita.
In administratione sua hunc sequuntur or-
dinem, ut primò suscipiant conficiantque,
quæ

quæ regionis totius ; deinde, quæ civitatum ,
& collegiorum , postremò , quæ privatorum.
Consiliariorum , quos antea nominavi Ad-
miralitatibus , qui ex præcipuis civitatibus se-
narium constituunt numerum , est elaborare ,
ut consensus sit ipsis mutuus & amica con-
spiratio cum Archithalasso , Ordinibus , ipsis,
& Ordinum Deputatis , eosque opera fidei
& bono juvent consilio : oculis menteque
ab emolumento privato proprioque com-
modo averfis. Eorum est , summo studio in-
tendere , ut ad navigationis securitatem , li-
berum maris usum , custodiamque Hollandiæ
fluminum , conveniens semper sit & idonea
classis : ut eadem classis perpetuò benè sit in-
structa omni apparatu bellico, tormentis, pul-
vere, aliisque ad navalia prælia hostesque pul-
sandos necessariis: ut denique publici per ma-
re fluviosq; commeatus negotiatoribus aliis-
que iter aliquo facientibus non segniter præ-
stentur. Eorundem est peritos maritimæ rei
Præfectos, ducesq; cum majorum tum mino-
rum gentium conquirere, iisq; jurejurando fi-
delitatis obligatis ad agendum mandata præ-
scribere. Cognitionem habent sententiæque
absque ulla provocatione dictionem , cum de
fraudibus, dolis , imposturis , quæ in publicis
commeatibus solent designari, tum de contro-
versis, quæ inter navales socios oriri consue-
verunt. Postremò quæstiones litesque termi-
nantur.

nant de prædis spoliisque maris: de mercibus naufragorum in mari repertis, de debitis, quæ contraxisse, quam diu merent, deprehenduntur duces sociique navales, de piratis prædonibusque, de delictis denique, criminibus, erratis in mari fluminibusque perpetratis. Jam quo pacto negotia, quæ ad justitiam subditis impertiendam, quæ ad dirigendas pecuniæ publicæ rationes, quæ ad conferenda feuda beneficiaque principalia, quæ ad regendum saltus, silvas, aquas, aliaque iis, quæ hæcenus commemoravi, consentanea, quo pacto, inquam, ea Illustrissimi Ordines administrare per alios consueverint, ut jam nunc explicem, temporis, quo circumscribor, brevitatis non patitur. Sed quærere jam posset aliquis, cui trium civilis administrationis formarum nostra hæc, hæcenus paucis & supremis coloribus à me delineata, conveniat? Non contendam, esse simpliciter monarchicam, non aristocraticam, non democraticam; allatis in medium speciosè iis omnibus, quæ pro cuiusque præstantia & dignitate dici consueverunt. Rogari interim me sentio ex formula, quæ in habendo apud veteres Romanos senatu usurpari solita; Dic, quid censes? Ingenuè dicam. Absit sinisterior, quam contra mentem meam promoveri possit invidia, interpretatio. Censeo Batav. Remp. temperatam esse salutariter ex triplici genere laudabili,

G

bili,

bili, Regali, Optimate, Popul. primi quidem
 notas esse in summo exercituum nostrorum
 Ductore, cujus arbitrio & nutu omnia post
 acceptum imperium militiae terra marique
 gubernantur; secundi signa esse in ipsis Ordi-
 nibus, qui de omnibus rebus agendis consilia
 ineunt, viasque iis bene feliciterque perficiun-
 dis cum cura diligentiaque sternunt; tertii de-
 nique esse indicia in ipsis civitatibus, queis
 non præconsultis majora negotia insolens
 tractare, nefas pertractare. Plura non de-
 beo: sufficiant illa, exque paucis deducantur
 multa.

FINIS.

DE-

DECRETUM

Ordinum

HOLLANDIÆ

ET

WEST-FRISIÆ,

De Antiquo Iure Reipublicæ Bataviæ.

EQUESTRIS ORDO, Nobiles, & Hollandiæ West-Frisiæque Urbes, repræsentantes earundem Provinciarum Ordines, prudenti deliberatione habitâ, & re communicatâ cum Nobilibus & singularum Urbium Senatu, eorumque suffragiis & responsis, super præsentibus harum regionum statu, diligenter expensis; cum fidei jurisque jurandi, tum officii sui nomine, bonum factum censuerunt fore, si diplomate publico legitimum Hollandiæ West-Frisiæque imperium omnibus exponeretur: certò sibi persuadentes, lectores omnes & singulos benevolentiam favoremque calamitoso Patriæ nostræ statui convenientissimum adhibituros esse.

Constat, in Hollandia West-Frisiæque

G 2

& Ze.

& Zelandia, octingentis retro annis, Comites utriusque sexus summis imperii rebus admotos fuisse; quibus ab Equestri Ordine, Nobilibus, atque Oppidanis, Ordines earundem regionum constituentibus, supremum jus domini-umque traditum ab antiquo fuit, & legitimè delatum. Illi autem ea moderatione ac prudentia Rempublicam gessere, ut nunquam de bello indicendo, aut pace tractanda, de tributis & vectigalibus imponendis aliisve de negotiis publicis quidquam attentarint, absq; consilio & consensu Nobilium & urbanorum magistratum; qui semper ad Comitiam publica evocabantur; quamvis & ipsis non deessent consiliarii aulici, indigenæque alii viri graves atque idonei. Atque his suis domesticis non obsecuti tantum Principes, sed & illis Senatoribus, qui ex Dynastiis suis & oppidis ad comitia vocari, benignèque semper & cum applausu exaudiri soliti, quotiescunque negotium incidisset quod ad Remp. pertineret. Atque horum omnium auctoritas pro lege fuit, & frænum quodammodo Principatus.

Hoc fundatum bonis legibus regimen, justumque ante alia, ac nulli secundum, insignes profectò fructus publico, & peculiarem honorem ipsis Comitibus attulit: ut qui tantillæ Provinciæ præfecti summam apud omnes Christiani orbis Principes existimationem, laudemque consecuti sint; tantaque in digna-
tione

tione fuerint, ut fœdera non tantum, sed & nuptias cum potentissimis Regibus sæpenu-mero contraxerint. Adde, quod anno post millesimum ducentesimo quadragesimo se-
ptimo, Gulielmus, ejus nominis II. Hollan-
diæ Comes, Rex & Romanorum Imperator electus sit. Denique non parum ad eorum gloriam & virtutem facit, quod triumphatis hostibus victores plerumque è bello domum redierint; limitibus suarum provinciarum, ad-
versus quoscunque hostes, quantumvis præ-
potentes, fortiter defensis. Hinc imperium majestatemque Principum Hollandicorum vicini omnes plurimum reverebantur. Quin immo asseverare verissimè possumus, Hol-
landiam Zelandiamque à nemine hæctenus, quâ externo, quâ intestino bello, spatio qui-
dem octingentorum annorum, ferro suba-
ctam, aut alterius imperio subditam fuisse. In quo an ulla alia Regna & Respublicæ (Veneta fortasse an excipienda) gloriari nobiscum possint, etiam atq; etiam dubitamus. Inviçtæ verò hujus majestatis robur in sola Ordinum cum Principe concordia, amore, & animis conspirantibus positum profitemur, & libenter agnoscimus. Comitum alioqui potentia in-
valida, nisi Nobilium & Civitatum destinis fulciretur. Nullæ enim his opes, præter quam Dominiorum reditus, ad sublevandam Au-
lam, aliaque publica munera sustentanda.

Accepimus etiam à majoribus, quâ auctoritate Ordines Comites suos, si malos consultores secuti exorbitassent, in viam re-
duxerint: non solummodo demonstrationibus & expostulationibus exhibitis: verum etiam si salubria monita negligenter, ad-
jectis pœnis & animadversionibus in capita illorum, qui Principum auctoritate nequiter abusi deliquissent, & eos seduxissent. Cujus rei exempla multa & varia circumferuntur.

Clare quoque perscriptum est, Principibus pupillis & impuberibus Tutores ab Ordinibus appositos fuisse. Quemadmodum etiam, cum Gulielmus V, ejus nominis Comes Hollandiæ, per animi ægritudines imperio minus idoneus esset redditus, ab iisdem ipsi Procurator, & populo Rector datus est.

Extra omnem denique controversiam est, supremam potestatem atque administrationem Reipubl. penes Ordines semper fuisse, si quando provinciæ Principe defuncto, vel eo impubere, vel mente capto, aliave de causa Domino suo destituerentur. Nam in tali casu ab Ordinibus genti caput datum, quem Tutorem sive *Ruwardum* vocabant. Quod ipsorum jus tempore adhuc dominationis Burgundicæ obtinebat. Cum enim Maximilianus Austriacus statim ab excessu Ducis Caroli & filiae ejus Mariæ res novas contra jus antiquum moliretur, & apertâ vi
anni-

anniteretur auctoritatem Ordinum convel-
 lere, Rempublicam ipsam in extremum pro-
 pe discrimen coniecit. Cæsar Carolus, donec
 minorennis esset, Tutores à provinciarum
 Ordinibus, provinciæquæ ipsæ ab iisdem suos
 Gubernatores accepere. Imperator idem ma-
 jestatem Ordinum (quamquam libertas pri-
 stina durante dominatione Burgundicâ mul-
 tifarum distracta sit atque immunita) magno
 in honore & pretio semper habuit, quod pro-
 bè intelligeret non aliter se suaque posse con-
 sistere. Quocirca & filium suum Regem Hi-
 gem Hispaniarum crebris adhortationibus
 commonefecit, & ad mitiora consilia pruden-
 tiamq; pellicere conatus est, protestatus verbis
 disertissimis, quod tum demum serò intelli-
 geret statum imperii sui periculosè admodum
 laboraturum, quamprimum Ordinum aucto-
 ritatem parvifaceret. Et nunc ille dictionem
 patris re ipsa verissimam experitur, ingenti
 suo & provinciarum damno. Neque alia Bel-
 li Belgici caussa, aut tumultuum origo, in
 medium adferri potest; (quicquid vulgò
 contra dissertetur) quam quod vi armata per
 Hispanos & alios exoticos milites extorque-
 re à nobis voluerit, quod comitia Ordi-
 num publicæ utilitati adversarium judica-
 rent.

Quæ licet sint extra omnem disputatio-
 nis aleam posita, nihilominus è re nostra
 esse,

esse, si hic repeterentur, ideo existimavimus, quod multi in lubrico hærentes seorsum ad ab his abeant, Ordinum comitia non alio ferè dignantes honore, quam quod dignos ipsi censent ad ea delegatos, resque in iisdem ventilari solitas. Haud aliter reputantes, ac si delegati illi è Nobilibus & Oppidis sese pro Ordinibus ingererent, & sibimetipsis tanquam Ordinibus supremum imperium deferentes de summis Reipublicæ negotiis pro libitu suo disponerent; contortâ omnium auctororum invidiam in ipsos ceu privatos. Sed qui præmissa, resque alias arduas à Principibus Ordinum faventia gestas, propius inspexerit, & attentè consideraverit; præsertim ea, quæ quindecim annorum proximè elapsorum curriculo in Hollandia West-Frisiaque & Zelandia evenère, non in xxx. aut xl. plus minus capitum, ad comitia confluentium regimine & auctoritate, Ordinum majestatem sitam esse facile animadvertet. Ipsi etiam Agentes in rebus Regis Hispaniarum, hujuscemodi argumentorum machinis Rempublicam nostram evertere, Ordinumque auctoritati detrahere identidem allaborantes, re ipsa demum didicerunt in eo se gravissimè errasse, ac opinione falsos fuisse.

Ut igitur in medium proferatur ac liquidius demonstratur unde ea pullulet ac descendat Ordinum auctoritas, sciendum est,
omnes

omnes omnino Principes, quorquot unquam præfuerunt, non tantum ex delatione, consensu, & volentibus Provincialium animis, imperium auspiciatos esse: verum etiam ita continuasse, ut omnia corporum membra, quibus ipsi tanquam capita imposita, illibata hæcenus & facta tecta permanserint. Quod jactari & nobis vix possit (cum ferè Principes quorundam vafricie atque ambitione corrumpi ac circum veniri soleant) nisi Ordinibus prompta ad manum essent remedia, quibus rectè atque ordine malis artibus obviam iretur: & Princeps non solum officii sui in custodiendis privilegiis, & tutanda publica salute, omnium nomine admoneretur; verum etiam si ad tyrannidem declinaret, ab ipsa Republica oppugnaretur. Atque cum in finem bipariti sunt Provinciales, & in Ordines duos distributi; in Nobiles videlicet, & Civitares.

Nobiles membrum unum constituunt, tum stemmatis splendore ac gentis dignitate (quæ tanta, absque jactatione, est, & tam vetus, ut nulla alibi illustrior) tum Dynastiis & possessionibus per has regiones sparsis. In quibus Dominiis supremam, mediam, & infimam præfecturam sive jurisdictionem omnes ad unum ferè soli habent atque exercent. Hi è re nata in unum conveniunt, de statu publico deliberaturi: & in comitiis

G s

una.

una cum Civitatum legatis in commune bonum patriæ consulunt.

Unus idemque est ferè cunctis civitatibus regiminis modus; nimirum,

Collegium Senatorum Urbicorum (à prudentia *Vroedschappen* vocant) ex insignioribus civibus & patriciis eligitur; numero alibi XL, alibi XXXVI, alibi XXXII, XXXIIX, XXIV, aut XX. non excedente. Atque hæc collegia antiquitate cum ipsis civitatibus certant; aut certè monumenta, originem ipsorum prodentia, oblitterata sunt. Cooptati in eum ordinem eo munere quoad in vivis sunt, aut civitate gaudent, fruuntur. In mortuorum verò aut demigrantium loca alii, ad explendum numerum, ex ipsis civibus communi collegarum consensu surrogantur. Penes hæc sola collegia deliberandi, consulendi ac decernendi de negotiis tam provincialibus, quam urbicis, jus potestasque est. Quodque in iis collegiis deliberatum, consultum & decretum, à tota plebe volentibus animis admittitur. Nec quisquam id infringere, nedum impugnare unquam ausus.

Eliguntur in his collegiis quotannis ordinarii Magistratus, quatuor videlicet, tresve, vel duo Consules; & septem aut plures Scabini (ita Judices appellant,) annuo muneri fungendo. Hi in quibusdam civitatibus absolutè eliguntur; in quibusdam verò duplicato

plicato numero nominantur: ex eo numero geminato Gubernator provinciæ eligit illos septem vel plures (quos diximus) Judices.

Munus Consulium, imperare rebusque politicis adesse, tam in administrandis bonis urbicis redditibusque, quam in conservanda publica salute.

Scabini justitiæ administrandæ vacant; & penes ipsos suprema, media, & infima jurisdictio est. Penes hæc Magistratum collegia summum imperium est per Hollandiæ, West-Frisiæ & Zelandiæ civitates, idque ferè ubique pari modo. Ita ut Principes regionum istarum nihil quidquam sibi vindicarint, præterquam jus Prætoris creandi, qui ipsorum nomine justitiam exsequeretur.

Hic status ipsissimus Reipublicæ urbium Hollandicarum ac Zelandicarum.

Unde certò colligi potest, collegia hæc Magistratum & Senatum urbanorum, conjuncta cum Nobilium conventu, universum totumque corpus Provincialium repræsentare. Nec ulla alia regiminis forma facilè invenitur, quæ meliori cognitione causæ de rebus publicis statuat, decernat, aut sua decreta majori concordia, auctoritate, ac consensu exsequatur. Quamobrem nemini mirum videri debet, statum harum provinciarum nunquam mutasse, & nulli alii facilè de perpetuitate cessurum.

Ut

Ut verò hæc Nobilium & Urbium collegia aptè congregentur, & consilia communicentur; nulla re id commodius, quam per eorundem delegatos effici potest. Quotiescunque igitur res seriæ incidunt, quæ ipsorum opem & conventum requirunt, jam tum ad comitia conscribuntur, atque evocantur, literisque unâ præcipui articuli & capita inferuntur. Quibus in collegio ventilatis & expensis, decretoque super iis facto, tales quibus maxima fidunt, ad præscripta comitia ablegantur, cum potestate consulendi ac decernendi quæ potissimum ad commune bonum & provinciarum commoda spectare judicabunt. Nobiles solenni & competenti numero se sistunt. Civitates vero Consulem cum nonnullis Senatoribus, idque eo numero, quem rei moles postulare videbitur, delegant. Atque his delegatis, durante bello, (ob varias necessitates) universim incumbit, res omnes quæ ad publicam salutem & patriæ conversationem pertinent, cognoscendi, petrandi, deque iis omnibus ea statuendi, quæ maximopere bono Reipublicæ faciant. Præsertim jura, immunitates & privilegia conservandi, & quæcunque eadem infringunt propulsandi atque amoliendi. Hi porro delegati, cum ad hunc modum convenire, exhibent nobis Ordines, non quod ipsi per se aut propriam auctoritatem

tem Ordines sint, sed quod à potentioribus collegiis id muneris iis sit demandatum, & auctores alios agnoscant. Nec temerè credendum est, quemquam suo ambitu eo potestatis se promoturum. Nam præterquam quod populares ab hoc ambitu & ambitionis omnibus natura sua abhorreant; tale quid in liberam electionem cadere, à vero profectò alienum est. Nedum ut quisquam in rebus hisce adversis cælitus immisissis, rerum earum cupidine deflagraret, quarum administratio nil nisi summas difficultates secum vehat. Unde etiam malevolentium, qui præstantissimos quoque fideique spectatæ viros falsis persuasionibus seducentes, sæpenumero sinistram de optimis patriæ administris opinionem concitarunt, inimicitia odiaque veniunt, sine ullo emolumento, expectanda. Qua de causa mandatorum hoc onus inter munera necessaria redigendum fuit. Et sanè quibus Reipublicæ nostræ status aliquatenus innotuit, contestari facilè possunt quantis molitionibus & machinationibus ad onera hæc suscipienda delegati ipsi urgeri & cogi quodammodo soleant.

Iidem delegati dimissis comitiis actuum rationes auctorib. suis exactè reddere tenentur.

Hoc Reipublicæ nostræ fulcrum, cui Hollandiæ, West-Frisiæque & Zelandiæ status quingentis, sexcentis septingentisque & amplius

plus annis, juxta vetustissima quæque monumenta, innitebatur. Hoc illud ipsum est, quo iidem Status secundum Deum opt. max. in tantis bellorum discriminibus adversus potentissimum hostem unanimes animos hactenus obfirmarunt. Ita ut tempore hujus belli nullum prorsus membrum non nisi summa vi à corpore nostro avulsum, nullæ unquam civitates tumultuatae, nulli milites in studia contraria scissi fuerint. Cujus post Deum omnipotentem nulla alia ratio reddi debet, quam quod maturatis consiliis de plano levatoque velo res omnis peracta sit. Unde accidit, ut multis etiam minoribus oppidis, quæ ad comitia antiquitus non vocabantur, certè iis, quæ interesse voluerunt, loca suffragiaque libera concessa fuerint, ut ita, cum singulis de administratione Reipublicæ constaret, onera (quibus alioqui ferendis impares videmur) æquanimiter tolerentur, unioque inviolatè custodiatur. In quem quoque finem Nobilibus liberum fuit eo quo visum numero se publico conventui sistere: dummodo essent ii è Senatu majore, exceptis, qui privilegiis excipiuntur.

Quod si quis demonstrare possit aliquem ex Nobilibus & Urbium delegatis contra præscripta & ei mandata deliquisse (quod nos latet) omni tempore coram suis auctoribus causa dicenda est; & nolenti causam dicere,

dicere, pœna ex legibus impendet. Et qui bona fide talia detegunt, optimos cives & Patriæ amantissimos æstimamus. At qui Ordines suggillant & calumpniantur, acta ipsorum contemptui & risui habentes, graviter profectò hallucinantur, si existiment, sibi cum nobilibus & delegatis urbicis, tanquam hominibus privatis, rem esse, nisi una opera ostendant aliquem eorum extra præscriptos limites evagatum esse. Et quamquam plurimis per imprudentiam & innocentiam id genus calumpniæ excidat, impune tamen ipsis est: Patriæ verò hostes declaramus, qui studio & consulto id agunt, in hoc unicè incumbentes, ut substructionibus & fundamentis per cuniculos quasi concussis, ipsa domus tandem subruatur & collabascat: cum damno tam Principis, quam publici boni. Primò namque, quænam Principis potestas sine subditorum consensu? Ecqua convenientia ipsi cum populo? ecqua ipsi subsidia ab eo expectanda, si eo se pertrahi atque abduci patiatur, ut cum ipsis Ordinibus, qui Commune repræsentant, vel (ut ita loquamur) cum populo inimicitias exerceat? Secundò, quo pacto stabit Respublica, si populus eo adducatur, ut ipsis Ordinibus, id est, Nobilibus, Magistratibus & Senatoribus, qui subditorum legitimi patroni & tutores, quique in defensanda plebe Principum iras in se non rarò provocant, adversetur?

Unde

30 DE ANTIQUO JURE, &C.

Unde ingenuis & cordatis omnibus liquidò liquet, Rempublicam nullos peiores magisve nocentiores aut perniciosiores in sinu fovere hostes, quam eos qui sese universo Statui totis viribus opponant. Sed tales eos esse non censemus, qui demonstrent aliquem ex delegatorum numero commissionis suæ, cujus antea meminimus, limites excessisse, aliove modo officio suo defuisse.

Quapropter notum sit omnibus, nos qui penes Ordines summum imperium esse declaramus, non intelligere hic privatos delegatos, sed auctores ipsorum: videlicet Nobiles & Civitates, quas secundum demandata ii representant. Id quod in contractibus cum Ordinibus Generalibus multi Principes & Potestates, ipsaque serenissima Angliæ Majestas, excellentissimusque Gubernator, cum Præfecturæ inauguraretur, optimè intellexerunt: nec à quoquam mortalium controversi aut in dubium vocari debet. Ita ut impetrare à nobis non possimus, ut credamus etiamnum existere qui sanis rationibus contrarium tueatur. Alioqui sequeretur, Nobiles, Magistratus, Senatoresque majores non nunc eadem qua olim (quod jam antea assertum) & nuper in contractibus Anglicis & admittendo Gubernatore, summi imperii exercendi potestate valere: & non solum contractus cum Anglis, verum etiam quæcunque Ordines cis annos quindecim pro libertate fortiter fecerunt, in controversiam vocari possent. Quod non nisi hostes nostri sunt facturi.

Hisce omnibus satis superque liquet, quam necesse præ cæteris sit auctoritatem Ordinum sartam tectam conservari, seu basim imperii, cui tota salus Reipublicæ innitatur. Quæ profecto sine maximo Reipublicæ nostræ detrimento violari non debent. Unde perquam manifestum, summum rerum imperium non minus hodie quam antiquis Principum temporibus penes Ordines stare.

Decretum Hagæ Comitum xvi. Julii, statutumque S. C. fieri quod exhiberi possit. Actum Harlemi xvi. Octobris
 1677 LXXXVII.

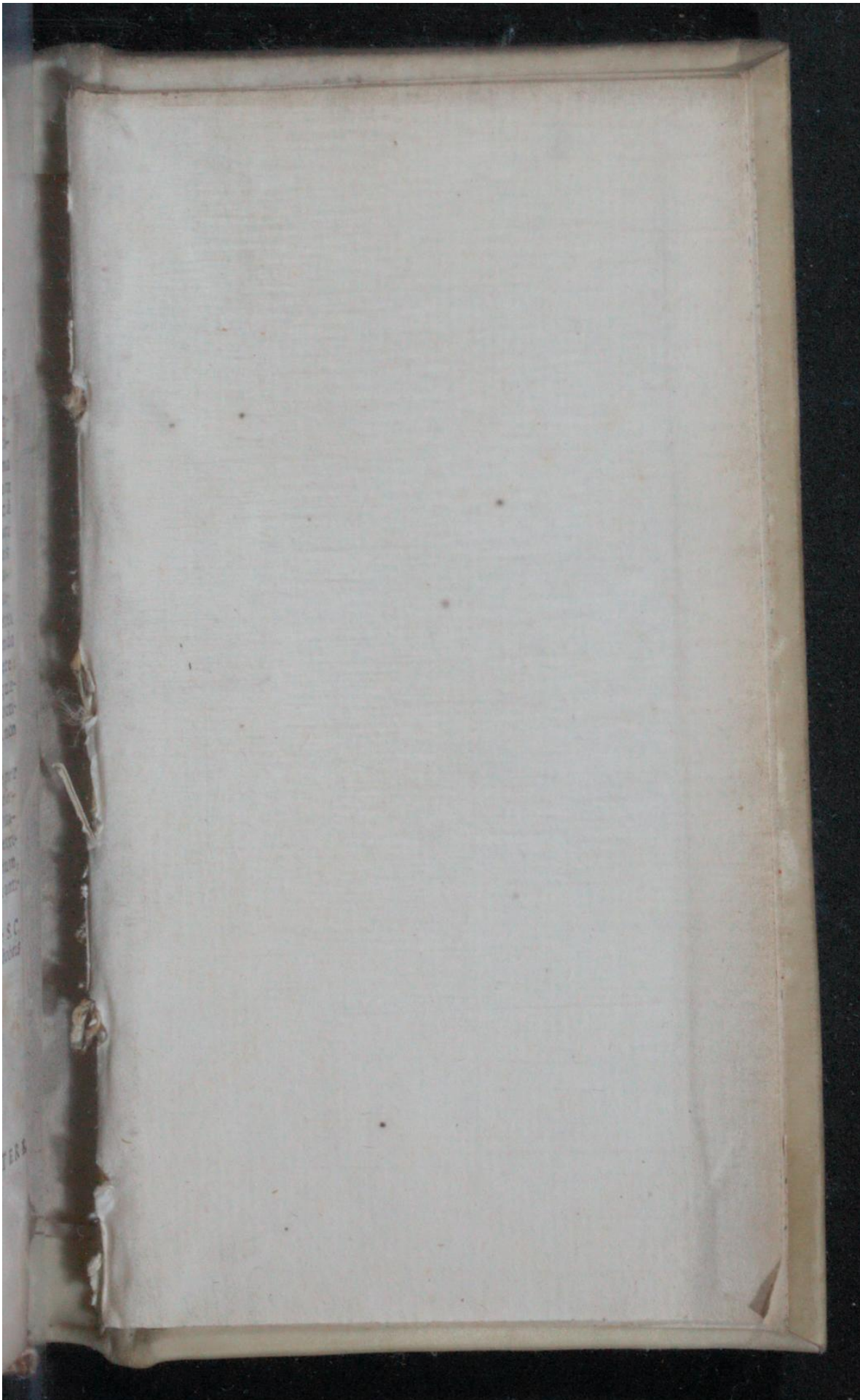
Subscriptum:

Ex mandato Ordinum Hollandiæ,

Subsignatum:

C. de RECHTERE.

E I N I S.

30

U

Rer

per

niv

not

nur

tes

C

fun

pri

les

tan

libi

An

Pr

qu

del

eti

tut

ref

all

Gu

&

cu

ter

ni

l

ca

va

tul

me

su

qu

se

el

